

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ**

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

75-І СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СЕКЦІЇ «ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ»

підсекції «Фінанси, банківська справа та страхування»

12 жовтня 2017 р.

ЛЬВІВ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Алексєєв Ігор Валентинович	д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів національного університету «Львівська політехніка»
-----------------------------------	---

Заступник голови організаційного комітету за напрямом

«Актуальні проблеми управління державними фінансами» та

«Проблеми та перспективи розвитку фінансів суб'єктів підприємництва»

Синютка Наталія Генадіївна	к.е.н., старший викладач
-----------------------------------	--------------------------

Секретар організаційного комітету:

Задерецька Роксолана Іванівна	к.е.н., асистент кафедри фінансів
--------------------------------------	-----------------------------------

Члени організаційного комітету:

Шкварчук Людмила Олександрівна	д.е.н., професор кафедри фінансів;
Бондарчук Марія Костянтинівна	д.е.н., професор кафедри фінансів;
Партин Галина Остапівна	д.е.н., професор кафедри фінансів;
Хома Ірина Борисівна	д.е.н., професор кафедри фінансів;
Фурдичко Любов Євгенівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Кондрат Ірина Юріївна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Червінська Оксана Степанівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Ярошевич Наталя Богуславівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Паранчук Степан Васильович	к.е.н., професор кафедри фінансів;
Скоропад Ірина Станіславівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Ливдам Марта Василівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Курило Оксана Богданівна	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Гориславець Павло Анатолійович	к.е.н., доцент кафедри фінансів;
Дідух Оксана Володимирівна	к.е.н., ст. викл. кафедри фінансів;
Клап Андрій Ярославович	провідний спеціаліст кафедри фінансів;

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ»

Бережницький Тарас Романович	Особливості оподаткування страхових компаній в Україні	6
Бережницький Тарас Романович	Вплив політики фіскальної децентралізації на доходи місцевого самоврядування	8
Біда Анастасія Петрівна	Державний борг: підходи до визначення сутності економічної категорії	11
Василюк Тетяна Володимирівна	Проблеми та наслідки мораторію на продаж сільськогосподарських земель в Україні	13
Верхола Роман Ігорович	Видатки місцевих бюджетів на виконання делегованих повноважень в Україні	15
Гоменюк Вікторія Володимирівна	Сучасні проблеми організації і реалізації бюджетного процесу в Україні та шляхи їх покращення	17
Гоменюк Вікторія Володимирівна	Проблеми страхового ринку України та шляхи їх вирішення	20
Гребенюк Анна Валентинівна	Особливості емісії та обігу єврооблігацій України	22
Григорук Ганна Юріївна	Бюджет країни як важливий елемент фінансової системи	24
Гузар Василь Іванович	Проблеми формування і розподілу бюджетів домогосподарств в Україні	26
Гузьо Сніжана Степанівна	Електронні гроші та їх обіг в Україні	27
Данилів Ірина Любомирівна	Особливості нової пенсійної реформи: її переваги та недоліки	28
Дума Наталія Ігорівна	Державний кредит як ланка фінансової системи України	31
Карпенко Анастасія Олегівна	Вплив політико-економічних процесів на девальвацію гривні в Україні	33
Катірного Ірина МIRONIVNA	Бюджетне фінансування вищої освіти в Україні	35
Іванчо Софія Вікторівна	Механізм здійснення муніципальних запозичень в Україні	37
Кіцкайло Іванна Іванівна	Міжбюджетні відносини та бюджетне вирівнювання в Німеччині	39
Козак Юрій Володимирович	Вплив середньої заробітної плати на обсяги бюджетів місцевого самоврядування в Україні	41
Котурбаши Ірина Олександрівна	Динаміка золотовалютних резервів України	43
Котурбаши Ірина Олександрівна	Аналіз державного боргу України	45
Кравчук Поліна Юріївна	Соціальний захист учасників АТО в Україні	47
Кудь Анастасія Орестівна	Еволюція світової валютної системи	50
Кушаба Ірина Анатоліївна	Динаміка державного боргу України	52
Мамчур Олена Олександрівна	Порівняльна характеристика індексів фондового ринку в європейських країнах: Німеччина, Велика Британія, Франція та Україна	54
Мандзій Євгеній Олександрович	Розвиток криптовалюти в Україні	56

Мартин Христина Петрівна	Значення доходів та видатків місцевих бюджетів у бюджетній системі України	58
Моторя Катерина Вадимівна	Витрати на послуги мобільного зв'язку як невід'ємна частина витрат населення	61
Моторя Катерина Вадимівна	Порівняння вищої освіти в Україні та за кордоном	63
Німко Соломія Василівна	Розвиток фондів фінансування будівництва та фондів операцій з нерухомістю	65
Носаль Іванна Юріївна	Кредитні спілки: тенденції і напрями розвитку в Україні	68
Носаль Іванна Юріївна	Роль ПДВ у формуванні доходів державного бюджету	70
Носаль Іванна Юріївна	Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні	72
Носаль Іванна Юріївна	Іноземний капітал та його вплив на банківську систему України	74
Олійник М.В.	Видатки Державного бюджету України на оборону в сучасних умовах	76
Олійник М.В.	Сучасний стан ринку ОВДП В Україні	78
Партатус Юлія Степанівна	Сучасний стан співробітництва України з Європейським інвестиційним банком	80
Письменний Олексій Володимирович	Аналіз стану валютного ринку України	82
Прокопчук Вікторія Валеріївна	Сучасний стан співробітництва України з Міжнародним валютним фондом	85
Роскіна Анна Юріївна	Основні аспекти формування пенсійного забезпечення в Україні	86
Рутковська Олександра Євгеніївна	Перспективи реформування системи фінансування охорони здоров'я в Україні	87
Селецька Тетяна Олександрівна	Державний борг України та способи оптимального управління ним	90
Ціздин Тетяна Миколаївна	Трактування сутності економічної категорії «грошовий ринок»	92
Цюрось Дарія Григорівна	Тendenції валютного ринку України	93
Шелест Марія Олегівна	Децентралізація в реформуванні місцевого самоврядування України	95
Якуц Тетяна Ігорівна	Дії Національного банку України в сучасних умовах розвитку країни	97
Якуц Тетяна Ігорівна	Дослідження динаміки облікової ставки НБУ	99
Яцків Марта Іванівна	Співпраця України з Міжнародним валютним фондом у сучасних умовах фінансової нестабільності	100

СЕКЦІЯ 2. «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Абрамчук Надія Анатоліївна	Використання криптовалюти в грошових розрахунках	103
Благій Анна Станіславівна	Фактори впливу на структуру страхових активів, якими представлено страхові резерви компанії	105

Болюх О.В.	Класифікація активів страхових компаній	108
Бондарук В.С.	Методика оцінки управління капіталом страхових компаній	110
Верхола Роман Ігорович	Відмінності між поняттями фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній	112
Гавдьо Ростислав Орестович	Бінарні опціони як новий інструмент інвестування	114
Гнатківський Дмитро Юрійович	Використання транспортних систем в транспортній логістиці	116
Дарморіс Марія Іванівна	Бюджетування як інструмент ефективного функціонування підприємств	118
Жулевич Марія Ігорівна	Особливості страхування життя в США	120
Іваницька Людмила Володимирівна	Особливості формування прибутку на підприємстві	122
Іванчо Софія Вікторівна	Історія виникнення страхового менеджменту	125
Кирилюк Анна Ігорівна	Розвиток краудфандінгових платформ в Україні	127
Колпак Олеся Андріївна	Сутність та механізм антикризового фінансового управління підприємства	129
Комардін Наталія Сергіївна	Інновації в процесі здійснення антикризового фінансового управління підприємством	131
Кулина Олена Василівна	Важливість управління грошовими потоками підприємства	133
Лопушанський Владислав Ігорович	Оцінка ефективності фінансового менеджменту комунальних підприємств	136
Мартинюк Дарина Ярославівна	Чинники та методи оптимізації грошових потоків підприємства	137
Мричко Галина Антонівна	Впровадження аутсорсингу як інструменту управління прибутком на підприємстві	140
Назар Юлія Зенонівна	Методи розширення джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств	142
Пацай Тетяна Русланівна	Динаміка та диспропорції у рівнях виплат за видами non-life страхування	144
Піун Юлія Ігорівна	Проблеми розвитку та фінансування малого та середнього бізнесу в Україні	146
Ступницька Ганна Миколаївна	Оцінювання інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств	148
Федорів Василь Михайлович	Діяльність вітчизняних недержавних пенсійних фондів як важливих учасників	150
Шелест Марія Олегівна	Розвиток ринку ломбардних послуг в Україні	152

СЕКЦІЯ 1. «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ»

Бережницький Т.Р.

гр. ФБСС-14, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент Ливдар М.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку економіки України питання щодо оподаткування страхової діяльності є доволі актуальним. Проведення структурних реформ в економіці зумовлює необхідність розвитку національного страхового ринку як складової частини фінансового ринку України, що сприяє до стійкого економічного зростання і забезпечує відшкодування збитків у разі стихійного лиха, аварій, катастроф та інших непередбачених подій, що негативно впливають на добробут населення, діяльність суб'єктів господарювання і держави.

Система оподаткування є дієвим методом активного залучення страховиків до формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів та найефективнішим інструментом державного регулювання страхової діяльності.

З 2015 року в Україні запроваджено змішану систему оподаткування страховиків, згідно з якою страхові компанії сплачують податок на прибуток за ставкою 18%, отриманий від здійснення господарської діяльності страховика (страхової, фінансової та іншої) та податок на дохід за ставкою 3% за договорами страхування від об'єкта оподаткування та 0 відсотків за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії [1].

Недоліком податкового законодавства у частині оподаткування страховиків податком на прибуток та податком на дохід є те, що база оподаткування податком на прибуток включає суму страхових платежів, з яких вже було сплачено податок на дохід, тобто частково страхові платежі оподатковуються двічі [2, ст.218].

Нова система оподаткування страховиків зумовила зростання податкового навантаження на страховиків та, відповідно, зростання надходжень до бюджету від страхової діяльності.

До зведеного бюджету України нерівномірно надходили податкові надходження з податку на прибуток страхових організацій, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України протягом 2010-2017 рр. млн грн (рис.1.).

Найбільше надійшло податків і платежів до Зведеного бюджету України у 2016 р.- 1 052,13 млн грн , а найменше у 2014 р.- 184,81 млн грн. Спад розміру сплачених податків у 2013-2014 роках спричинений важкою економічною ситуацією в країні та податковим шахрайством страховиків.

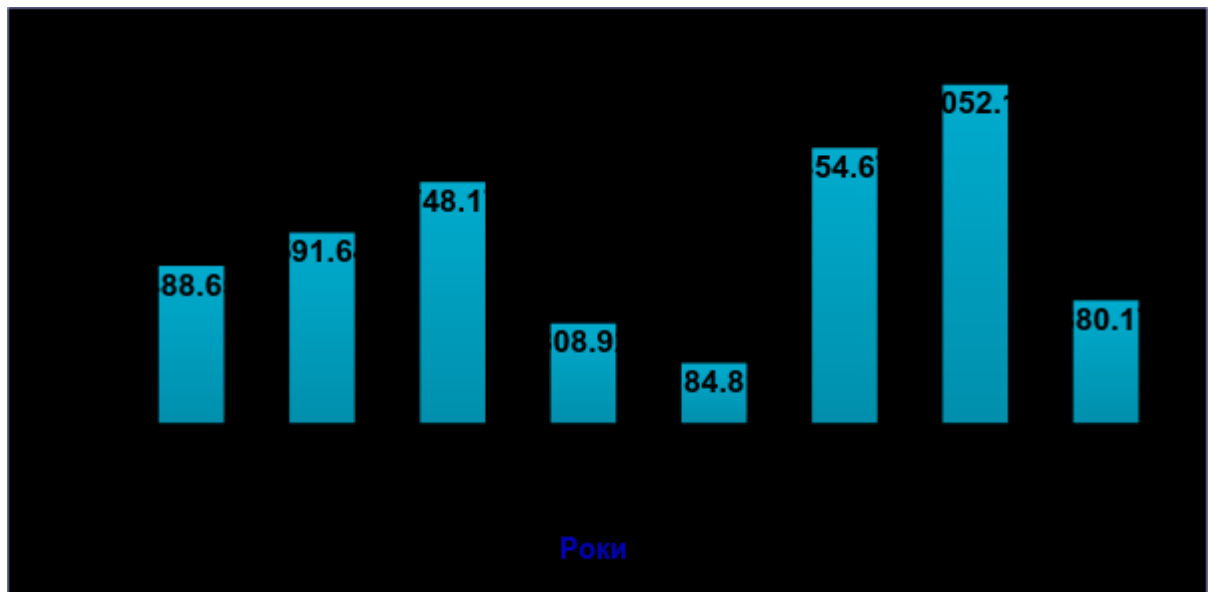

Рис.1 - Динаміка податкових надходжень з податку на прибуток страхових організацій до Зведеного бюджету України протягом 2010 - 2017рр. [3]

Зокрема, у 2013 році за результатами планових перевірок Державної фіскальної служби обсяги схем мінімізації податкових зобов'язань через інструменти псевдострахування сягнули майже 3 млрд.. За допомогою створення різноманітних схем ухилення від сплати податків державний бюджет втрачає майже третину надходжень від оподаткування страхової діяльності. [4, ст.146].

Вирішення проблеми ухилення від оподаткування можливе за комплексного підходу до вжиття цілої низки заходів, які стосуються не тільки податкового законодавства, а й інших законів. Страховий ринок забезпечує значні надходження в державний бюджет, тому необхідно стимулювати розвиток страхування в Україні.

Оподаткування страхової діяльності супроводжується конкретними проблемами, що потребують негайного вирішення. Зокрема, це проблема подвійного оподаткування страховиків, різноманітні схеми ухилення від сплати податків, значне податкове навантаження. Для подальшого розвитку страхового ринку необхідно здійснити структурні зміни в системі

оподаткування страховиків, використовуючи міжнародний досвід, адаптуючи його до специфіки та умов розвитку нашої країни.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Сидоренко О.О. Особливості оподаткування страховиків України: проблемні питання / О.О. Сидоренко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. - № 3. – С. 214-222.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua.
4. Резніченко К. Г. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні / К.Г. Резніченко, І.С. Самофат // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. - 2015. - № 1. - С.143-154.

Бережницький Т.Р.

гр. ФБСС-14, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, ст. викладач Синютка Н.Г.

ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ДОХОДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

З метою підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування реалізується політика фіскальної децентралізації. Фіскальна децентралізація розглядається як процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральним і локальними рівнями управління [1, с.81].

Ще з 2001 року в Україні проголошено курс на децентралізацію, але заходи з реалізації цього курсу почали впроваджуватися лише останнім часом. В 2015 році відбулися зміни в бюджетній та податковій сферах, які спричинили значні структурні зрушення в дохідній та видатковій частинах місцевих бюджетів.

Внесені зміни до Бюджетного та Податкового кодексів розширили існуючу дохідну базу місцевих податків. Місцеві податки поповнилися єдиним та екологічним податком, які були перенесені з спеціального фонду. Частка зарахування екологічного податку в місцеві бюджети зросла до 80%. Відбулося розширення сфери оподаткування майнових податків, включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна [2].

Також зміни до Податкового кодексу підвищують фіскальну незалежність місцевих органів влади щодо місцевих податків та зборів, надаючи право самостійно визначати податкові ставки та встановлювати пільги з їх сплати.

Позитивно можна оцінити нову систему бюджетного вирівнювання, яка скорочує дотаційність місцевих бюджетів та стимулює громади до збільшення власних надходжень бюджетів. Зокрема, для вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів впроваджена базова дотація. Дотація надається в розмірі, який складає лише 80% до необхідної для вирівнювання суми. Реверсна дотація складає не більше 50 % додаткового доходу, якщо індекс податкоспроможності становить більше 1,1 [3].

Водночас місцеві бюджети втратили стабільну передбачувану частину доходів до загального фонду з податку на доходи фізичних осіб. Зокрема, відбулося скорочення частки ПДФО з 75% до 60%. Негативним фактором є також зарахування частки податку лише до складу бюджетів міст обласного значення. Такий розподіл податку зумовлює дисбаланс між доходами бюджетів міст різного підпорядкування.

Внаслідок реформи спеціальний фонд місцевого бюджету позбавили основного джерела надходжень – єдиного податку. Відповідно це зумовило скорочення доходів спеціального фонду, а місцеві органи влади стали обмежені щодо фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності. Додаткове навантаження на місцевий бюджет зумовила невідповідність між делегованими видатками та субвенціями, які направлені на їх покриття.

В 2015 – 2016 роках спостерігається тенденція зростання доходів місцевих бюджетів (рис1.). Зростання надходжень відбулося на рівні 34% в 2015 році і 24% у 2016 році. З рис1. видно, що місцеві бюджети є залежними від державних трансфертів, адже понад 50 % доходів складають трансферти. Тому пріоритетним напрямком децентралізації є підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування.

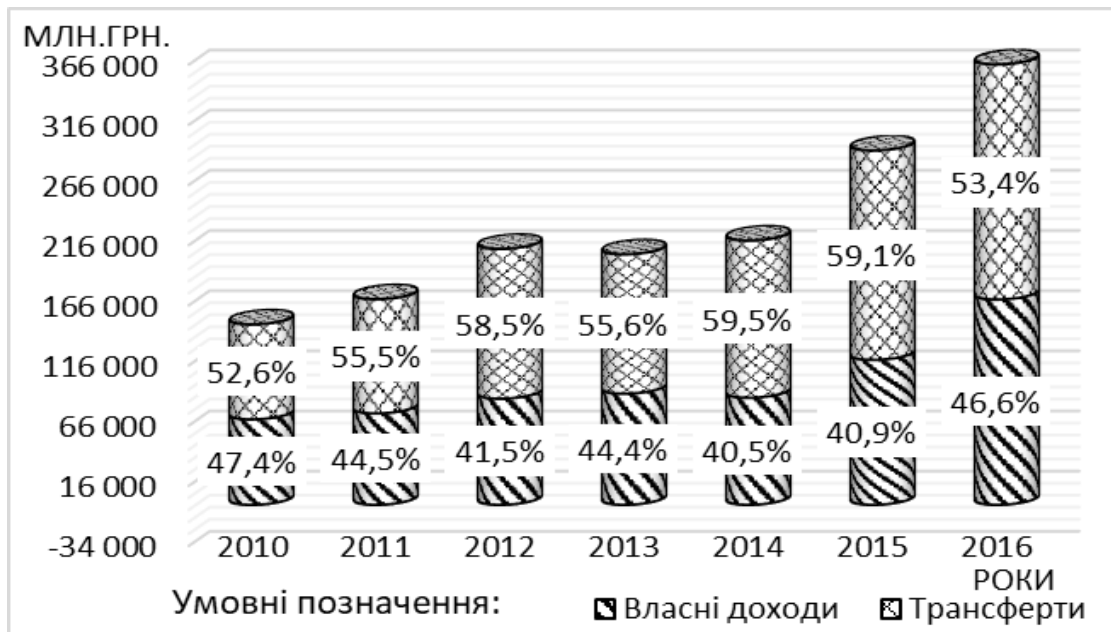

Рис.1 – Динаміка доходів місцевих бюджетів протягом 2010-2016 років [4].

Для подальшої успішної реалізації державної політики фіскальної децентралізації необхідно:

- закріпити податок на доходи фізичних осіб за усіма місцевими бюджетами, в т.ч. і міст районного підпорядкування;
- збільшити та закріпити на стабільній основі частку ПДФО до місцевих бюджетів;
- закріпити додаткові фінансові ресурси за спеціальним фондом місцевих бюджетів;
- збільшити фіскальну незалежність місцевих органів влади щодо місцевих податків та зборів;
- забезпечити контроль за використанням коштів місцевим самоврядуванням.

1. Лопушняк, Г. Фіскальна децентралізація в Україні: декларації та практична реалізація / Лопушняк Г., Лободіна З., Ливдар М. // Економічний часопис-XXI. – 2016. – № 161 (9–10). – С. 79–84. 2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо податкової реформи)» 28.12.2014р. № 71-УІІІ[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> 3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» 28.12.2014р. № 79-УІІІ[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> 4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua .

Біда А. П.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н, доц., доцент кафедри фінансів Коць О. О.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

В умовах функціонування ринкової економіки важливою складовою економіки країни є державний борг. Державний борг є складовою будь-якої економічної системи. Він здійснює прямий і непрямий вплив на весь економічний стан країни, зокрема на такі основні елементи як державний бюджет, грошово-кредитна і валютна система, рівень інфляції, внутрішні заощадження, іноземні інвестиції тощо.

У різні періоди історичного розвитку вчені-економісти виділяли багато змістових характеристик сутності економічної категорії «державний борг». Найбільш поширені підходи до визначення сутності економічної категорії «державний борг» наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності економічної категорії «державний борг»

№ з/п	Автори	Визначення сутності економічної категорії
1.	Козюк В. В. [1, с. 11]	Загальна сума емітованих, але непогашених позик з нарахованими процентами, а також прийнятих державою на себе у відповідний спосіб зобов'язань
2.	Хайхадаєва О. Д. [2, с. 45]	Результат кредитних відносин, що виникають у зв'язку із трансформацією капіталу з національного приватного сектора або з-за кордону на підставі принципів кредитування, в яких держава виступає позичальником
3.	Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. [3, с. 633]	Нагромаджена урядом сума запозичень для фінансування дефіцитів державних бюджетів
4.	Ватаманюк З. І., Панчишин С. М., Реверчук С.	Загальна сума випущених, але непогашених державних позик з нарахованими процентами, які мають бути виплачені до певної дати за певний

	К [4, с. 383]	термін
5.	Кудряшов В. П. [5, с. 293]	Сукупність зобов'язань держави за платежами, які належить виконати на підставі одержаних або гарантованих активів
6.	Вахненко Т. П. [6, с. 24]	Сума фінансових зобов'язань сектора загального державного управління, які мають форму договірних, стосовно внутрішніх і зовнішніх кредиторів щодо відшкодування залучених коштів (одержаних товарів, виконаних робіт, наданих послуг) та виплати процентів (чи без такої виплати)

Джерело: систематизовано автором за [1-6]

Як бачимо з табл. 1, сутність економічної категорії «державний борг» є складною та має суперечливий характер.

Проаналізувавши підходи вчених-економістів до визначення сутності категорії «державний борг», можна визначити спільні риси, які їй притаманні. Так, такі науковці як В. В. Козюк і З. І. Ватаманюк, С. М. Панчишин, С. К. Реверчук вважають, що державним боргом є сума випущених [1, 4], але непогашених державних позик з нарахованими процентами. Проте, з таким твердженням можна посперечатися, адже не завжди проценти за такими позиками враховуються до загальної суми державного боргу. В. П. Кудряшов і Т. П. Вахненко визначають поняття «державного боргу» як фінансові зобов'язання, які мають бути обов'язково виплачені за певних умов [5, 6].

Існують і відмінні риси. Так, В. Д. Базилевич пояснює сутність категорії «державний борг» як суму запозичень для фінансування державних бюджетів [3]. Проте державний борг виникає не тільки як наслідок фінансування державного бюджету, але і як результат прийняття державою боргів суб'єктів господарювання тощо. О. Д. Хайхадаєва виділяє абсолютно відмінне від усіх інших авторів визначення поняття «державний борг» [2]. Вона пов'язує борг з державним кредитом, який за своєю сутністю означає сукупність економічних відносин між державою та фізичними і юридичними особами, де держава виступає позичальником, як і за державного боргу.

Вважаємо, що доцільно трактувати державний борг як загальну суму боргових зобов'язань держави.

Таким чином, державний борг є різноплановою економічною категорією, тому й існує багато визначень сутності даного поняття.

1. Козюк В. В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України / В. В. Козюк. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 238 с.
2. Хайхадаева О.Д. Государственный долг Российской Федерации: теоретические и исторические аспекты / О.Д. Хайхадаева. – СПб.: СПбГУЭФ, 2000. – 121 с.
3. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик – К. : Знання, 2007. – 703 с.
4. Ватаманюк З. І. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка : навч. посібник / [З. І. Ватаманюк, С. М. Панчишин, С. К. Реверчук та ін.]. – К. : Альтернативи, 2005. – 608 с.
5. Кудряшов В. П. Курс фінансів: навч. посіб. / В. П. Кудряшов – К. : Знання, 2008. – 431 с.
6. Вахненко Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т. П. Вахненко. – К. : Альтерпрес, 2000. – 152 с.

Василюк Т.В.

гр.ФК-31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л.Є.

ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується Конституцією України. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону [1].

Дослідження даної теми є актуальним, адже питання про скасування мораторію на відчуження сільськогосподарських земель вже не один рік обговорюється в суспільстві. Відкриття повноцінного ринку в Україні викликає багато питань і застережень щодо наслідків цього процесу.

Заборона на відчуження та зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення (так званий мораторій на землю) закріплена у пунктах 14 та 15 Перехідних положень Земельного кодексу України.

Вперше мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення як тимчасовий захід був введений з 1 січня 2002 року, з набуттям чинності Земельним кодексом України.

До набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2018 року, не допускається купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок,

які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб, а також крім зміни цільового призначення (використання) земельних ділянок з метою їх надання інвесторам - учасникам угод про розподіл продукції для здійснення діяльності за такими угодами[2].

Перевагами скасування мораторію на продаж сільськогосподарських земель в Україні є:

- 1) законний продаж земельного наділу за ринковою ціною;
- 2) відкриття конкурентного ринку землі сільськогосподарського призначення в Україні;
- 3) підвищення рівня життя селян шляхом продажу земельних паїв;
- 4) поява та розвиток малого та середнього бізнесу, укріплення позицій великого бізнесу;
- 5) розвиток транспортної та соціальної інфраструктури в українському селі;
- 6) створення нових робочих місць;
- 7) збільшення інвестицій;
- 8) існування альтернативних шляхів використання землі: продаж, здача в оренду, об'єднання у кластер.

До негативних наслідків цього мораторію можна віднести:

- 1) частина сільськогосподарських земель може використовуватись не за прямим призначенням, а під забудову;
- 2) загроза концентрації земель в олігархічних колах;
- 3) війна з Росією, яка значно розхитує всі сфери життя в Україні;
- 4) існує ризик виникнення "подвійних платежів";
- 5) недооцінка земель.

Сьогодні Україна - єдина демократична країна, в якій землевласники не мають права розпоряджатися своїм майном. Вони не можуть продати свій пай, коли хочуть вкласти кошти у нову справу, або обмінятися між собою при переїзді. Актив має приносити дохід. Українські чорноземи славляться своєю родючістю і приваблюють інвесторів. В разі скасування мораторію, відбудеться розвиток інфраструктури. При розумному оподаткуванні, податок на сільськогосподарські землі може приносити не малі гроші у державний бюджет. З'являться нові робочі місця. Землевласник зможе на власний розсуд розпоряджатися своїм майном.

Завдяки різним інструментам можна унеможливити або ж звести до мінімуму усі загрози. Встановлено максимальний розмір землі, яку зможуть купувати лише фізичні особи з українським громадянством. Можна ввести спеціальний податок на перепродаж, особливо у короткостроковий період, щоб уникнути укладання "подвійних платежів". Сплату за оренду земель варто було б здійснювати не лише в грошовій, а й в натуральній формі (врожаєм). Ринок землі має бути максимально відкритий. Головне - зробити так, щоб від лібералізації ринку всі були виграші: землевласники, держава і бізнес.

1. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. – К.: Просвіта, 1996. – С. 7.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page9>

Верхола Р. І.

гр. ФБСС – 14, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів Синютка Н.Г.

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ВИКОНАННЯ ДЕЛЕГОВАНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Відповідно до Бюджетного кодексу України видатки бюджету це – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [1].

Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування» та Бюджетним кодексом України до видатків на виконання делегованих повноважень, які здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст республіканського – Автономної республіки Крим – і міст обласного значення і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать видатки на:

1. державне управління;
2. освіту;
3. охорону здоров'я;
4. соціальний захист та соціальне забезпечення;
5. державні культурно-освітні та театральні видовищні програми;
6. державні програми розвитку фізичної культури і спорту [2] і [3].

Багато українських науковців займалися вивченням місцевих бюджетів загалом, та їх видатків зокрема. Серед них слід виділити таких

провідних вчених, як О. Кириленко, В. Дем'янишин, В. Опарін, О. Василик, В. Кравченко, І. Лютий, І. Луніна. Важко переоцінити їх вклад в формування науки про бюджети органів місцевого самоврядування та їх видатки.

Урядом України в рамках політики децентралізації здійснено низку заходів щодо реальної передачі влади та ресурсів «на місця». Це стало необхідним для розв'язання проблеми соціально-економічної диференціації регіонів, тобто невідповідності у дохідній та видатковій частинах місцевих бюджетів.

Бюджетна децентралізація влади є необхідною умовою для ефективного формування органів місцевого самоврядування, особливе місце слід виділити питанню формування і використання бюджетів місцевих органів влади. Адже надання громадських послуг та задоволення інтересів членів суспільства безпосередньо залежить від формування та розподілу коштів органів місцевої влади. Впровадження у 2014 році Податкової та Бюджетної реформ стало позитивним прикладом передачі місцевим органам самоврядування значно ширших повноважень у проведенні бюджетної політики та закріпленні за ними стабільної дохідної бази для їх ефективного функціонування [4].

На прикладі звіту про виконання бюджету Львівської міської ради (ЛМР) за період 2009 – 2016 рр. видно, наскільки істотно з впровадженням політики децентралізації зросли видатки на виконання делегованих повноважень.

Рис. 1 – Динаміка видатків на виконання делегованих повноважень ЛМР протягом 2009 – 2016 рр.

Отже, із впровадженням Податкової та Бюджетної реформ – 2014 щороку істотно зростають видатки на виконання делегованих повноважень, що пов'язано із переданням значних повноважень місцевим органам влади з відповідним фінансуванням. В той же час, не слід забувати, що значне зростання цих видатків також пов'язано із зростання мінімальної заробітної плати, яка займає значну частку кожної видаткової статті.

1. Алексєєв В., Лопушняк Г. Бюджетний механізм і соціально-економічний розвиток регіонів: Монографія. / І. В. Алексєєв, Г.С.Лопушняк, М. В. Ливдар. – Львів : Ліга-Прес, 2014. – 248 с. 2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, редакція від 14.05.2017. 3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР, редакція від 07.05.2017. 4. Другі наукові читання пам'яті С.І. Юрія: збірник наук. праць: Монографія / За ред. В.Г. Дем'янишина. – 28 лист. 2016 р., м. Тернопіль. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 184 с. С.143-154. 5. Львівська міська рада, офіційний сайт / Звіт про виконання видаткової частини бюджету [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv>.

Гоменюк В.В.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л.Є.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

Сьогодні особливої актуальності набуває проблема побудови ефективного і досконалого бюджетного процесу в Україні. Адже він є головним важелем у формуванні та реалізації економічної і соціальної політики держави в умовах ринкової економіки. На жаль, існує низка недоліків, яка сповільнює та унеможлиблює його повноцінний розвиток. З'ясовані основні проблеми, що виникають при організації та проведенні бюджетного процесу в Україні.

На стадії прийняття бюджету України виникають проблеми, основними з яких є: несвоєчасність прийняття, низька якість бюджету, недостатня його прозорість, відсутність стратегічної складової, нераціональне планування бюджету. Політична нестабільність та відсутність політичного консенсусу, спроби лобіювання інтересів

промисловими групами, відстоювання власних інтересів представниками влади обумовлюють надзвичайну проблематичність прийняття бюджету в принципі, не говорячи про прийняття його в строк [1]. Низька якість державного процесу багато в чому пояснюється недоліками в його плануванні. Щорічний бюджет від початку і до кінця є новим документом, який був складений за умов поточної реальності, не враховуючи стратегії розвитку держави. Тому, відповідно, немає стратегічної складової, а як розвиток держави в цілому, так і її окремих складових потребує довгострокового плану. Непрозорість бюджетного процесу полягає у відірваності від громадськості, тобто немає ніякого зв'язку з публічними слуханнями і обговореннями, також ніхто ніколи не чув про незалежних експертів та аналітиків, які зацікавлені в бюджетному процесі та реалізації бюджету.

На другому етапі – виконання бюджету, існує проблема його хронічного дефіциту, яка викликає проблему державного боргу та необхідність пошуку джерел його фінансування [1]. Постійне зростання державного боргу збільшує видатки Державного бюджету України. Нестабільне надходження коштів до бюджету супроводжується неефективною податковою політикою. Податкові системи пільг не завжди виправдані та звужують податковий потенціал країни. Також заважає збільшенню дохідної частини бюджету штучна збитковість державних підприємств. Однією з гострих проблем бюджетного процесу в Україні є реалізація децентралізаційної реформи, яка полягає у передачі видатків на комунальні послуги та енергоносії на фінансування місцевим бюджетам за власний рахунок; повністю фінансуються за власні кошти місцевих бюджетів усі видатки в галузі дошкільної та позашкільної освіти. Також не передбачено субвенції на пільгове перевезення окремих категорій громадян, що призведе до порушення стабільної та передбачуваної системи прав громадян. Поряд з цим в обсязі медичної субвенції планується зменшити фінансування програм, спрямованих на забезпечення нагальних потреб охорони здоров'я місцевого значення[3]. Проблема неефективності використання коштів багато в чому викликана нецільовим їх призначенням, що призводить до збільшення обсягів бюджетних правопорушень і нераціонального використання бюджетних коштів.

Важливою проблемою організації та реалізації бюджетного процесу є контроль за виконанням бюджету. В Україні він здійснюється відповідними контролюючими органами, зокрема, Рахунковою палатою України. Але вітчизняне законодавство не достатньо прописує її функції та повноваження. Вона не має права накладати фінансові санкції, адміністративні стягнення до порушників бюджетного законодавства.

Звідси, функція контролю не має результативного впливового значення. До сьогодні Рахункова палата України не має керівника, який повинен в повному обсязі впливати на виконання її функцій по відношенню до контролю за бюджетними ресурсами. Тому Рахункова палата України не задовольняє контроль за державними коштами. Вона обмежується лише обов'язком інформувати органи влади та надавати консультації [2].

Щоб вирішити низку основних проблем бюджетного процесу в Україні, можна виділити такі рекомендації:

- створити механізм повної відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на кожній із стадій бюджетного процесу;
- посилити вплив інститутів громадянського суспільства на формування та реалізацію бюджетної політики;
- відновити позиції відповідальності учасників бюджетного процесу;
- забезпечувати економність та цільовість використання бюджетних коштів України.

Отже, на кожному етапі бюджетного процесу існують своєрідні недоліки, які вимагають негайного вирішення, що дозволить оптимізувати використання фінансових ресурсів держави. Також ці процеси дозволять забезпечити ефективне управління державними фінансовими ресурсами, підвищити результативність, ефективність і прозорість використання бюджетних коштів, уникнути зриву бюджетного процесу через політичні події, підвищити якість головного фінансового документа держави та стане міцним підґрунтям для забезпечення соціально-економічного розвитку України.

1. Бугай Т. В. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2012. — № 2. — с. 40-48. 2. Фролов, С.М. Дослідження проблем організації і реалізації бюджетного процесу в Україні [Текст] / С.М. Фролов // Механізм регулювання економіки. — 2010. — №3, Т.2. — С. 32-40. 3. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://dt.ua/economics_of_regions/byudzhetniy-proces-2017.

Гоменюк В.В.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
 Науковий керівник – к.е.н., доцент
 кафедри фінансів Гориславець П.А.

ПРОБЛЕМИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Страховий ринок розвивається помірними темпами через ряд проблем, спричинених економічною та політичною кризою, через це вносить дискомфорт у функціонування як фізичних, так і юридичних осіб, захист їх майнових інтересів. Тому, аналіз сучасного стану страхового ринку України, вивчення стримуючих чинників, які обмежують його розвиток, і виявлення перспектив подальшого розвитку є актуальними в сучасних умовах.

Кількість страхових компаній станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі «life» – 36 компаній, «non-life» – 264 компанії, (станом на 30.06.2016 – 343 компанії, у тому числі «life» – 45 компаній, «non-life» – 298 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2017 порівняно з аналогічною датою 2016 року, кількість компаній зменшилася на 43 СК [1].

Незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 97,9% – акумулюють 100 «non-life» (37,9% всіх «non-Life») та 99,8% – 20 «life» (55,5% всіх «life») [2] (табл.2).

Таблиця 2

Концентрація страхового ринку у I півріччі 2017 року

Перші (Тор)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	687,0	55,2	4623,0	23,1	2
Тор 10	1179,4	94,7	9371,6	46,9	5
Тор 20	1242,2	99,8	13260,6	66,4	8
Тор 50	1245,1	100,0	17644,3	88,3	10
Тор 100	X	X	19559,1	97,9	14
Тор 150	X	X	19901,8	99,6	15
Всього по ринку	1245,1	100,0	19977,7	100,0	27

На нашу думку, усі проблеми вітчизняного страхового ринку можна згрупувати таким чином: макроекономічні, мікроекономічні, нормативно-

правові, для страхувальників (табл. 3).

Таблиця 3

**Класифікація проблем вітчизняного страхового ринку
та шляхи їх вирішення***

Група	Проблема	Значу- щість, %	Шляхи вирішення
1	2	3	4
Макроекономічні	Значний обсяг непокритих страхуванням ризиків через нестачу обігових коштів підприємств та зменшення реальних доходів населення	20	Посилення контролю за діяльністю страховиків з боку органів страхового нагляду, застосування ними своєчасних заходів, які попереджують неплатоспроможність страховиків. Скасування бар'єрів, перепон на ринку, що гальмують залучення іноземних інвестицій.
	Високий рівень концентрації страховиків на страховому ринку, що не сприяє розвитку конкурентного середовища	25	
	Низький рівень використання інвестиційного потенціалу страхових компаній	25	
	Відсутність платоспроможного попиту громадян на страхові послуги	30	
Мікроекономічні	Проблеми довгострокового планування діяльності страховика внаслідок значної волатильності бізнес-процесів	10	Підвищення ефективності страхового менеджменту, застосовуючи економіко-математичний інструментарій та сучасні технології імітаційного моделювання. Розвиток страхового брокерства та залучення до цього бізнесу професійних компаній. Наданням гарантій повернення вкладених коштів потенційним клієнтам. Сприяння розвитку інвестиційних інструментів. Створення інформаційної системи обміну інформацією про несумлінних страхувальників. Участь страховиків у підготовці фахівців-фінансистів. Сприятлива система функціонування інституту страхових посередників, покращення страхової культури.
	Надмірно великі витрати на ведення справи у зв'язку із великими комісійними винагородами.	10	
	Відсутність інвестиційних інструментів для довгострокового розміщення страхових резервів.	10	
	Наявність у активах страховиків неліквідних довгострокових фінансових активів	15	
	Випадки страхового шахрайства, що погіршують фінансові результати страховиків та зумовлюють підвищення вартості страхових послуг	20	
	Нестача кваліфікованих кадрів, зокрема страхових агентів, андеррайтерів, актуаріїв, страхових інженерів і страхових детективів.	35	
Нормативно-правові	Надмірна кількість видів обов'язкового страхування, що не відповідає світовій практиці	30	Удосконалення нормативно-правової бази та функціонування системи фінмоніторингу.
	Несвоєчасне реагування наглядового органу на порушення страхового законодавства	35	
	Організаційні складності виведення з ринку страховиків, що не покращують свій фінансовий стан.	35	
Для страхувальників	Недовіра до страховиків як фінансових інституцій та страхування як ефективного методу управління ризиками	25	Підвищення рівня фінансової грамотності та страхової культури юридичних і фізичних осіб. Вдосконалення системи розкриття інформації щодо діяльності страховиків. Створення незалежного національного рейтингу страховиків.
	Високі тарифи на страхові послуги	45	
	Недостовірність рейтингів страхових компаній і даних про несумлінних страхувальників.	10	
	Відсутність якісної статистичної інформації, інформаційно-аналітичних матеріалів, що не дозволяє ухвалити раціональне рішення щодо вибору страховика	20	

* Систематизовано автором

Отже, страховий ринок України вже пройшов стадію формування і знаходиться на етапі розвитку. Негативні наслідки кризи призвели до уповільнення темпів росту доходів страхових компаній, зменшення попиту населення на страхові послуги. Поряд з цим вітчизняний страховий ринок має значний потенціал розвитку, важливим є створення умов та нових можливостей його розвитку.

1. Огляд страхового ринку за 2016 рік. Звіт Нацкомфінпослуг // Страхова справа, 2017. - №1 (65). – с. 12. 2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

Гребенюк А.В.

гр. ФК-41, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - д.е.н., професор Шкварчук Л.О.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМІСІЇ ТА ОБІГУ ЄВРООБЛІГАЦІЙ УКРАЇНИ

Єврооблігації (інша назва — «євробонди» — від англ. eurobonds) — це облігації, випущені в іноземній валюті, що розміщуються серед зарубіжних інвесторів.

В основному позичальниками, що випускають єврооблігації, виступають уряди, корпорації, міжнародні організації, зацікавлені в одержанні коштів на тривалий термін (від 7 до 40 років). Розміщуються єврооблігації інвестиційними та комерційними банками. Вони є одним з найнадійніших фінансових інструментів. Тому основними їхніми покупцями є інституційні інвестори: страхові та пенсійні фонди, інвестиційні компанії [4].

Україна у вересні 2017 року розмістила єврооблігації на \$3 млрд під 7,375% річних з 15-річним терміном погашення. Основними покупцями виступили інвестори з США (46%) і Великобританії (36%).

На рахунок Держказначейства зараховані кошти в обсязі 1,32 млрд доларів. Решта 1,68 млрд доларів, отриманих за рахунок розміщення облігацій, були спрямовані на викуп старих євробондів з погашенням в 2019 і 2020 роках [3].

До розміщення єврооблігацій Україні потрібно було виплатити зовнішнім кредиторам в 2018-2022 роках 28,7 млрд доларів, в тому числі 6,5 млрд доларів в 2019 році і 5,9 млрд в 2020 році [3].

Нова угода стала першим ринковим розміщенням для країни з 2013 року, тоді Україна продала 10-річні єврооблігації на \$1,25 млрд із прибутковістю 7,5% річних. У 2014-2016 роках Україна щорічно розміщувала 5-річні єврооблігації обсягом \$1 млрд, боргові папери були гарантовані США, що дозволяло країні брати запозичення за рекордно низькими ставками - наприклад, в 2016 році прибутковість євробондів України склала лише 1,471% [2].

Україна повернулася на ринок приватного зовнішнього фінансування після того, коли в 2015 році провела реструктуризацію 13 випусків євробондів на загальну суму \$14,36 млрд і 0,6 млрд євро, інвестори погодилися на списання близько 20% основного боргу і перенесення виплат по боргу, що залишився, на 4 роки

Існує ризик, що залучення єврооблігацій у дуже сприятливих ринкових умовах стане в очах уряду альтернативою кредитам МВФ та, відповідно, гальмування реформ. Випуск єврооблігацій частково зняв боргове навантаження. Головним і дуже небезпечним для країни наслідком є те, що - уряд може вирішити, що раз тиск МВФ знизився, то і з реформами можна не поспішати. Це потенційний відкат газової реформи, зволікання з пенсійною реформою, з наведенням порядку у судовій системі тощо [1].

Зовнішній борг держави та гарантований нею борг становив більше 80% ВВП у 2016 році та близько 75% ВВП у 2017. Кошти від нового запозичення наполовину були використані для погашення боргу наступних років, а решта 1,5 млрд доларів збільшила зовнішній борг України. Це відбулося в рамках, запланованих у бюджеті на 2017 рік в частині фінансування видатків. Сума, запланована в бюджеті на виплати процентів (близько 4% ВВП), порівняна, наприклад, із сукупними видатками країни на армію, медицину чи освіту [1].

Для того, щоб знизити вартість боргів для України у відсотках від ВВП та зробити їх менш обтяжливими, потрібно суттєво прискорювати зростання ВВП та приборкувати бюджетні витрати через розумну фіскальну політику.

Продаж єврооблігацій пройшов успішно, і це свідчить про схвалення учасниками ринку нової економічної політики України, але все ж вдале розміщення державного боргу пройшло в основному не через те, що в нас почали більше вірити, а через те, що різко почала змінюватися світова кон'юнктура. За останні кілька місяців відбувалося суттєва зміна в поведінці інвесторів. Вони стали більш схильні брати на себе підвищений ризик. І якщо ще навесні Україна могла б розміститися на світовому фінансовому ринку під 9% -9,5% річних. То зараз їй вдалося зробити розміщення під 7,375%. І більш того - вперше розміститися на 15 років [2].

Влітку свої зобов'язання продав Ірак під рекордно низькі для нього 6,75%, Греція знову вийшла на ринок, розмістившись під 4,6%. Білорусь, для якої світовий приватний ринок запозичення капіталів був закритий десятиліттями, змогла залучити майже 1,5 мільярда доларів під 7,6%. Вперше за свою новітню історію на ринок вийшов Таджикистан - одна з найбідніших країн колишнього Радянського Союзу - зумівши позичити півмільярда доларів під 7,1% річних. Ну і не можу не згадати про Аргентину, яка продала 100-річні бонди [2]

1. Ренко М. Що таке єврооблігації і чому навколо них стільки галасу? [Електронний ресурс] / Марія Ренко // Сьогодні. – 2017. – Режим

доступу до ресурсу: <http://www.segodnya.ua/opinion/repkocolumn/shcho-take-vrooblgac-chomu-navkolo-nih-stlki-galasu-1057907.html>. 2. Устенко О. Даруй МВФ, прощайте реформи? Міфи про євробонди на 3 мільярди [Електронний ресурс] / Олег Устенко // Економічна правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/09/20/629275/>. 3. Міністр фінансів: євробонди зняли ризики для фінансової системи в 2019 році [Електронний ресурс] // LB.ua – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/economics/2017/09/28/377801_ministr_finansov_evrobondi_snyali.html. 4. Мінфін: \$1,3 млрд від розміщення євробондів надійшли до України [Електронний ресурс] // Тиждень.ua – Режим доступу до ресурсу: <http://tyzhden.ua/News/200650>.

Григорук Г.Ю.

гр. ФБ-13, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, доцент каф. фінансів Скоропад І.С.

БЮДЖЕТ КРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Бюджет - це важлива й невід’ємна частина економіки кожної країни, збалансований розподіл видатків і доходів держави. Кожна країна щороку складає свій основний кошторис з метою забезпечення функціонування держави як повноцінного механізму, тому що країна повинна охороняти свої кордони, забезпечувати правопорядок, розвиток економіки, освіти, культури тощо. Бюджет буває трьох видів: дефіцитний, збалансований та профіцитний [2, ст.8-9].

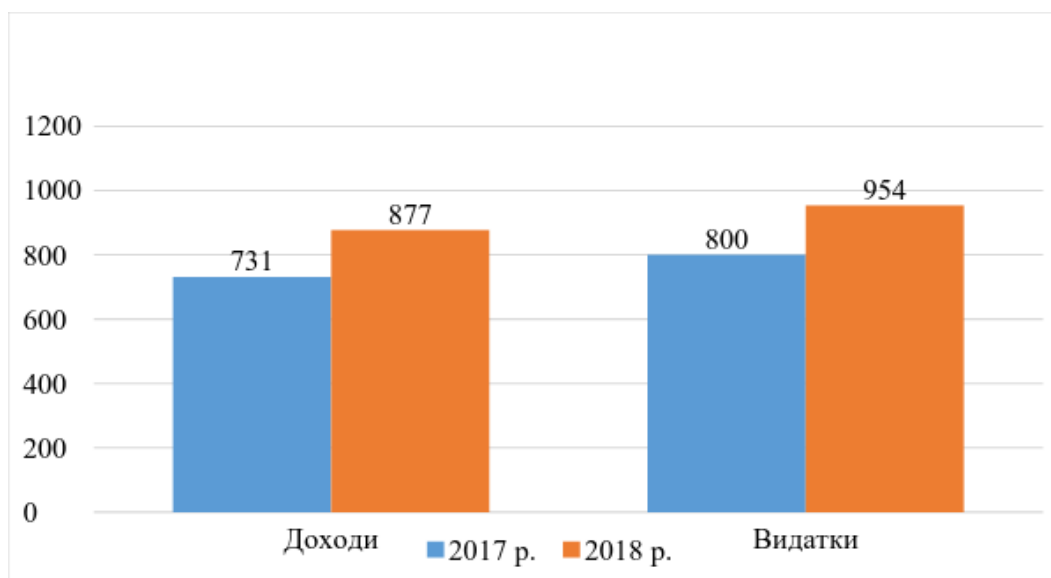
Більшість європейських країн має профіцитний державний бюджет. Наприклад, у Німеччині декілька років поспіль зафіксований рекордний профіцит бюджету. Він становить 18,3 мільярда євро. Експерти пояснюють це зростанням економіки та сприятливою ситуацією на ринку праці.

Цікавим є те, що у 2016 р. у США, країні, яка має стабільну економіку, держбюджет є дефіцитним, а у Гонконзі бюджет був профіцитним на 20 мільйонів доларів.[3]

Державний бюджет України з часу здобуття незалежності є дефіцитним, тому спочатку покриття дефіциту в 1991-1994 рр. здійснювалось за рахунок емісії грошей. Це спричинило гіперінфляцію. Згодом «прірву» між витратами й доходами країни уряд почав зменшувати за допомогою кредитів від МВФ (на сьогодні державний борг становить 75,01 млрд. доларів [2, ст.141]).

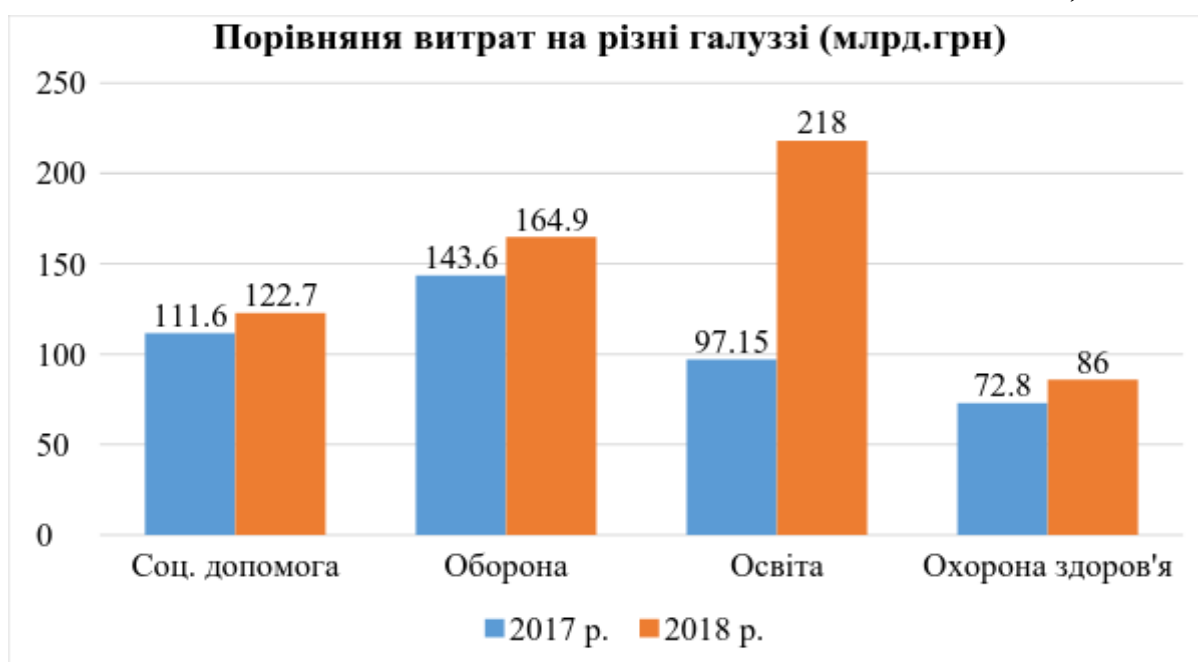
Щороку залишається тенденція дефіцитного бюджету. Бюджет 2018 року містить статтю доходів 877 млрд і видатків – 954 млрд гривень. Дефіцит бюджету складає 79 млрд гривень. Попри дефіцитність бюджету Уряд планує підвищити на 10,9% середньомісячну заробітну плату і вона становитиме 8629 грн. [4]

Таблиця 1

Але попри недостатність коштів вітчизняний бюджет 2018 року називають бюджетом зростання. Планується збільшити ВВП до 3%, зменшити дефіцит бюджету, а також прогнозується інфляція не більше 7% (інфляція 2017р. була близько 11%). Цьогоріч уряд виділив на 21.3 мільярди більше коштів на оборону, також збільшує виплати соціальному сектору до 153,6 млрд. грн. [4]

Таблиця 2

Збалансований бюджет є важливим фактором розвитку економіки країни. Дефіцитний бюджет створює додаткові перешкоди економічному розвитку. Сьогодні є велика кількість способів збалансування держбюджету. Наприклад, щоб збалансувати витрати й доходи потрібно збільшити доходи, якщо неможливо зменшити видатки (збільшити експорт товарів закордон і зменшити імпорт до нашої країни; створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, адже податки з підприємств є головним джерелом доходів у багатьох європейських країнах).

Тільки тоді в умовах збалансованого держбюджету ми зможемо бути економічно незалежними від зовнішніх кредиторів і самостійно розвивати нашу економіку, а згодом інвестувати більше грошей в невиробничу сферу, щоб забезпечити щасливе майбутнє українцям.

1. *Бюджетний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572)*
2. *Я.Оришак, В.Чвалюк Основи економіки.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2013.-192 с.*
3. <https://www.facebook.com/slovoidilo.ua/posts/1526901670694952> (Електронний ресурс)
4. <https://www.slovoidilo.ua/> (Електронний ресурс).

Гузар В. І.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л. Є.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛУ БЮДЖЕТІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

В сучасній Україні склалися непрості фінансові відносини між державою і домогосподарствами, тому формування і розподіл бюджету домогосподарств є актуальним для дослідження.

Розподіл та перерозподіл ВВП і національного доходу завершується формуванням бюджету домогосподарства. Домогосподарство становить собою економічну одиницю, що складається з одного чи більше чоловік, які ведуть спільне господарство, що забезпечує економіку факторами виробництва і використовує зароблені кошти для поточного споживання товарів і послуг та заощадження з метою задоволення своїх потреб [1].

Бюджет домогосподарства — баланс фактичних доходів і витрат домогосподарства за визначений період часу (квартал, місяць, рік) та

фінансова база життя, що надає домогосподарству власного стилю споживання та життєдіяльності [2].

На сьогодні в Україні вагомо ускладнились надходження домогосподарств, структура витрат зазнала значних змін в порівнянні з передкризовим періодом 2013 року. Населення було вимушене переглянути свої витрати і скоригувати їх відносно своїх доходів, які також значно знизились через кілька зрозумілих причин, а саме: нестабільна політична і економічна ситуація, зростання курсу гривні відносно іноземних валют, тощо.

Доходи домогосподарств в Україні складаються в основному з оплати праці (46,4%), пенсій, стипендій та субсидій надані готівкою (20,6%) і доходів від підприємницької діяльності (15%). Інші 18 % доходів складають грошова допомога від родичів, вартість спожитої продукції від самозаготівель і доходи від здачі майна в оренду. Отримані кошти домогосподарства витрачають на харчування (61,7%), непродовольчі товари (19,2%), послуги (12,4%) і неспоживчі сукупні витрати (6,7%) [2].

Отже, бюджет домогосподарства, його доходи та витрати є запорукою покращення добробуту населення і розвитку економіки країни.

1. *Бюджет домогосподарства та його структура [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://library.if.ua/book/33/2242.html>* 2. *Бюджет домогосподарства, його структура. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/100912-123-byudjet-domogospodarstva-yogo-struktura-sukupn-resursi-sukupn-vitrati-domogospodarstva.html2>*

Гузьо С. С.

Гр. ФК-31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л.Є.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА ЇХ ОБІГ В УКРАЇНІ

В останні роки, у зв'язку з появою нових інформаційних технологій і зростанням популярності електронної торгівлі, отримали розвиток електронні платіжні системи, головним елементом яких є електронні гроші, що є актуальним у функціонуванні банківської системи.

Найпопулярнішими в українському сегменті мережі інтернет є такі системи електронних грошей: Webmoney, Яндекс.деньги, RBK Money, Ukrmoney, Інтернет.гроші, E-Gold і PayPal. Проте, з листопада 2016 року НБУ формально заборонив використання деяких платіжних систем, а саме

Webmoney, Яндекс.Гроші, QIWI Wallet та Wallet one, так як їхня діяльність не відповідала вимогам та стандартам Національного банку України.

Перевагами для розвитку даного виду грошей слугувало кілька чинників:

1. Анонімність – мінімальна кількість особистих даних для проведення платежів;
2. Мобільність – проведення розрахунків незалежно від місця знаходження при наявності гаджетів;
3. Безпечність – наявність сучасних способів захисту проведення платежів та зберігання коштів;

Однак, існує і ряд факторів, що стримують розвиток:

1. Слабке законодавство;
2. Випадки шахрайства;
3. Низький рівень інформації про використання даних грошей [1].

Так, згідно з даними, що містяться на офіційній сторінці НБУ у Facebook, у 2016 році кількість випущених банками електронних грошей становила 40,5 млн. грн., а обсяг операцій з електронними грошима – майже 3 млрд. грн. [2].

Отже, можна дійти висновку, що даний вид платіжної системи в Україні стимулює розвиток економіки в плані «прозорості фінансових потоків», так як обсяг тіньової економіки станом на 2017 рік становить 37% [2], за неофіційними даними і всі 50% від ВВП. Одним із головних чинників подолання цього є зменшення готівкових рахунків, що в свою чергу збільшить податкові надходження за рахунок розширення бази оподаткування без зміни податкового тиску, легалізує доходи населення та стане дієвим засобом проти корупції в країні.

1. Закон України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» // *Відомості Верховної Ради України*. – 2001. – № 29 – С. 137. 2. *Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України*. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>

Данилів І.Л.

ст. групи ФК-41, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

ОСОБЛИВОСТІ НОВОЇ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ: ЇЇ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

3 жовтня 2017 року Верховна Рада України ухвалила закон про пенсійну реформу, у якому сформовані основні вимоги щодо страхового стажу громадян для виходу на пенсію та передбачено підвищення пенсій 10 млн пенсіонерів на суму від 200 до 1000 грн з жовтня цього року.

Прем'єр-міністр України акцентував свою увагу на несправедливості та розбалансованості діючої пенсійної системи. Оскільки, ті громадяни, які вийшли на пенсію раніше, за ту саму вислугу й працю отримують мінімальну пенсію, яка дорівнює лише половині прожиткового мінімуму, розмір пенсії не залежить від заробітку. Близько 25% зайнятого населення уникають сплати єдиного соціального внеску, а дефіцит Пенсійного фонду досягнув 140 млрд грн – половини всієї суми на виплату пенсій [1]. Тому, нова пенсійна реформа спрямована не на зміну моделі пенсійного забезпечення, а на збалансування бюджету Пенсійного фонду України. Основною метою урядової пенсійної реформи є скорочення дефіциту бюджету Пенсійного фонду за рахунок максимального зменшення кількості людей, що претендують на пенсійні виплати.

На нашу думку, урядова пенсійна реформа має низку своїх недоліків та переваг. До основних недоліків можна віднести такі зміни у системі пенсійного забезпечення:

1. Підвищення мінімального страхового стажу від 15 років до 25 років у 2018 р та щорічно цей показник зростатиме на 1 рік, і до 2028 року має досягнути 35 років. На жаль, це призведе до збільшення пенсійного віку - з 1 січня 2018 року у віці 63 роки зможуть вийти на пенсію ті громадяни, у кого буде від 15 до 25 років стажу, а з 1 січня 2019 року на пенсію із 15 річним стажем зможуть вийти люди, що досягли 65-річного віку. Таке збільшення тривалості необхідного страхового стажу призведе до фактичного підвищення пенсійного віку до 65 років.
2. Можливість придбання страхового стажу (не більше 5 років), проте вартість такої послуги є доволі дорогою – 1 страховий рік оцінюється майже в 16 896 гривень, п'ять років обійдуться в 84 480 грн.
3. Коефіцієнт страхового стажу для розрахунку пенсій знижений з 1,35 до 1.
4. З 1 січня 2018 року скасовуються особливі умови виходу на пенсію, яка призначається за вислугу років, крім військовослужбовців. Це стосується лише працівників медицини, освіти, соціального захисту, які становлять приблизно 1,5 млн. осіб.

Перевагами такої реформи, на думку авторів, є:

1. Пенсії перерахують 10 мільйонам пенсіонерів, останній перерахунок відбувався у 2007 році - тоді показники середньої зарплати становили втричі менше від сьогоднішніх. Тому, перерахунок збільшить пенсії в середньому на 700 гривень.
2. Надання гарантій для інвалідів дитинства, дітей-інвалідів, пенсіонерів, які не мають повного стажу, і осіб, які не мають права на пенсію і отримують зараз 949 гривень - для них збільшиться на 45% і становитиме 1 373 гривні (таких громадян близько мільйона).
3. Відмінено оподаткування пенсій працюючим пенсіонерам.
4. Починаючи з 2021 року відбуватиметься автоматична індексація, розрахована на 50% залежно від інфляції за попередній рік, і на 50% - залежно від зростання середньої зарплати за попередні 3 роки.

МВФ має свої застереження щодо прийнятої реформи, основними з яких, на нашу думку є:

1. Допомога непрацюючим особам, які досягли 60-річного віку без необхідного стажу. Тут йдеться про підвищення пенсії тим людям, які є інвалідами з дитинства, дітьми-інвалідами, пенсіонерами, які не мають повного стажу і особами, які не мають права на "повну" страхову мінімальну пенсію й для них передбачено підвищення пенсії на 45%. На думку МВФ, це створить дисонанс із тими, хто працює, а отже буде демотивувати громадян до офіційної зайнятості і до сплати внесків, пропорційних їхній зарплаті.
2. Індексації пенсії у 2018-2020 роках (мова йде про те, щоб не робити індексацію у 2018 році).

Отже, урядова пенсійна реформа, яка має свої переваги й недоліки запрацює вже найближчими днями й будемо сподіватися, що нова система буде здійснювати боротьбу з тіньовою зайнятістю і подоланням дефіциту бюджету протягом 7-10 років, а також сумлінна сплата внесків працюватиме на користь боротьби з зарплатами в конвертах.

1.Офіційний сайт Пенсійний фонд України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index/> 2. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/news/zp>

Дума Н. І.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л. Є.

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ ЯК ЛАНКА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність теми роботи визначена сучасною фінансовою ситуацією в Україні. Важливу роль у фінансовій системі держави відіграє структура та рівень державного боргу. Державний кредит є однією із ланок сфери публічних фінансів. Зазвичай у процесі здійснення своєї фінансової діяльності держава, зокрема Україна, виступає кредитором для окремих секторів економіки, але в той же час вона є боржником та гарантом виконання своїх зобов'язань перед кредиторами на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Оскільки державний кредит є одним із видів кредиту, то він аналогічно функціонує на принципах зворотності (поверненості), строковості, цільового призначення, платності і забезпеченості, які визначені певними законодавчими документами.

Розрізняють два види державного кредиту залежно від сфери розміщення боргових зобов'язань:

- зовнішній (має місце тоді, коли держава здійснює запозичення на міжнародному рівні);
- внутрішній (у випадку запозичення державою коштів у фізичних і юридичних осіб в межах країни).

Сучасний економічний стан розвитку нашої країни зумовлює актуальність дослідження саме зовнішнього державного кредиту. За даними Національного банку України, протягом першого півріччя 2017 року валовий зовнішній борг України зріс на 1,3 млрд. дол. США, і станом на 1 липня 2017 року становив 114,8 млрд. дол. США. Статистичні дані у свою чергу стверджують, що відносно ВВП рівень зменшився до 114,3% порівняно з 121,8% від ВВП на початок 2017 року [1].

Впродовж останніх років спостерігається стрімке зростання зовнішнього державного боргу України. Підтвердженням цього факту є дані Державного комітету статистики, які проілюстровані на діаграмі (рис.1).

Отож, боргові зобов'язання України останнім часом досягають загрозливих масштабів. Така ситуація здійснює помітний негативний вплив на соціально-економічний стан у країні. Проте 2016 рік і перше півріччя 2017 року були ще відносно легкими, адже не спричинили

критичних втрат у зв'язку із обслуговуванням і погашенням боргових зобов'язань. Набагато складнішим обіцяє бути 2018 рік, адже саме на цей період припадає пік виплат Міжнародному валютному фонду (МВФ) - головного кредитора України сьогодні. Саме від ефективної співпраці із МВФ залежить доступ нашої держави до зовнішнього фінансування.

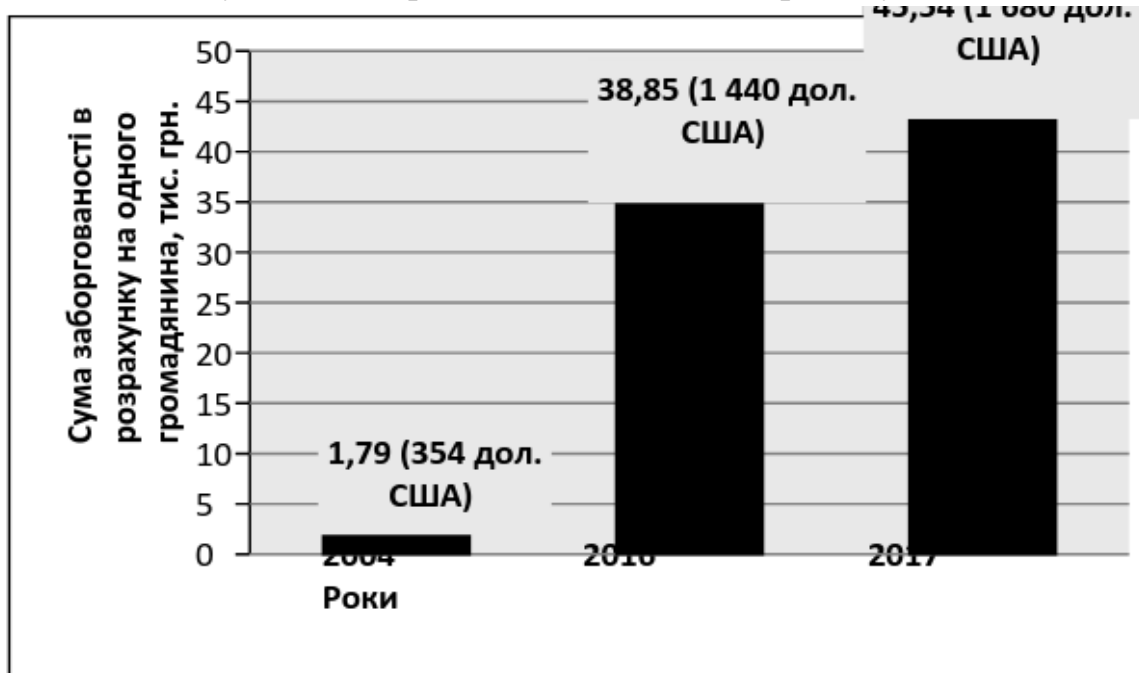

Рис. 1. Обсяг державного боргу України в розрахунку на кожного громадянина [2]

Однією з ключових передумов надходження до України фінансування від інших офіційних кредиторів є виконання програми МВФ. За даними Національного банку України, на кінець лютого 2017 року державна заборгованість України перед МВФ становила 11,4 млрд. дол. США [1]. Отримані в кредит кошти від різних міжнародних фінансових організацій, зокрема МВФ, Україна використовує для:

- стабілізації курсу грошової національної одиниці (гривні);
- створення нових робочих місць в економіці країни;
- поповнення золотовалютних ресурсів України.

Саме такі напрямки використання зовнішніх кредитів стали пріоритетними для проведення реформ в Україні.

Характеризуючи державний кредит як одну із ланок фінансової системи будь-якої країни, варто зазначити, що його негативною стороною є необхідність повернення, а також виплата відсотків протягом певного періоду часу. Окрім цього залучення значних за обсягом позик тягне за собою збільшення зобов'язань держави перед міжнародними організаціями і таким чином поширює їх вплив на політичне і економічне життя країни.

Тому державний кредит України сьогодні є одним із обов'язкових ланок фінансової системи. Зважаючи на досить високі боргові показники, Україна на сучасному етапі розвитку змушена залучати кошти ззовні і при цьому зосереджувати свою увагу на недорогому фінансуванні.

1. Зовнішній борг України на кінець першого півріччя 2017 року / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36693528>. 2. Рибалка С. В. Борги України: потрібне списання [Електронний ресурс] / С. В. Рибалка // Економічна правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/04/4/623454/>.

Карпенко А.О.

гр. ФК-31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л.Є.

ВПЛИВ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДЕВАЛЬВАЦІЮ ГРИВНІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день питання девальвації національної валюти є актуальне, адже кожен день можна спостерігати кризові явища стосовно гривні. Проблематика стабільності гривні викликає гострі суперечки між науковцями, а у громадян падає довіра до Національного банку України та всієї фінансової системи загалом. Знецінення національної валюти призвело до зубожіння населення країни, інфляції та популяризації чорного валютного ринку. На початку 2014 року, відбулося значне падіння української гривні, а долар досяг свого історичного мінімуму – 11,5 грн за один долар. Така ситуація на валютному ринку підштовхує до всебічного аналізу фінансової системи України, її проблем та пошуку шляхів стабілізування курсу гривні [1].

Основною причиною падіння гривні можна вважати події Майдану: політична роздробленість та нестабільність у країні не могла сприяти фінансовій стабільності, адже було зменшено пропозицію іноземної валюти на валютному ринку України, оскільки внаслідок даних подій відбувався відтік іноземного капіталу. Звинувачувати у знеціненні валюти на початку 2014 року можна НБУ, який своїми діями намагався стабілізувати валютний ринок шляхом заходів з підтримки ліквідності банків. Також усім відомо, що до 2014 року курс гривні штучно стримувався- реальний і фактичний курс національної валюти сильно

відрізнявся, оскільки не відповідав реаліям української економіки на той час. Тому всі девальваційні процеси є нагромадженими [3].

Таблиця 1

Динаміка змін валютних курсів щодо гривні за 2012-2017 рр.

Назва валюти	2012	2013	2014	2015	2016	2017 (за вересень)
Англійський фунт стерлінгів	12,66 3	12,50 6	19,53 7	33,72 0	32,72 0	35,444
Долар США	7,991	7,993	11,88 6	21,84 4	24,81 6	26,181
Євро	10,27 0	10,61 2	15,71 5	24,22 8	27,48 9	31,281
Польський злотий	2,455	2,529	3,755	5,795	6,250	7,294
Російський рубль	0,256	0,250	0,337	0,322	0,407	0,445

Окрім політичних та соціальних процесів, на економіку та курс гривні впливають різні економічні чинники. Наприклад сезонність іноземної валюти, тобто вплив сезонних явищ у сільському господарстві та промисловості на курс. Не варто забувати, що у ході Антитерористичної операції було втрачено значна кількість металургійних підприємств, тому впав рівень експорту, а натомість імпорт- зріс. Таке явище призводить до великої різниці між вивезеною та ввезеною валютою, що і спричинює великий попит та збільшення ціни на іноземну валюту. Негативно впливає на курс реакція населення, яке одразу після скачку курсу скуповують валюту, тим самим збільшуючи попит на неї [3].

Отже, наразі Україна має низку проблем у економіці та на валютному ринку зокрема. Треба пам'ятати, що девальвація національної валюти- це наслідок, який свідчить про кризу в економіці. Неможливо подолати девальвацію без вирішення глобальних економічних, політичних та фінансових питань. На мою думку, першими заходами для зменшення знецінення гривні є:

1. Реформування владного апарату, адже до тих пір буде фінансова нестабільність, доки у влади будуть олігархи з намірами ділити державні гроші між собою.
2. Нарощення промислових потужностей, які б орієнтувались на експорт та не залежали від імпортової сировини.
3. Контроль над імпоротною діяльністю.
4. Здійснення НБУ головної функції- контроль грошової маси в країні [2].

1. Белінська Я. В. Девальвація гривні в Україні: умови, чинники і заходи подолання / Я. В. Белінська, Н. С. Глоба // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. - 2014. - Вип.26.-С.152-163.-Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvbdfa_2014_26_21. 2. <https://bank.gov.ua/> 2. Батракова Т. І. Причини виникнення девальвації гривні та шляхи її подолання / Т. І. Батракова, А. О. Синєокий // Молодий вчений. - 2016. - № 1(1). - С. 16-19.

Катірнога І. М.

гр. ФК-41, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О. М.

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Питання бюджетного фінансування освіти стає більш важливим, так як більшість людей усвідомлюють, що освіта – це основа розвитку особистості, нації та держави.

Стимулювати економічне зростання та прискорювати реформи держава може і повинна через свій основний інструмент – державний бюджет. На освіту у 2016 році держава витратила майже 6% від ВВП. Це доволі велика частина державних видатків, більше витрачається лише на соціальну сферу [3].

Освіта – це суспільне явище, яке впливає на всі сфери економічного життя суспільства та є вагомим елементом на шляху досягнення високих темпів навчання зростаючого покоління. Згідно ст. 61 п. 2 Закону України «Про освіту», держава зобов'язується забезпечувати бюджетні асигнування на освіту в розмірі не менше 10% національного доходу [1].

Через відсутність гнучкої реакції на демографічні зміни у сфері вищої освіти сформувалася низка диспропорцій. Так, кількість студентів скоротилася протягом 2000-2015 років на 8%. Поступове скорочення кількості абітурієнтів почалося із запізненням і було дуже повільним. У 2013 році вищу освіту отримувало 4/5 української молоді. У 2016 році ситуація не змінилася, оскільки за статистикою вступу до ВНЗ потрапили 80% випускників шкіл порівняно з 50% у 2000 році [4].

Ще одна диспропорція – протягом 2010-2015 років загальна кількість студентів скоротилася на 33%, а кількість тих, що навчаються коштом держбюджету, – лише на 19%. У 2016 році більше половини зарахованих абітурієнтів – 51% від загального обсягу – навчалися за кошти держави порівняно з 38% у 2010 році [4].

Звернемо увагу на видатки із державного бюджету України на освіту в цілому та вищу освіту, зокрема, за 2013 – 2016 роки та 1-ше півріччя 2017 рр., що представлені на рис. 1 [2].

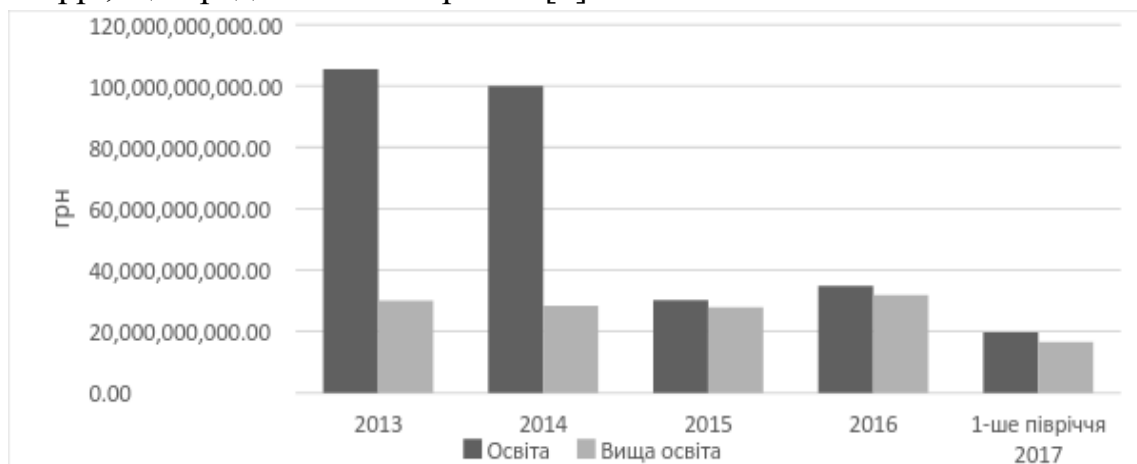

Рис. 1. – Видатки державного бюджету України на освіту за 2013 - 2017 рр.

Видатки на вищу освіту і надалі досить розпорошені. Якщо порівняти 2017 рік із попереднім, то ситуація складеться наступним чином. Загалом на підготовку кадрів та підвищення кваліфікації (разом зі стипендіями) припадатиме 24,34 млрд грн, з них лише 18,27 млрд грн – у віданні Міносвіти. Зросли видатки на підготовку студентів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації. Особливо у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки з врахуванням стипендій у 2016 році було 12 млрд грн, а вже у 2017 році стало 15,24 млрд грн. Видатки на підготовку кадрів ВНЗ I і II рівнів акредитації у системі Міносвіти загалом зменшилась з 4 млрд до 3 млрд грн. Досвід показує, що розпорошеність видатків на вищу освіту під різними відомствами є ознакою того, що уряд не має намірів реформувати систему державного фінансування вищої освіти. На жаль, в травні-червні 2017 року увага була прикута до кількості бюджетних місць, які виділив уряд, а не до коштів, які криються за кожним із цих місць [3].

Загальновідомо, що економічно розвинені країни не заощаджують на освіті. Вони щорічно кардинально збільшують витрати на освіту з державного бюджету, забезпечуючи таким чином свій майбутній розвиток. Достатньо навести такі приклади: США витрачають на освіту –16%, Німеччина –12%, Франція –16%, Фінляндія – 7,2% від річного валового внутрішнього продукту, тоді як в Україні офіційно - 6%, але насправді ця цифра в декілька разів менша [5].

Аби досягти значних результатів у галузі освіти, держава повинна спрямовувати свої зусилля на виконання таких основних завдань: визначення фінансування освіти як пріоритетного напрямку видатків бюджетів усіх рівнів, формування багатолокальної системи фінансового забезпечення освіти, стимулювання інвестицій юридичних і фізичних осіб

у розвиток освіти, забезпечення ефективного використання коштів на функціонування освіти.

1. Закон України «Про освіту» від 23.03.1996 р. №1060-12 (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page3>;
 2. Державна казначейська служба. Виконання Державного бюджету [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба – Режим доступу до ресурсу: <http://www.treasury.gov.ua>;
 3. Козут І. БЮДЖЕТ ОСВІТИ ТА НАУКИ 2017: ЩО ПРОПОНУЄ УРЯД [Електронний ресурс] / І. Козут, Є. Стадний // CEDOS аналітичний центр. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/biudzh-et-osvity-ta-nauky-2017-shcho-proponuie-uriad#>;
 4. Ренко М. Освіта по-українськи: 129 мільярдів — марнотратство чи інвестиція? [Електронний ресурс] / М. Ренко, Ю. Руда // Економічна правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua>;
 5. Пронікова Ж. С. Бюджетне фінансування освіти в Україні [Електронний ресурс] / Ж. С. Пронікова // 2012 – Режим доступу до ресурсу: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua>.

Іванчо С.В.

гр. ФБСС – 14, Інститут економіки і менеджменту
 Науковий керівник – к.е.н., ст.викл. кафедри фінансів Синютка Н. Г.

МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНІ

Винятково актуальним упродовж усього періоду розбудови ринкової економіки в Україні залишається питання розширення інвестиційних можливостей територіальних громад. У розвинутих місцевих фінансових системах основою фінансування муніципальних інвестиційних програм є муніципальні запозичення.

Місцеві (муніципальні) запозичення – це операції з отримання до бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету [1].

Залежність органів місцевого самоврядування від центрального уряду в ухваленні рішень щодо доходів і видатків знищує стимул опікуватися регіональним розвитком. Щоправда, в умовах дефіцитності

місцевих бюджетів для залучення додаткових ресурсів на розвиток господарства поряд з приватизацією комунальної власності, продажем земельних ділянок та використанням інших способів формування дохідної частини місцевих бюджетів є можливість здійснення місцевих запозичень. Вони не тільки забезпечують швидку мобілізацію ресурсів, а й гарантують відповідальність місцевої влади за цільове та ефективне використання коштів [3].

Держава шляхом прийняття законодавчих актів та створення відповідних державних органів визначає умови правового регулювання діяльності ринку місцевих запозичень з метою підтримання його ефективного функціонування і захисту його учасників.

Загальні засади формування і функціонування ринку місцевих запозичень в Україні містяться в законах, нормативних актах Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг та рішеннях органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" передбачена участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах. Запозичення до місцевих бюджетів здійснюються на визначену мету і підлягають обов'язковому поверненню. Рішення про здійснення запозичень у формі випуску облігацій місцевих позик приймає Верховна Рада Автономної Республіки Крим або міська рада. У рішенні зазначається, яким чином відбуватиметься запозичення - зовнішнє чи внутрішнє, кредит чи у формі випуску облігацій, гранична відсоткова ставка та інші суттєві умови [2].

Безумовно, Бюджетна і Податкова реформи стали позитивним прикладом щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення за ними додаткових джерел доходів. Також ці реформи вплинули на механізми здійснення місцевих запозичень. Зокрема, у 2015 році зросла кількість міст, що можуть здійснювати зовнішні запозичення від 16 до 184. Скасовано різного роду бюрократичні перепони для залучення та надання місцевих гарантій, запроваджено т. зв. принцип мовчазної згоди. Дуже значним кроком у забезпеченні ефективності управління борговими коштами місцевих бюджетів стало віднесення витрат на обслуговування місцевого боргу до захищених статей видатків. На жаль, реалізація фіскальної децентралізації в Україні загальмувала на рівні міст обласного підпорядкування, бюджетні ресурси яких порівняно з ресурсною базою міст районного значення є більшими в 3–10 разів. Міста з однаковою чисельністю населення та

різним адміністративним статусом і зараз мають істотно різні фінансові можливості [4].

В сучасних економічних умовах на місцеві бюджети покладено тягар відповідальності не лише за забезпечення життєдіяльності громади, а й за створення належних умов для її розвитку, що вони не можуть забезпечити, зазвичай, в повному обсязі. Так, низька фінансова автономія, значні інфраструктурні потреби, активне втручання центральних органів влади в адміністративну та фінансову діяльність міста лише поглиблюють розриви між рівнем доходів та потребами у видатках муніципалітетів. Саме муніципальні запозичення в таких умовах можуть стати джерелом надходження додаткових фінансових ресурсів до міської скарбниці, що дозволить муніципалітетам сформувати фінансову базу для реалізації вагомих інвестиційних проектів, важливих для соціально-економічного розвитку міста [5].

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, редакція від 14.05.2017. 2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР, редакція від 07.05.2017. 3. Місцеві запозичення [Електронний ресурс] – режим доступу: http://pidruchniki.com/84015/finansy/mistsevi_zapozichennya 4. Синютка Н. Г. Муніципальні запозичення як механізм фінансової децентралізації в Україні / Н. Г. Синютка // Матеріали Науково-практичної Інтернет-конференції «Проблеми регіоналістики: минуле, сучасне, майбутнє», КНЕУ, березень 2017 р. – С. 183 – 186. 5. Сторонянська І. 3. Проблеми організації та ефективності використання муніципальних запозичень / І. 3. Сторонянська, І. С. Музика // Фінанси України. - 2013. - № 11. - С. 45-55.

Кіцкайло І.І.

гр. ФК-44, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н.,

доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ТА БЮДЖЕТНЕ ВИРІВНЮВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ

Бюджетна система Німеччини містить у собі бюджет федерації, бюджети 16 земель і понад 11 тис. громад, які утворюють ще й округи [1, с.50].

Для німецької бюджетної системи характерна триступенева система міжбюджетного вирівнювання.

По-перше, здійснюється прибуткове вирівнювання через надходження ПДВ до бюджетів суб'єктів федерації: 25% від частки бюджетів земель у загальних надходженнях ПДВ розподіляється між усіма землями.

Другий вид міжбюджетного вирівнювання полягає в перерозподілі бюджетних ресурсів між бюджетами земель без втручання з боку федерального уряду.

Третім видом фінансової підтримки регіонів у ФРН є прямі федеральні гранти деяких територій [3].

Механізм вертикального і горизонтального фінансового вирівнювання у ФРН досить складний. Він включає кілька етапів.

Насамперед, здійснюється вертикальне фінансове вирівнювання: податкові надходження розподіляються між федераціями, землями і частково громадами на основі договору федерального уряду із землями і закріплюється федеральним законом.

Свої особливості має й система горизонтального. Згідно зі ст. 107 Конституції ФРН фінансово сильніші землі надають допомогу фінансово слабшим землям. Метою вирівнювання є збільшення доходів фінансово слабких земель до рівня 95% від середнього рівня податкових надходжень на душу населення по всіх землях у цілому. Якщо у землі є надлишок фінансових ресурсів у розмірі 100-102% від попереднього рівня доходів на душу населення по ФРН, вона не відраховує кошти на потреби фінансового вирівнювання. Землі з доходами 102-110% відраховують 70% ресурсів, що перевищують середній рівень. Землі з доходами, що перевищують 110%, перераховують 100% надлишкових ресурсів.

Наступний етап розподілу ПДВ пов'язаний з горизонтальним вирівнюванням фінансового потенціалу різних земель. 75% надходжень цього податку розподіляють між бюджетами земель пропорційно чисельності населення, а також відповідно економічній і демографічній ситуації. Інші 25% податку направляються у Фонд фінансового вирівнювання земель. За рахунок коштів цього фонду економічно слабкі землі одержують додаткові субсидії [4].

На потреби додаткового фінансового вирівнювання «бідних» земель використовується також 2% ПДВ, що надходять у федеральний бюджет [3].

В Німеччині міжбюджетні трансферти переважно здійснюються із бюджетів багатих земель до бюджетів бідніших земель. У 2016 році вони вперше перевищили 10 мільярдів євро. Рекордного рівня також сягнули трансферти, які надає Баварія [2].

На рис. 5 зображена динаміка міжбюджетних трансфертів за 2014-2016 роки.

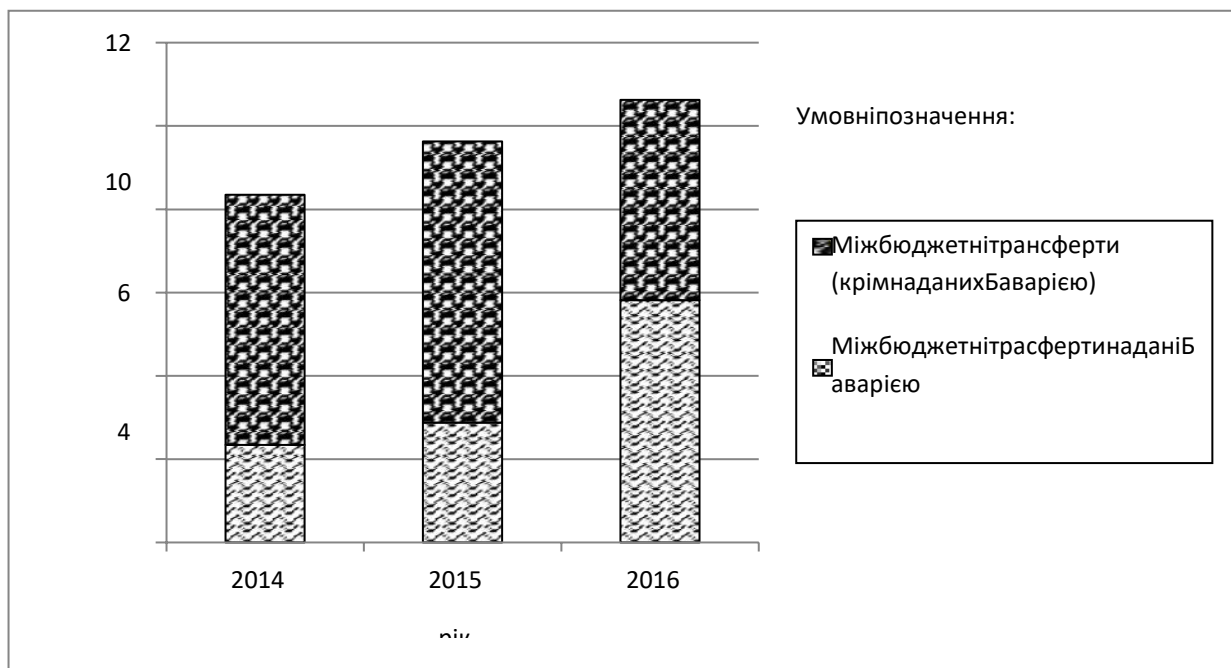

Рисунок 1. Структура міжбюджетних трансфертів Німеччини за 2014 – 2016 рр [2]

Як видно на рис.1, сума міжбюджетних трансфертів, наданих у ФРН за останні три роки, має зростаючу тенденцію, а також, що питома вага наданих трансфертів Баварією теж постійно зростає і в 2016 році вона досягає рівня 55% від загальної суми наданих трансфертів. З чого можна зробити висновок, що дана земля є найбагатшою у Німеччині.

1. Наконечна Ю. Фіскальна децентралізація: німецький досвід та українські реалії//Ю. Наконечна, Л. Демиденко//Економіка.-2015.- Вип. 167. – с. 49-54; 2. DeutscheWelle. [Електронний ресурс]. Режим доступу://<http://p.dw.com/p/2Vq8I>; 3. [Електронний ресурс]. Режим доступу://<http://referat-ok.com.ua/finansi/derzhavnii-sektor-v-nimechchini>; 4. [Електронний ресурс]. Режим доступу:// [http:// pidruchniki.com/15941024/finansi/zmini_byudzhetnomu_virivnyuvanni](http://pidruchniki.com/15941024/finansi/zmini_byudzhetnomu_virivnyuvanni)

Козак Ю. В.

гр. ФБСС–14, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів Синютка Н. Г.

ВПЛИВ ПОКАЗНИКА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ОБСЯГИ БЮДЖЕТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Підвищення ефективності і стійкості бюджетної системи України, питання розподілу повноважень і фінансових ресурсів між центральними органами влади і органами місцевого самоврядування є одним із найактуальніших. Реформа бюджетної системи акцентує увагу на децентралізації фінансових ресурсів. Таким чином, за рахунок податкових надходжень, забезпечується більша незалежність і фінансова автономія органів місцевого самоврядування [1,2].

Податкові надходження – це встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі), а також місцеві податки та збори (обов'язкові платежі). Зокрема, до загальнодержавних податкових платежів, які формують дохідну частину місцевих бюджетів, належать податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата тощо. Саме вони є домінуючими у системі доходів державного бюджету.

Важливо також згадати про Європейську Хартію місцевого самоврядування, яка зобов'язує закріпити і застосовувати на практиці юридичні норми, які б гарантували фінансову, адміністративну і політичну самостійність муніципальних утворень. На даний момент в Україні ще триває процес узгодження законодавства із положеннями вищезгаданої хартії[3].

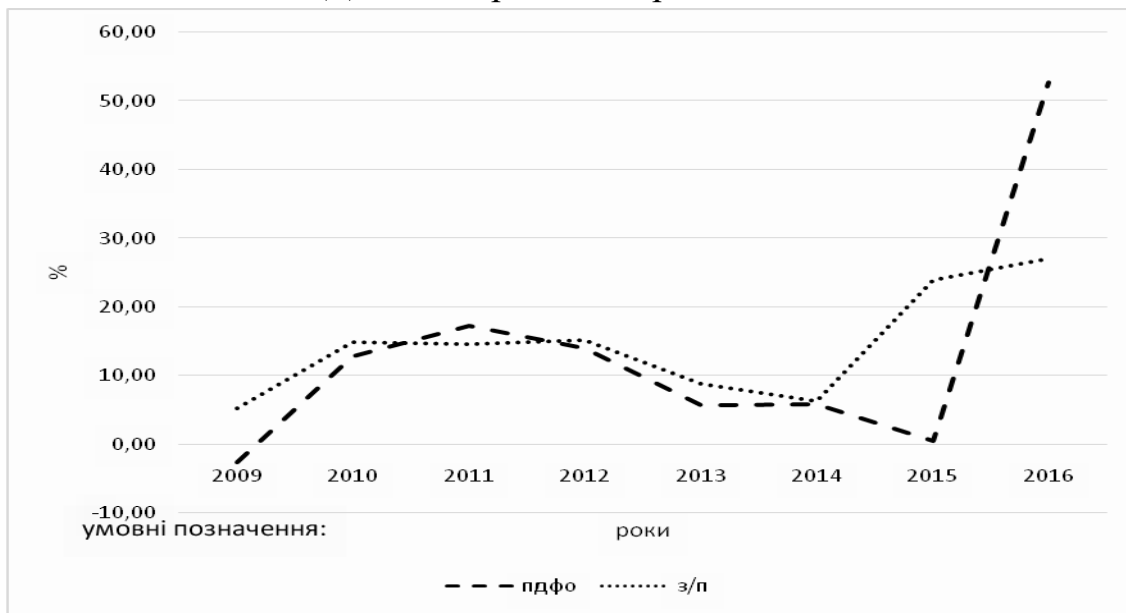
Найбільшу частку у доходній частині займає ПДФО. У 2016 році ставка становила 18%. У 2015 році частка власних ресурсів у структурі місцевих бюджетів збільшилась на 30 % (в середньому по країні без врахування ПДФО), а якщо враховувати в розрахунках ПДФО (який із закріпленого податку став власним ресурсом місцевого самоврядування), то – втричі. Органи місцевого самоврядування отримали реальні ресурси для вирішення питань місцевого значення (ЖКГ, благоустрій, місцеві соціально-економічні програми, оновлення інфраструктури). За всіма податковими надходженнями до місцевих бюджетів переважно спостерігалось стабільне виконання та перевиконання прогнозних показників.

В результаті проведеного аналізу встановлено залежність абсолютного обсягу податкових надходжень міста Львова від показника середньої заробітної плати.

Дохідна частина бюджету міста Львова прямо корелює з податковими надходженнями, а саме: податком на доходи фізичних осіб. Це можна пояснити тим, що саме ці доходи є основними джерелами місцевого бюджету. Це негативно позначається на фінансовій незалежності місцевого самоврядування, оскільки стягнення податку, його

ставка та розподіл між бюджетами регулюються загальнодержавним законодавством.

Взаємозв'язок ПДФО та середньої заробітної плати.

Складено автором на основі [4].

1. Податкові надходження як складова доходів місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / А. О. Нікітішин // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2016. - Т. 21, Вип. 2. - С. 156-160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_2_35
2. Fiscal Federalism. Making Decentralisation Work / Edited by Hansjörg Blöchliger and Junghun Kim. – OECD Publishing, Paris, 2016. – 148 p.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 38. - Ст. 249.
4. Львівська міська рада, офіційний сайт / Звіт про виконання дохідної частини бюджету [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv>.

Котурбаш І. О.

ст. гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Коць О. О.

ДИНАМІКА ЗОЛОВОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ УКРАЇНИ

Наявність золотовалютних резервів та ефективне управління ними є запорукою забезпечення стабільності національної валюти та вирішення завдань управління грошовою пропозицією. Обсяги золотовалютних резервів України за 2009-2017 рр. наведено на рис. 1.

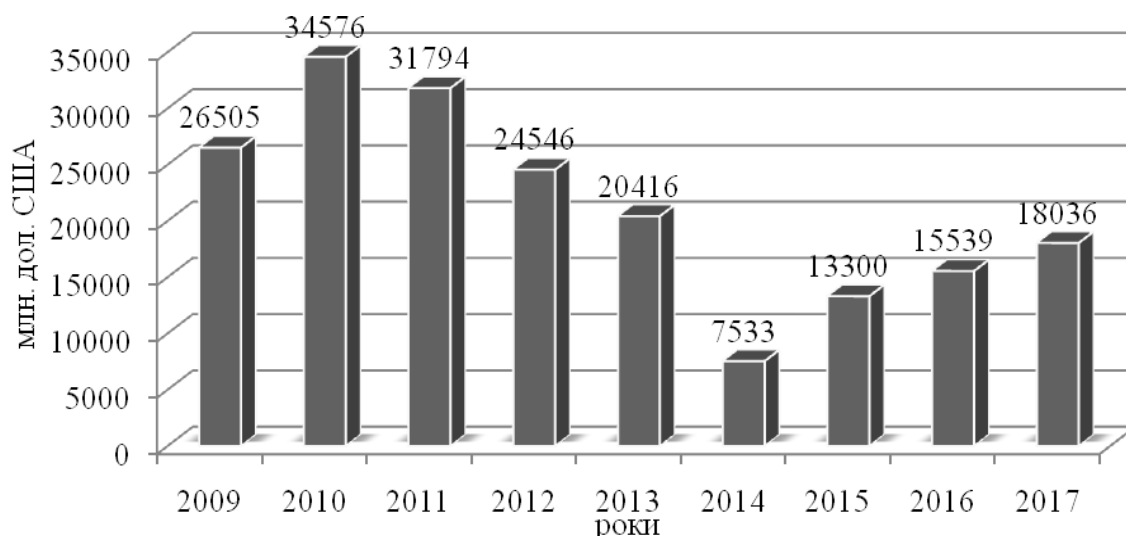

Рис. 1. Обсяг золотовалютних резервів України у 2009-2017 рр.[1]

Як бачимо з рис. 1, золотовалютні резерви України впродовж 2009-2017 рр. зазнавали значних коливань. Основними причинами цього стали світова фінансова криза, посилення політичної напруги в державі та зростання державного боргу, за яким необхідно було погашувати платежі. Усі ці події зумовлювали значні коливання купівельної спроможності гривні і, відповідно, вимагали втручання НБУу підтримання купівельної спроможності гривня через здійснення інтервенцій на валютному ринку.

Результати аналізування ланцюгових змін золотовалютних резервів України впродовж 2010-2017 рр. наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Результати аналізування ланцюгових змін золотовалютних резервів України впродовж 2010-2017 рр.

Показники \ Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Абсолютне зростання, млн. дол. США	8071	-2782	-7248	-4130	-12883	5767	2239	2497
Темп росту, %	130,5	92,0	77,2	83,2	36,9	176,6	116,8	116,1
Темп приросту, %	30,5	-8,0	-22,8	-16,8	-63	76,6	16,8	16,1

Джерело: розраховано автором за даними [1]

Аналізуючи дані показники можна дійти висновку, що до 2010р. у діяльності НБУ спостерігалася тенденція до нарощування обсягів золотовалютних резервів, проте уже з 2011р. відбувається зниження абсолютного приросту резервів на 2782 млн. дол. США, темп приросту становить -8%; сальдо валютних інтервенцій НБУ в 2011р. було від'ємним і становило 3718 млн. дол. США.

У 2012 р. обсяг золотовалютних резервів України знизився на 7248 млн. дол. США, темп зниження становив 22,8%, сальдо валютних інтервенцій значно зросло – до -7499 млн. дол. США. Та ж негативна

статистика спостерігається у 2013р., обсяг резервів зменшився на 4130 млн. дол. США, темп зниження становив 16,8%; сальдо валютних інтервенцій НБУ було від'ємним і становило 3100 млн. дол. США, проте це значення в 2,4 рази менше, ніж у 2012р.

У 2014р. обсяг золотовалютних резервів України скоротився на 12883 млн. дол. США із темпом зниження 63%, досягнувши рекордного мінімуму за останні 10 років. За результатами 2014р. отримано негативне сальдо за валютними інтервенціями НБУ – 9,17млрд.дол.США. Починаючи із 2015р. простежується додатній абсолютний приріст резервів, що становив 5767 млн. дол.США.

У 2016р. абсолютний приріст золотовалютних резервів України становив 2239 млн. дол.США із темпом приросту 16,8%, установився додатній баланс. У цьому році НБУ продав 906 млн. дол. США, а закупив 2282 млн. дол. США. Така ж позитивна тенденція спостерігається у 2017 р.: обсяги золотовалютних резервів України зросли в абсолютному значенні на 2497 млн. дол. США, тобто на 16,1% порівняно з попереднім роком, а НБУ при цьому продав 451 млн. дол. США, а закупив 1129 млн. дол. США. Показник обсягу золотовалютних резервів у 2017р. майже досягнув рівня обсягу резервів у 2013 р.

У зв'язку із політичною ситуацією в Україні, яка сталась, обсяг золотовалютних резервів істотно змінювався протягом останніх десяти років: вони були, то на максимальній позначці, то на найкритичнішому рівні за останній час, тобто країна опинялася на межі дефолту. Це наводить на думку про труднощі подолання наслідків фінансових криз та проблеми з утриманням на достатньому рівні купівельної спроможності гривні.

1. *Обсяг золотовалютних резервів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>.* 2. *Результати валютних аукціонів НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/nbu/auction/>.*

Котурбаш І. О.

ст. гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Фурдичко Л. Є.

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Запозичення держави завжди цікавили громадян, які переймаються фінансовими справами країни, в якій вони живуть і працюють. З одного боку процес отримання позик дозволяє країні швидко вирішити гострі

проблеми та фінансувати перспективні національні проекти, з іншого – неефективне використання таких запозичень суттєво збільшує навантаження на державний бюджет майбутніх років та майбутніх поколінь. Тому, дослідження даної теми є актуальним для пізнання процесів державної політики в цій сфері.

Згідно Бюджетного кодексу України державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення; державне запозичення – операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету [1].

Структурно державний борг України складається з внутрішнього і зовнішнього, різниця між ними полягає у відношенні кредитора до України: внутрішній борг – заборгованість держави перед резидентами, тобто заборгованість держави всім громадянам, які тримають внутрішні державніоблігації, а зовнішній – запозичення держави на зовнішньому ринку.

Протягом 2016-2017 років обсяги державного боргу зросли з 1 929 759 млн.грн до 1 971 153 млн.грн. В основному ріст був забезпечений суттєвим збільшенням внутрішніх запозичень, які з початку 2016 року до липня 2017 року зросли з 670 646 млн.грн до 689 424 млн.грн. Значне збільшення державного боргу в довгостроковій перспективі має негативні наслідки для економічного розвитку. Особливо негативне значення для економіки країни має зовнішній державний борг та борг, що виникає у суб'єктів господарювання, особливо у фінансовій сфері, наприклад, в банківському секторі. Внутрішні запозичення є менш небезпечними ніж зовнішні, адже вони не спонукають до вивезення матеріальних цінностей з країни, а навпаки до перерозподілу доходів в середині країни, проте з іншого боку – вони стимулюють інфляцію та знижують інвестиційну активність [2]. Вагомою складовою зростання внутрішнього боргу є заборгованість уряду в секторі господарських відносин з реальним (виробничим) сектором економіки.

Структура державного боргу України 2016-2017 роки

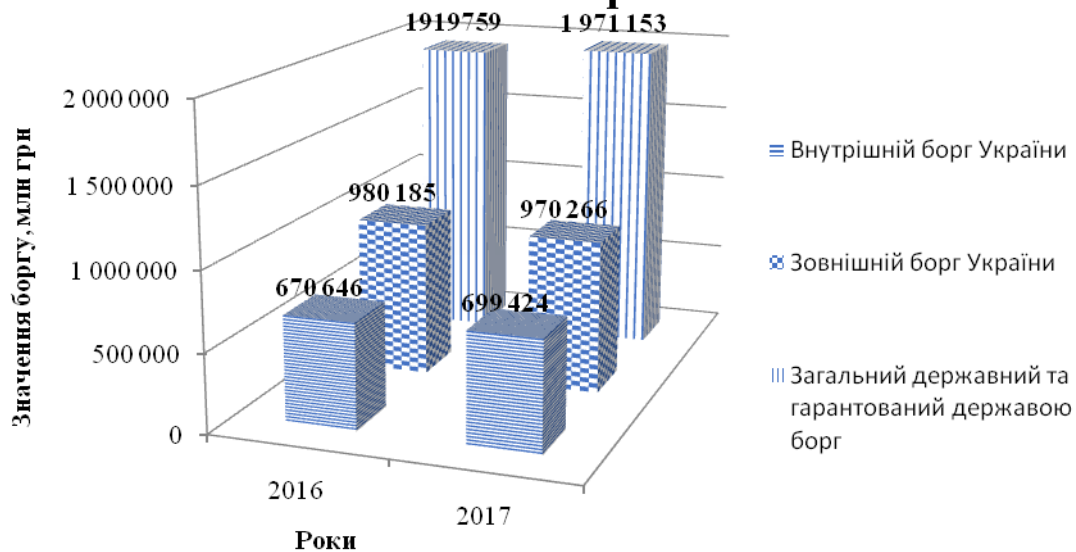

Рис. 1. Структура державного боргу України за 2016-2017 роки

Станом на 1 січня 2017 державний борг України становить 81% від її ВВП. За прогнозами міністерства економіки, співвідношення державного боргу України до ВВП за підсумком 2017 року становитиме – 75,2% в 2018 – 76,2% ВВП, в 2019 – 67,9% ВВП, в 2020 – 63,4% ВВП [2].

Застосування оптимізаційних заходів у вирішенні проблем вітчизняної боргової політики потребують формування ефективної системи управління державним боргом, складовими якої мають бути дієві принципи, функції та його методи, що будуть направлені на об'єкт управління задля досягнення державою поставленої мети у процесі обслуговування державного боргу України. Ефективними методами скорочення державного боргу можуть бути збільшення обсягів експорту товарів і послуг та здійснення ефективної митної політики, які сприятимуть надходженням грошової маси в країну і, як результат, збільшить надходження до бюджету [1].

1. Державний борг України та країн світу [Електронний ресурс] // Texty – Режим доступу до ресурсу: http://texty.org.ua/pg/news/movchun/read/49402/Derzhavnyj_borg_Ukrainy_ta_krajini_svit INFOGRAFIKA 2. Мінекономіки прогноз на кінець 2017 року [Електронний ресурс] // UNIAN – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/2162496-minekonomiki-dalo-prognoz-na-kinets-2017-roku-kurs-279-grivni-za-dollar.html>

Кравчук П. Ю.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О. М.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ

Побудова ефективної системи соціального захисту населення належить до ключових питань, що постають перед більшістю країн. Особливо гостро постає потреба переосмислення соціального захисту особливої категорії громадян в Україні - учасників АТО. Означена проблема набуває особливої актуальності у світлі процесів нестабільності соціально-економічного розвитку держави. Від розв'язання соціальних питань військовослужбовців та членів їхніх сімей багато в чому залежить бойовий настрій захисників Вітчизни.

Соціальний захист учасників АТО здійснюється на основі ст. 17 Конституції України [1].

Згідно закону "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", учасниками бойових дій визнаються військовослужбовці, «які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали участь в АТО, забезпеченні її проведення, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучались до участі в антитерористичній операції, у порядку, встановленому законодавством» [2]. Відтак, вони мають право на пільги, передбачені для учасників бойових дій.

Пільги, що надаються учасникам бойових дій спрямовані на охорону здоров'я та безоплатне отримання медичних послуг, а саме на забезпечення санаторно-курортними путівками та засобами технічної реабілітації, що є особливо важливим для категорії демобілізованих учасників АТО.

Окремі статті зазначеного закону регулюють працевлаштування, трудові відносини та пенсійне забезпечення учасників АТО. Також передбачені пільги які мають полегшити комунальний і податковий тягар. До них, передусім, відносяться пільги на оплату за користування житлом, комунальними послугами та скрапленням балонним газом.

Важливо зазначити, що соціальний захист учасників АТО поширюється не тільки на військовослужбовців, громадян, які залучались до участі в антитерористичній операції, а також і на членів їх сімей, передусім на дітей, яким гарантовано державну цільову допомогу на здобуття вищої освіти, а також їхнє оздоровлення та надання належної матеріальної допомоги.

Однак, на нашу думку, правові норми які містяться у законах, що регулюють соціальний захист військовослужбовців, не повною мірою

відповідають соціально-економічним можливостям держави, тому не можуть забезпечити ефективну реалізацію прав і свобод учасників АТО.

Особливе місце в системі соціального захисту учасників бойових дій є програма «Соціальна картка учасника АТО», яка дозволяє учасникам бойових дій на сході України та членам їх сімей бути цілодобово захищеними та отримувати необхідну допомогу.

На сьогодні це єдина всеукраїнська соціально-правова програма допомоги учасникам бойових дій, за підтримки Державної Служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО, Міністерства Оборони України, Національної Гвардії України, Служби Безпеки України, Державної Прикордонної Служби України, соціально відповідального бізнесу. Ця програма не має підтримки з державного бюджету, але вже цього року програма буде визнана на загальнодержавному рівні і на конкурсній основі буде включена для фінансування [3].

«Соціальна картка учасника АТО «УКРАЇНЦІ-РАЗОМ!» за допомогою відповідного програмно-технологічного забезпечення дозволяє кожному власнику отримувати такі можливості:

1. безкоштовну правову підтримку та юридичну консультацію;
2. безкоштовне обстеження та надання медичних послуг;
3. знижки на покупки у всеукраїнських торгових мережах.
4. освітні, оздоровчі та розважальні програми для учасників АТО та членів їх родин.

Отже, вищезначене зумовлює необхідність створення високоефективної системи соціального захисту, здатної допомогти слабким у самоствердженні і сприяти сильним у саморозвитку, закладенні міцного фундаменту тристоронніх відносин у механізмі соціального партнерства.

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-Ст. 141. 2. Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту": [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>. 3. Соціальна картка: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://ukrazom.org/social-card>

Кудь А. О.

Ст. групи ФБ -13, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к. е. н., доцент кафедри фінансів Скоропад І. С.

ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Світова валютна система (СВС) є формою організації міжнародних грошових відносин, що закріплена міждержавними домовленостями. Характер функціонування й стабільність СВС залежить від ступеня її відповідності структурі світового господарства.

Етапи: біметалізм, монометалізм, система золотого стандарту (Паризька валютна система 1867 р.; Генуезька валютна система 1922 р.; Бреттон-Вудська валютна система 1944 р.); Ямайська валютна система 1976 р.

Форми біметалізму: система паралельної валюти – це коли законодавство не встановлює певного співвідношення між золотом та сріблом; система подвійної валюти - коли держава фіксує певне співвідношення між обома металами; карбування золотих та срібних монет, прийняття їх населенням мають здійснюватися за цим співвідношенням [3, 20-21].

Принципи Паризької валютної системи (золотомонетний стандарт): функціонування золота як світових грошей; вільний обіг у внутрішньому грошовому обороті золотих монет; законодавче встановлення золотого вмісту національних валют; безпосередня конвертованість у золото національних валют за номіналом (паперових грошей, грошей з інших металів, кредитних грошей); визначення на основі золотого вмісту фіксованих валютних курсів; вільне ввезення з-за кордону і вивезення золота за кордон; визначення цін усіх товарів у золотих одиницях; стабільність курсів національної валюти (відхилення від золотих точок – не більше 1%); вільне карбування золотих монет для будь-яких власників [1, 69-70].

Принципи Генуезької валютної системи (золотодевiзна): конкуренція між американським доларом і англійським фунтом стерлінгів за лiдерство на світовому валютному ринку; в якості девiзу виступала iноземна валюта в будь-якій формі.

Генуезька валютна система зберігала золоті паритети. Конверсія валют у золото стала здійснюватись не тільки безпосередньо (США, Франція, Великобританія), а й побічно, через іноземні валюти (Німеччина та ще 30 країн).

Підчас Генуезької системи був відновлений режим валютних курсів, що вільно коливаються. Валютне регулювання здійснювалось у формі

активної валютної політики, міжнародних конференцій та нарад. В цій системі золото служить тільки для часткового забезпечення грошового обігу, обмін паперових грошей на золото для приватних осіб не проводиться [1, 19-20] .

Принципи Бреттон-Вудської валютної системи (золотодевізний стандарт):збереження за золотом загального еквівалента, міжнародного платіжного засобу та розрахункової одиниці; взаємна оберненість валют на основі валютних паритетів; фіксація ринкових курсів валют з відхиленням не більше 0,75% в обидва боки від золотих або доларових паритетів;прирівнювання долара до золота на основі фіксованої ринкової ціни за золото (35\$ за 1 унцію золота – 31,1035 г золота або 1\$ дорівнював 0,88571 г золота); забезпечення зовнішньої конвертованості двох резервних валют – долара і фунта стерлінгів в золото за офіційним курсом; заборона вільної (приватної) купівлі-продажу золота (ці операції здійснювали центральні банки) [1, 71-73].

Органом валютного регулювання став МВФ, який у 1969 р. ввів міжнародну грошову одиницю СПЗ – спеціальні права запозичення.

Причини кризи Бреттон-Вудської системи: нестійкість і протиріччя економіки, посилення інфляції негативно впливали на світові ціни й конкурентоспроможності фірм, нестабільність платіжних балансів [2, 21-22].

1971р. - Смітсонівська (Вашингтонська) угода.Переглянуто паритети провідних валют: долар девальвовано на 7,89%; підвищено офіційну ціну золота на 8,57% (з 35 до 38 долара за унцію), здійснено ревальвацію ряду валют;пом'якшився принцип фіксованих паритетів: межі можливих відхилень курсів валют від їх фіксованих паритетів були тимчасово розширені з $\pm 1\%$ до $\pm 2,25\%$; міжнародна розрахункова грошова одиниця СПЗ, яка рішенням сесії МВФ (вересень-жовтень 1969 р.) вводилась в дію з 1 січня 1970 р., розглядалась як можлива основа валютної системи нарівні із золотом (зараз – 230 млрд.СПЗ, або 310 млрд.дол.).[3, 26]

Принципи Ямайської валютної системи: демонетизація золота (відміна офіційного золотого паритету, скасування офіційної ціни на золото, зняття обмеження на його приватне використання); перехід до плаваючих валютних курсів, вільний вибір будь-якого режиму валютного курсу; визнання СПЗ як світового грошового еталону, основи валютних паритетів; зростання ролі міждержавного валютного регулювання через МВФ; знято обов'язковість обмежень щодо офіційних валютних резервів[3, 26-27].

Сучасна валютна система не підкоряється будь-яким правилам функціонування. За своїм характером це девізна система з комбінацією

фіксованих і плаваючих валютних курсів, регульована як на двосторонній основі, шляхом угод між країнами, так і на багатосторонній – через механізми МВФ.

Сучасний світ сьогодні нам пропонує віртуальну валюту – bitcoin. Її перевага - неможливість підробки, позаяк одна “монета” – це набір даних, ретельно захищених від злому і копіювання за допомогою різних криптографічних методів захисту. Головна ідея – створення валюти, яка працюватиме прозоро, вільно поширюватиметься і не знеціниться. У травні 2010р. 1 біткоїн коштував менше цента. Уже на початку 2013-го – 13,4 доларів, на початку 2017-го – 1000, у кінці травня – до 2516.

Отже, процеси становлення валютної системи є досить складні. Ознайомившись з ними, можна побачити, що головними завданнями світової валютної системи є регулювання сфери міжнародних розрахунків та валютних ринків, опосередковування платежів за експорт та імпорт товарів, капіталів, послуг та інших видів міжнародної господарської діяльності, створення сприятливих умов для розвитку виробництва та міжнародного поділу праці.

1.Рогач О. І. Міжнародні фінанси / О. І. Рогач. - Київ: “Либідь”. – 2003р. – 784с. 2. Резнікова Т. О. Міжнародні фінанси: навч. посібник / Т. О. Резнікова – Харків: вид. ХНЕУ. – 2006р. – 77с. 3. Рязанова Н. С. Міжнародні фінанси: навч. посібник / Н. С. Рязанова – Київ, вид. КНЕУ. – 2001р. – 119с. 4.15. Якушик І. Д. Міжнародні фінанси: навч. посібник / І. Д. Якушик, В. І. Савчук, Н. В. Савчук ; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. - Київ : Леся, 2014. - 547 с. 5. Волинські новини / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://https://www.volynnews.com.ua>.

Кушаба І. А.

Гр. ФК-31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н.,доц. Фурдичко Л. Є.

ДИНАМІКА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Однією з найважливіших проблем державних фінансів виступає державний борг, який протягом останніх років невпинно зростає. Дефіцит державного бюджету, залучення і використання позик для його покриття призвели до формування державного боргу в Україні. Великі розміри боргу, а також, відповідно, зростання витрат на його обслуговування

зумовлюють необхідність розв'язання проблеми державного боргу, а відтак, і пошуку шляхів удосконалення механізму управління ним.

Актуальність теми: державний борг у всіх країнах, у тому числі й в Україні, – основне джерело фінансування дефіциту бюджету (як державного, так і місцевих). Окрім того, державні позики можуть розміщуватися і для фінансування цільових проектів на рівні держави або регіонів. Важливо знайти способи ефективного управління державним боргом, особливо в кризовий період [1].

Державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [2].

Наявність, розмір, розміщення і методи погашення державного боргу прямо чи опосередковано впливають майже на всі сторони економічного життя країни. Для аналізу стану та структури державного боргу України розглянемо дані за останні п'ять років (табл.1) [3].

Таблиця 1. Структура державного боргу України за період 2012-2017рр.

	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.07.2017
Загальна сума державного та гарантованого державного боргу	515,51	584,79	1 100,83	1 572, 18	1 929,81	1 971,15
Державний борг	399,22	480,22	947,03	1 334,27	1 650,83	1 659,69
Внутрішній борг, млрд. грн	190,30	256,96	461,00	508,00	670,65	689,42
Зовнішній борг, млрд. грн	208,92	223,26	486,03	826,27	980,19	970,27

*Складена автором.

Розмір державного боргу України має тенденцію до зростання. У 2016 р. загальна його сума становила 1650,83 млрд. грн., що на 316,56 млрд. грн. більше, ніж на кінець попереднього року. Якщо ж порівнювати розмір державного боргу на початок та на кінець аналізованого періоду, то він зріс на 1260,47 млрд. грн.

Аналізуючи структуру державного боргу, можна зазначити, що протягом усього періоду в структурі державного боргу переважає зовнішній борг. Виключення спостерігається у 2013 році. Так, у 2014 році внутрішній борг становив 41,87% від загальної суми боргу, а зовнішній – 44,15%. У 2016 році внутрішній борг складав 34,75% від загальної суми боргу, а зовнішній – 50,79%. У 2015 році відбулися суттєві зміни, а саме – збільшення частки державного зовнішнього боргу у структурі до 52,56%, що, відповідно, негативно впливає на структуру боргу країни та ускладнює його обслуговування в майбутньому.

Плановий розмір державного боргу на кінець 2017 року очікується в обсязі 1,72 трлн. грн. (66,3% – зовнішній борг) [4].

Україна перебуває у стані критичної залежності від зовнішнього фінансування, адже рівень зовнішнього державного боргу щороку зростає і тиск на економіку України посилюється.

У виплатах, запланованих на 2017 рік, 98,6 млрд. грн. складе погашення внутрішнього боргу та 30,9 млрд. грн. – зовнішнього. При цьому, розмір фінансування держбюджету в 2017 році за рахунок емісії боргових інструментів очікується в обсязі до 190,8 млн. грн. Зазначені операції можуть призвести до подальшого зростання фінансового навантаження на бюджет, а також до перегляду граничного розміру держборгу в разі більш слабкої динаміки ВВП [3].

Отже, можемо зробити висновок, що в Україні і надалі прослідковується динаміка до зростання державного боргу, як внутрішнього, так і зовнішнього, відповідно, зростає і навантаження на економіку, адже збільшуються видатки на його обслуговування та погашення.

1. Борисюк О. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах / О. Борисюк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2015. – Вип. 1. – С. 39–43. 2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> 3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy-2016?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borhu>. 4. Фінансовий пульс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpuls.com/upload/docs/news/macroeconomic/releases/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B3.PDF>.

Мамчур О. О.

гр. ФК-41, Інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів Шкварчук Л. О.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДЕКСІВ ФОНДОВОГО РИНКУ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: НІМЕЧЧИНА, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ, ФРАНЦІЯ ТА УКРАЇНА

Фінансовий індекс – це розрахунковий показник зміни вартості певної сукупності цінних паперів [1].

Фондові індекси призначені для відображення поточної кон'юнктури ринку, стану ділової активності та оцінки тенденцій ринку. Як правило, вони відображають ринкову вартість певного портфеля цінних паперів, ринкову вартість якоїсь усередненої акції або ринкову капіталізацію певної групи корпорацій [2].

Найбільш поширеним індексом фондового ринку Великої Британії є індекс FT-SE100 (укр. «Футсі100»). Виступає в ролі зваженого арифметичного індексу, що обчислюється на базі ста найбільших за ринковою капіталізацією компаній Великої Британії, розраховується агентством «FinancialTimes».

Компанії, акції яких беруть участь у розрахунку даного індексу мають належати до списку Лондонської фондової біржі, бути номінованими у фунтах стерлінгів або євро, пройти тест на належність до певної держави, а також перебувати у вільному обігу та бути швидко ліквідними [1].

Індекс FT-SE100 обчислюється з січня 1984 року з рівня 1000 пунктів, за останні 5 років його максимальний рівень становив 7547,6 пунктів у червні 2017 року, а мінімальний – 5605,6 пунктів у листопаді 2012 року [4].

Найважливішим фондовим індексом Німеччини є індекс DAX-30, що розраховується як середнє зважене за капіталізацією значення цін акцій 30 найбільших акціонерних компаній Німеччини, які перебувають у вільному обігу [1].

Вперше індекс був розрахований 1 липня 1988 року, базове значення якого було 1000 пунктів. За 2013-2017 рр. його рекордне значення було 12882,9 пунктів у червні 2017 року, а мінімальне – 6950,5 пунктів у листопаді 2012 року [4].

Основним біржовим індексом Франції є індекс CAC 40, що показує середньозважену за капіталізацією вартість акцій 40 найбільших компаній, які торгують на Паризькій біржі [1].

Базова дата – 31 грудня 1987 року, при початковому значенні в 1000 пунктів. Свого максимуму за останні 5 років індекс досягнув у травні 2017 року – 5432,4 пункти, а мінімум – 3341,5 пунктів у листопаді 2012 року [5].

В Україні стан фондового ринку оцінюється двома основними індексами: індекс PFTS та індекс UX.

Індекс PFTS обчислюється на основі середньозваженої ціни за угодами 20 найбільш ліквідних акцій, за якими здійснюється найбільша кількість угод [2].

Індекс PFTS обчислюється з 1 жовтня 1997 року з рівня 100 пунктів, з 2012-2017 рр. його максимальний рівень становив 475,6 пунктів у липні 2014 року, а мінімальний – 221,2 пунктів у липні 2017 року, і до сьогодні він зростає [3].

Індекс UX обчислюється за результатами торгів на Українській біржі в режимі реального часу, на основі цін 15 найбільших українських компаній. Значення індексу публікуються кожні 15 секунд [1].

Вперше індекс був розрахований 26 березня 2006 року, базове значення якого було 500 пунктів. За останні 5 років його рекордне значення було 1347,8 пунктів у вересні 2014 року, а мінімальне – 563,5 пунктів у квітні 2016 року [3].

Отже, фондові індекси відображають зміни в ринковій вартості цінних паперів і опосередковано свідчать про інтенсивність обороту цінних паперів на ринку. Вони характеризують стан та динаміку розвитку як національної економіки в цілому, так і окремих її галузей. Поряд з іншими економічними показниками фондові індекси входять до системи економічного моніторингу стану національної економіки.

1. Шкварчук Л. О. *Фінансовий ринок: [навч. посібник]* / Л. О. Шкварчук. – К.: Знання, 2013– 382 с.
2. Шелудько В. М. *Фінансовий ринок: Підручник.* – 3-тє вид., стер.- К:Знання, 2012. – 535 с.
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. - Режим доступу: minfin.com.ua
4. investing.com [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. - Режим доступу: investing.com
5. [boursorama](http://boursorama.com) [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. - Режим доступу: boursorama.com

Мандзій Є.О.

гр.ФК-41, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н, асистент кафедри фінансів Задерецька Р.І.

РОЗВИТОК КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Криптовалюта (від англ. Cryptocurrency) – вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-of-work та/або Proof-of-stake . Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі [1].

Термін закріпився після публікації статті про систему Bitcoin «Crypto currency» (Криптографічна валюта), опублікованій в 2011 році в журналі Forbes. Сам же автор Bitcoin, як і багато інших, використовував термін

«електронна готівка» (англ. Electronic cash). Для емісії різні криптовалюти застосовують різні способи: майнінг, форжинг або ICO [2].

Про економічний сенс і юридичний статус криптовалют ведуться дискусії. Залежно від країни криптовалюти розглядаються як платіжний засіб, специфічний товар, можуть мати обмеження в обороті (наприклад, заборона операцій з ними для банківських установ).

У вересні 2014 року у зв'язку зі зверненнями громадян щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin НБУ повідомив таке:

- НБУ розглядає «віртуальну валюту/криптовалюту» Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства;
- під час використання «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin є фактор підвищеного ризику, пов'язаного із цією послугою, операцією або каналом постачання, зокрема анонімність операції (які можуть включати готівку), децентралізованість операції;
- водночас міжнародне поширення таких платежів робить цю категорію послуг привабливою для протиправних дій, у тому числі відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму [3].

Правління НБУ схвалило і презентувало дорожню карту Cashless Economy, в якій вперше прописані плани по використанню технологія Blockchain в Україні.

Згідно з документом, в четвертому кварталі 2017 року НБУ збирається стати емітентом електронних грошей на базі технології Blockchain в рамках проекту НПС Простір. За очікуваннями НБУ така форма електронних грошей здешевить еквайринг (альтернативу карткових платежів) [4].

У серпні 2017 року, для вироблення спільної позиції щодо правового статусу Bitcoin та його регулювання, НБУ започаткував діалог із Міністерством фінансів, Державною фіскальною службою, Державною службою фінансового моніторингу, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, а також Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [5].

У вересні 2017 року НБУ визначився зі статусом Bitcoin. Регулятор не визнав криптовалюту валютою або платіжним засобом, оскільки єдиним законним платіжним засобом в Україні є гривня та вони не мають центрального емітента [6].

Отже, на сьогодні криптовалюта офіційно не заборонена в Україні, але й немає правового статусу в країні.

1. Мину-обзор форков криптовалют [Електронний ресурс] // Bits Media. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://bits.media/bitcoin-forks/>.
2. Crypto Currency [Електронний ресурс] // Forbes. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.forbes.com/forbes/2011/0509/technology-psilocybin-bitcoins-gavin-andresen-crypto-currency.html#>.
3. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin [Електронний ресурс] // НБУ. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608.
4. Криптовалюта по-українськи. НБУ випустить «свій Bitcoin» [Електронний ресурс] // НВ Бізнес. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://biz.nv.ua/ukr/finance/kriptoaljuta-po-ukrajinski-nbu-vipustit-svij-bitcoin-265556.html>.
5. Коментар заступника Голови НБУ Олега Чурія щодо статусу Bitcoin в Україні [Електронний ресурс] // НБУ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53411806.
6. Олег Чурій: «Немає жодного закону, де зазначено, що криптовалюти заборонені» [Електронний ресурс] // Financial Club. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://finclub.net/ua/analytics/oleh-churii-nemaie-zhodnoho-zakonu-de-zaznacheno-shcho-kryptovaliuty-zaboroneni.html>.

Мартин Х.П.

гр.ФК-44, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

ЗНАЧЕННЯ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Бюджетна система України - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного та адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права [1].

Бюджетна система відіграє важливу роль у забезпеченні сталого економічного розвитку країни. В Україні бюджетна система знаходиться на етапі модернізації та потребує реформування і проведення децентралізації ресурсів. Важливим показником розвитку бюджетної системи є підвищення ролі місцевих бюджетів, а саме: зростання їх

доходів та оптимізація видатків на вирішення соціальних проблем та покращення добробуту населення.

Місцеві бюджети - це фонди фінансових ресурсів, що мобілізуються й витрачаються на відповідній території [2]. За період 2014-2016 років обсяг доходів місцевих бюджетів України зріс на 50 165 млн. грн, на рисунку 1, ми можемо побачити та проаналізувати динаміку податкових та неподаткових надходжень місцевих бюджетів України. У 2016 рік кількість податкових надходжень зросла на 48 684 млн. грн., неподаткових надходжень - 1 609 млн. грн. Проте більша частина податків та платежів надходить до державного бюджету, що свідчить про проблему централізації місцевих бюджетів.

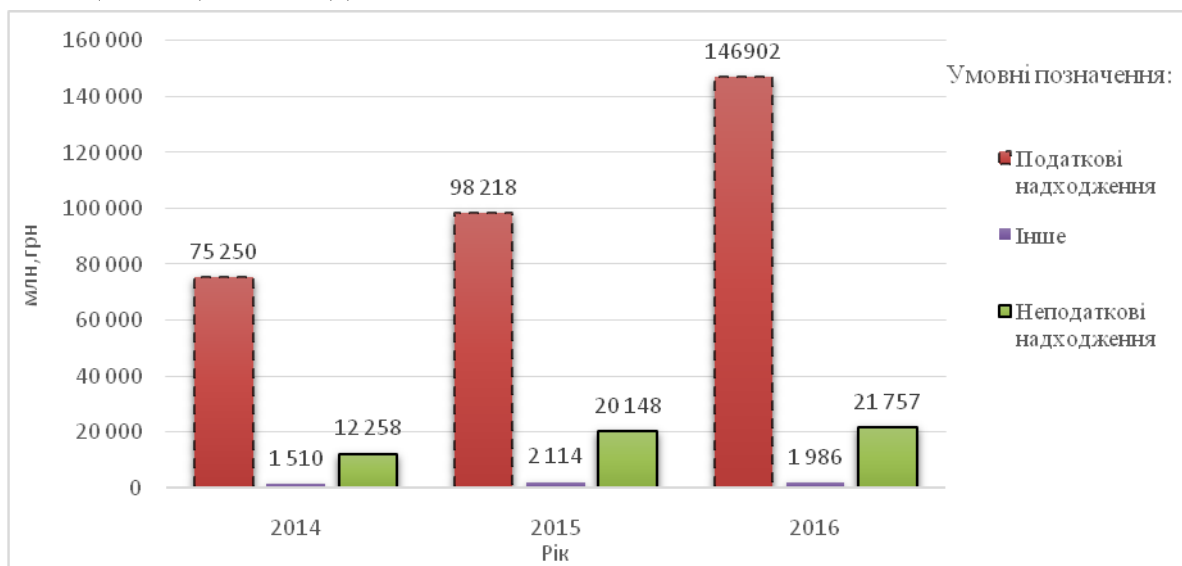

Рисунок 1. Доходи місцевих бюджетів України за 2014-2016 роки [3]

Також місцеві бюджети відіграють значно меншу роль у перерозподілі ВВП, ніж державний бюджет у 2016 році місцеві бюджети становили 7,2% ВВП, а державний бюджет - 25,7% ВВП, збільшилась і частка міжбюджетних трансфертів на 21 415 млн. грн, що свідчить про посилення залежності місцевих бюджетів від державних.

Видатки місцевих бюджетів в період 2014-2016 років зросли на 70 515 млн. грн (14,7% ВВП), найбільша частина видатків - 4,3% ВВП (101 340 млн грн) на соціальний захист населення, це пов'язано із низьким рівнем доходів громадян та військовими протиріччями на сході України, також 4,0% (94 610 млн грн) ВВП становлять видатки на освіту, оскільки виникла потреба реформувати систему освіти. У таблиці 1 зображено поточні та капітальні видатків місцевих бюджетів України у 2014-2016 роки, у 2015 році частка видатків у ВВП зменшилась на 0,3%, а в 2016 збільшилась на 0,6% ВВП. Це в черговий раз доводить, що податкова база місцевих бюджетів України є недостатньою для виконання функцій, які покладені на місцеву владу [4].

Таблиця 1

Видатки місцевих бюджетів України в період 2014-2016 років

Бюджети	Видатки місцевих бюджетів, млн. грн			Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП%		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Поточні видатки	211677	247908	297972	13,5	12,5	12,5
Капітальні видатки	13950	32176	52627	0,9	1,6	2,2
Всього	225627	280084	350599	14,4	14,1	14,7

Отже, доходи та видатки місцевих бюджетів відіграють важливу роль у формуванні бюджетної системи України. Проаналізувавши їхню динаміку за 2014-2016 роки ми можемо зробити висновок, що вони є недостатніми для здійснення їхніх функцій і підтверджують зниження рівня децентралізації, пряму залежність від центрального уряду, а доходи місцевих бюджетів від трансфертів із державного бюджету. Саме тому в Україні потрібно здійснити певні реформи, для того щоб стимулювати органи місцевого самоврядування в нарощуванні власної дохідної бази та забезпечення самостійності у витрачанні додатково одержаних коштів.

1. Бюджетний кодекс України від 2010, № 50-51, ст. 572 / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>; 2. Бюджетна система : Навч. посіб. для студ. / І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Ін-т дистанц. навчання. - Л., 2004. - 163 с. - (Дистанц. навчання; N 19). - Бібліогр.: 120 назв. 3. Доходи та видатки місцевих бюджетів України / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/>. 4. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

Моторя К. В.

гр. ФК-34, Інститут економіки і менеджменту
 Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Коць О. О.

ВИТРАТИ НА ПОСЛУГИ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ

Мобільний зв'язок – один із способів цивілізованого спілкування, проте це і один із найдорожчих способів спілкування. Більшість громадян не контролює витрати на мобільний зв'язок, що зумовлює значну їхню частку у загальних доходах.

Зараз в Україні послуги мобільного зв'язку надають щонайменше 10 мобільних операторів, серед яких Київстар, Інтертелеком, Укртелеком, Vodafone, Lifecell, PEOPLEnet та інші [1]. Відповідно кожен оператор пропонує свій тариф спілкування та інші послуги зв'язку, зокрема доступ до мережі Інтернет та роумінг для спілкування за кордоном.

Сучасною особливістю є те, що в середньому кожен громадянин України користується послугами двох операторів мобільного зв'язку. Це зумовлено бажанням зекономити на мобільному зв'язку, зменшити витрати на нього та частку витрат на мобільний зв'язок у витратах загалом. Середня величина витрат на послуги мобільного зв'язку у 2017 р. в Україні становить 80 грн. за місяць (в т.ч. за Інтернет спілкування) [2, 3, 4].

Середнє значення витрат на мобільний зв'язок та їхнє порівняння із середньою заробітною платою в Україні наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняння витрат на послуги мобільного зв'язку та середньої заробітної плати в Україні

Роки	Середня вартість місячного пакету послуг мобільного зв'язку, грн.	Середня заробітна плата, грн./міс.	Частка витрат на мобільний зв'язок у заробітній платі, %
2006 р.	30	998,69	3,00
2010 р.	45	2198,46	2,05
2016 р.	50	4934,07	1,01
2017 р.	80	7032,28	1,13

Джерело: сформовано автором за даними [2, 3, 4, 5]

Середня вартість місячного пакету послуг мобільного зв'язку за 2006-2017 рр. зросла у 2,7 рази (із 30 грн. до 80 грн. за місяць послуг). У цей же час мало місце і зростання середньої заробітної плати в країні – із 998,69 грн. до 7032,28 грн. на місяць (у 7 разів). І саме завдяки зростанню заробітної плати частка витрат на мобільний зв'язок у доходах населення України зменшилася із 3,0% у 2006 р. до 1,13% у 2017 р. Отже, послуги

мобільного зв'язку у 2016-2017 рр. стали доступнішими для громадян України з точки зору частки витрат на них у загальній сумі доходів.

Щодо вартості послуг мобільного зв'язку в інших країнах, то, наприклад, у Польщі найбільш популярними є послуги мобільного зв'язку операторів T-Mobile, Orange, Play, Plus. Ціна за користування послугами мобільного зв'язку у 2017 р. в середньому становить 45 польських злотих на місяць при середній заробітній платі 4353,55 польських злотих, тобто частки витрат на послуги мобільного зв'язку у загальних доходах громадян Польщі становить 1,03% [6]. У США діють такі мобільні оператори як AT&T, T-Mobile, Verizon, Sprint. Середня місячна оплата за послуги мобільного зв'язку у США становить 40 дол. США при середній місячній заробітній платі 3800 дол. США, а звідси – витрати на послуги мобільного зв'язку для громадян США становлять 1,05% загальної величини їхніх доходів [7]. Отже, порівнявши частку витрат на послуги мобільного зв'язку в Україні, Польщі та США, можемо зробити висновок, що в Україні діють адекватні тарифи на ці послуги, що відповідають реальним економічним умовам нашої країни.

У зв'язку із постійним пошуком можливостей зменшення власних витрат, громадяни все частіше використовують для спілкування Інтернет-додатки, зокрема: Viber, Skype, Messenger, WhatsAppMessenger та інші. Це дозволяє зекономити на витратах на послуги мобільного зв'язку, адже ці Інтернет-додатки є доступними для усіх користувачів за наявності доступу до Інтернет-мережі і, відповідно, виникає можливість використовувати послуги лише одного мобільного оператора, а не двох, як це зараз має місце в Україні. Саме розвиток послуг мобільного Інтернету, що пропонують мобільні оператори, а також удосконалення Інтернет-додатків, що дають змогу спілкуватися із меншими витратами, є перспективними у сучасних умовах, оскільки забезпечать зменшення витрат на послуги мобільного зв'язку у структурі доходів населення.

1. Операторы мобильной связи Украины: подробный анализ, обзоры, сравнения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/telecom>. 2. Тарифні плани lifecell [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lifecell.ua>. 3. Тарифні плани Vodafone [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vodafone.ua>. 4. Тарифні плани Київстар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kyivstar.ua>. 5. Показники середніх заробітних плат по Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pensia.ua/ua/baza-znan/pensiyna-enciklopedia/item/485-pokaznyky-serednikh-zarobitnykh-plat-po-ukraini>. 6. Мобільні оператори Польщі: основні мережі і тарифи

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polshagid.com.ua/mobilni-operatory-polshhi-osnovni-merezhi-i-taryfy.html>. 7. Мобильная связь в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://workandtravel.org.ua/ru/cell-phone>.

Моторя К. В.

гр. ФК-34, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Федевич Л. С.

ПОРІВНЯННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Освіта – це процес цілеспрямованого збагачення людини знаннями у певній галузі з метою отримання навичок, умінь, обізнаності для майбутнього вдалого працевлаштування та особистого розвитку і вдосконалення.[1] Кожна країна має свої особливості освітнього процесу, обумовленні державною законодавчою регламентацією.

Ефективність освітнянської сфери значною мірою залежить від її фінансування, яке щороку змінюється. Зараз дошкільна та загальна середня освіта в Україні повністю фінансується з державного бюджету. Проте не кожен має можливість здобути вищу освіту безкоштовно (за кошти держави), тому певні студенти обирають комерційну форму навчання (за власні кошти). Щороку ціни на навчання збільшуються, а умови вступу стають все складнішими. Аби зрозуміти, що не варто відмовлятися від здобуття диплома ВНЗ та розвиватись, варто проаналізувати динаміку цін на навчання в Україні.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика видатків з державного бюджету на освіту та зміни цін на навчання в Україні протягом 2012-2017 н. р.

Роки	Видатки з державного бюджету, млн. грн.	Середня вартість навчання на ступені бакалавр, грн./рік	Середня вартість навчання на ступені магістр, грн./рік
2012-2013	30243	11900	20900
2013-2014	30943	12000	17800
2014-2015	28678	12400	20000
2015-2016	30186	11500	21500
2016-2017	34825	11500	19800
2017-2018	42165	12700	19800

Джерело: сформовано автором за даними [2,3]

Протягом 2012-2014 років видатки на освіту зменшувались, але вже з 2015 року і до сьогодні спостерігається значне збільшення фінансування освіти, проте воно є недостатнім. Щодо вартості навчання, то ціни значно не змінювались протягом 2012-2017 рр., проте вони залежать від вищого

навчального закладу, його рівня акредитації, кількості студентів, співпраці ВНЗ з іноземними університетами та від самої спеціалізації чи напрямку, на який вступає студент.

Спеціалісти стверджують, що освіта за кордоном має вищий рейтинг та рівень освіти, аніж в Україні, адже після закінчення навчання в іноземних вузах, випускники за статистикою легше влаштовуються на роботу та стають кваліфікованими спеціалістами. Для кращого розуміння рівня освіти в Україні та за кордоном, необхідно проаналізувати переваги та недоліки освітнього процесу у ВНЗ у різних країнах.

Таблиця 2

Переваги та недоліки освітніх послуг у ВНЗ в Україні та за кордоном

Країна	Переваги	Недоліки
Україна	Загальнодоступність, обов'язкове проходження ЗНО, високий рівень знань, стажування випускників за кордоном, працевлаштування за кордоном, як робітників з високою кваліфікацією.	Орієнтація освіти на минулий досвід, а не на майбутній, обмежена кількість бюджетних місць.
Польща	Диплом міжнародного зразка, знання більш, ніж двох іноземних мов досконало, новітні технології і методи навчання.	Необхідне досконале знання польської, англійської мови.
Німеччина	Працевлаштування по закінченню ВНЗ, надзвичайно високий рівень одержуваних знань, визнання німецького диплома в усьому світі.	Необхідне досконале знання німецької, англійської мови, складний процес оформлення студентської візи, обов'язкове проходження підготовчих курсів 1 рік перед вступом.
Великобританія	3 роки навчання у ВНЗ для отримання рівня бакалавра та 4 роки – магістра, відсутні вступні іспити, основний акцент на самостійній роботі студентів.	Переведення з українського вузу безпосередньо в британський практично неможливе. Якщо це й вдасться, лише на перший курс.
США	Термін навчання бакалавра - 4-5 років, магістра – 1-3 роки.	Вартість навчання дуже висока, 60% студентів беруть кредити.
Австрія	Висока кількість практики в навчальних програмах. 80 % спеціальностей пропонуються без вступних іспитів.	Термін навчання довший від навчання в Україні, залежить від ступеня самореалізації студента.

Джерело: сформовано автором за даними [4,5,6,7,8]

Отже, аби правильно обрати ВНЗ та не помилитися, необхідно звертати увагу при вступі на вимоги у тому чи іншому навчальному закладі. Зокрема, на вартість навчання враховуючи при цьому певні переваги і недоліки.

1. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. - К., «Освіта України», «КНТ», 2008. - 528 с. 2. Інформація щодо фінансування освіти і науки в Україні / 23.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zet.in.ua/statistika-2/byudzheth/informaciya-shhodo-finansuvannya-osviti-i-nauki-v-ukra%D1%97ni/>; 3. Видатки з Державного бюджету України на освіту / 23.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/expenditure/>; 4. Вища освіта в Польщі - це вірний крок в краще майбутнє! / 26.09. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mojaedukacja.com/>; 5. ОСВІТА В НІМЕЧЧИНІ / 26.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://iccnovar.com/osvita-v%20nimechchyni/?gclid=EAIaIQobChMI976li6nD1gIVj1QYCh3LDQktEAAyAaEgKw5_D_BwE; 6. Навчання в Англії / 26.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/england/4955/; 7. Система освіти США в цифрах / 26.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studway.com.ua/sistema-osviti-ssha>; 8. Навчання в Австрії / 26.09.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/austria/42231/.

Німко С.В.

гр. ФК-41, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - д.е.н, професор кафедри фінансів Шкварчук Л.О.

РОЗВИТОК ФОНДІВ ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ТА ФОНДІВ ОПЕРАЦІЙ З НЕРУХОМІСТЮ

Фонд операцій з нерухомістю (ФОН)- це кошти, отримані управителем ФОН в управління, а також нерухомість та інше майно, майнові права і доходи, набуті від управління цими коштами, в тому числі майнові права та права вимоги, набуті за договорами про участь у фонді фінансування будівництва [1].

Фонд фінансування будівництва (ФФБ) -це кошти, передані управителю ФФБ в управління, які використані чи будуть використані управителем майбутньому на умовах правил фонду та договорів про

участь у ФФБ. Ці два фонди керуються законом України « Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла і операцій з нерухомістю» [2].

З початком так званого будівельного буму, в Україні все більше і більше розвиваються ФФБ і ФОН. До 2004 року будівництво фінансувалося виключно власними коштами замовника або інвесторів, а найчастіше ними виступали саме банки, тобто населення купляло квартири вже у зданих будинках, на даний момент такий спосіб використовується не завжди. [3].

Проте сучасний стан будівництва суттєво відрізняється, а значить і способи фінансування також. Покупцям пропонують можливість заощадити власні кошти, фінансуючи їх будівництво. Тобто людина інвестує кошти в будівництво окремої квартири, яка по завершенні будівництва, стає її власністю. Складність полягає в тому, що з моменту залучення коштів і до введення об'єкта в експлуатацію об'єкт не існує ні фактично, ні юридично. Тобто закріпити будь-які майнові права на майбутній об'єкт нерухомості неможливо.[4]

Саме для врегулювання відносин між інвестором і забудовником використовують ФФБ і ФОН. Метою створення першого є отримання довірцями у власність житла. Існує два типи ФФБ, а саме А та Б. В обох випадках будівництво фінансується інвестиціями довірителя або покупця квартири, і підставі договору встановлення правовідносин між довірцем та управителем, за якого у довірителя виникає право вимоги на цей об'єкт інвестування в майбутньому.

Тип А характеризується тим, що усі ризики недостатнього залучення коштів від довірцелів приймає на себе забудовник, який сам визначає усі споживчі характеристики. Тип Б характерний тим, що управитель визначає споживчі властивості об'єкта, та приймає на себе ризик щодо недостатності залучених коштів на спорудження об'єкта будівництва [4].

Аналізуючи ситуацію на ринку нерухомості, можна замітити що тип А ФФБ використовується частіше, а тип Б не є таким ж популярним і практично повністю відсутній на ринку. Причина такої непопулярності ФФБ типу Б є ризик недофінансування і його віднесення на рахунок Управителя, на що дуже неохоче йдуть фінансові установи. [5]

Метою створення ФОН є отримання доходу власниками сертифікатів цього ФОН. Тобто після завершення проекту будівництва, управителем ФОН має право здійснювати такі операції: передача в платне користування третім особам, продаж, здійснення інших операцій за законом. Управитель ФОН інвестує кошти, залучені від продажу сертифікатів ФОН, в операції з

нерухомістю, отримує дохід від цих операцій та розподіляє отриманий дохід між власниками сертифікатів ФОН. [4]

У 2005 році ліцензію на створення ФОНів мали лише 12 компаній в Україні, проте тільки 5 із них відкрили фонди і залучили гроші інвесторів. В цих 5 ФОНів передали кошти лише 78 інвесторів, двоє з яких є юридичними особами. Обсяг грошей, залучених від компаній, — 69,38 млн грн, від фізосіб — 25,77 млн грн.

Щодо ФФБ, згідно з даними Державної служби статистики України, будівельні підприємства в січні-листопаді 2016 року збільшили обсяги робіт порівняно з аналогічним періодом 2015 року на 14,1% - до 59,3 мільярдів гривень. Зокрема, роботи з будівництва житлових будинків збільшилися на 13% (до 15,2 мільярдів гривень), і таке ж зростання прогнозується до кінця 2017 року, що свідчить про розвиток Фонду [6].

На мою думку, ці механізми, які передбачені Законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла й операціях з нерухомістю», не є досить надійними. Адже інтереси фізичних й юридичних осіб, що вкладають гроші в будівництво, є незахищеними, а повернення вкладених коштів нічим не забезпечене, так як і не забезпечене своєчасне будівництво й передача об'єктів нерухомості. Закон спрямований головним чином на захист інтересів фінансових установ і банків, які виконують лише роль посередників.

1.Шкварчук Л. О.Фінансовий ринок: [навч. посібник] / Л. О. Шкварчук. – К.: Знання, 2013.-121.2. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: Закон України від 19.06.2003 № 978-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. Сайт – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/978-15/page> 3.Україна фінансова Актуальні проблеми фінансування будівництва через ФФБ та ФОН [Електронний ресурс] // [О.Дудко.] // Режим доступу до ресурсу: http://82.207.124.235/analit_mat/rzp/070.htm 4. Рибак А.І., Азарова І.Б. Аналіз механізмів фінансування будівельних проектів в галузі житлового будівництва. Ринковий механізм фінансування [Електронний ресурс] / Рибак Анатолій Іванович, Азарова Ірина Борисівна // Управління розвитком складних систем.-2014– Режим доступу до ресурсу: <http://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-18/17.pdf> 5.Юридичні консультації онлайн Переваги та недоліки механізмів фінансування житлового будівництва [Електронний ресурс] //Pravo.ua – Режим доступу до ресурсу: <http://pravo-ukraine.org.ua/news/jur-kolonka/2366-perevagi-ta-nedoliki-mekhanizmv-finansuvannya-zhitlovogo-budivnitstva> 7.Є.Говчаренко

*Підводні камені купівлі нерухомості [Електронний ресурс] // biz.nv.ua
 Режим доступу до ресурсу
<http://biz.nv.ua/ukr/experts/goncharenko4/pidvodni-kameni-kupivlineruhomosti-846392.html>*

Носаль І. Ю.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
 Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів Шкварчук Л. О.

КРЕДИТНІ СПІЛКИ: ТЕНДЕНЦІЇ І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Ефективне, повноцінне функціонування фінансової інфраструктури залежить від успішної діяльності і рівня розвитку його учасників: банківських інститутів і небанківських фінансових установ. Кредитні спілки як небанківські фінансово-кредитні установи, відіграють важливу роль у розвитку роздрібного і малого бізнесу, створюють додаткову можливість у залученні заощаджень громадян, чим і становлять чималу конкуренцію банкам на ринку фінансових послуг.

Згідно із ЗУ “Про кредитні спілки” кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1].

Кредитні спілки в Україні все ще залишаються фінансовими інститутами з потенціалом розвитку. На жаль, за всі роки незалежності суттєвих зрушень в їхній діяльності не відбулося: хоча обсяги операцій і зростали, але частка активів кредитних спілок порівняно з активами банківських установ залишається незначною. А в умовах фінансової нестабільності, яка охопила економіку України на початку 2014 р., спостерігається певне падіння показників ринку кредитних спілок України. У першу чергу це зумовлено падінням показників Східного регіону, де протягом тривалого часу ведуться воєнні дії. Тому сучасний стан розвитку кредитних спілок характеризується такими тенденціями:

- зменшення кількості кредитних спілок (станом на кінець 2016 р. у Державному реєстрі фінансових установ налічувалось 462 кредитних спілок, що на 25,12% у порівнянні з 2012 р.).
- зменшення обсягів кредитних і депозитних послуг. У 2016 р. порівняно з 2012 р. кредити надані членам КС зменшились на 28,9%, депозити – на 35,4%, що обумовлено взаємопов'язаністю цих

операцій і схожим характером впливу на них кризових явищ. Проте проблему відтоку обсягів внесків на депозитних рахунках можна пояснити і постійним зменшенням кількості членів кредитних спілок в Україні: протягом 2012–2016 рр. кількість членів кредитних спілок скоротилася майже в 2 рази (з 1095,9 до 642,9 тис. осіб).

- значне перевищення обсягів кредитування над обсягами внесків на депозитні рахунки. Обсяг кредитного портфеля перевищує обсяг залучених депозитних внесків у 2 рази. Порівнюючи цю закономірність з світовою практикою, можна констатувати наявність значної недовіри до кредитних спілок у цілому та наявності альтернативних і доходних напрямків розміщення вільних коштів з поміж інших фінансових посередників.
- спостерігається чітка динаміка кількості членів кредитних спілок, що не позначається на зростанні активів системи. Це відбувається передусім через наявність у структурі кредитної спілки значної кількості неактивних членів, що не сприяють прибутку. Кількість неактивних членів у системі кредитних спілок протягом 2012-2016 рр. становила більше 70% від загальної кількості [2].

У багатьох країнах світу (Польща, Німеччина, США, Канада, Великобританія) діяльність кредитних спілок (кооперативних банків) має суттєве позитивне значення для економіки країни. Наприклад, у Німеччині станом на кінець 2015 р. діяло 1021 кооперативний банк (майже аналог української КС), в яких працювало близько 190 тис. службовців, послуги отримали 30 млн клієнтів. За 80 років у Німеччині не було жодного банкрутства кооперативного банку. Тому саме імплементація прогресивного світового досвіду у вітчизняне законодавство стане основою для покращення функціонування кредитних спілок в Україні [3, с.120].

Таким чином, фінансово-кредитний потенціал ефективно функціонуючої кредитної спілки є досить значним, адже досягається за рахунок наявних переваг на іншими фінансово-кредитними установами, зокрема банками. Загалом діяльність кредитних спілок в Україні зберігає тенденцію негативної динаміки, насамперед у зв'язку з політичними та соціально-економічними подіями в Україні. Тому необхідним є здійснення ряду заходів, які б сприяли ефективнішій їхній діяльності і захисту прав всіх учасників кредитних спілок.

1. Закон України “Про кредитні спілки” від 20.12.2001 №2908-III // Відомості Верховної Ради України, 2002, №15, ст. 101. 2. Підсумки діяльності кредитних установ за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: https://nfp.gov.ua/files/ks_2016.pdf. 3.Леонов С. В. Діяльність кредитних спілок: світовий досвід і перспективи їх функціонування на вітчизняному ринку кредитних послуг / С. В. Леонов, М. Г. Олещук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2015. - Вип. 39. - С. 119-126.

Носаль І. Ю.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Червінська О. С.

РОЛЬ ПДВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Однією з основних передумов розвитку економіки України та забезпечення її стабільності є ефективне функціонування податкової системи, оскільки мобілізація податкових платежів до бюджету країни дає можливість органам державної виконавчої влади здійснювати реалізацію внутрішньої політики щодо фінансування соціальних заходів. ПДВ обґрунтовано вважається найбільш досконалою сучасною формою непрямого оподаткування, що відіграє важливу роль у системі державних фінансів більшості розвинених країн світу. У зв'язку з цим, виникає об'єктивна необхідність ролі ПДВ у формуванні дохідної частини державного бюджету України.

ПДВ – це непрямий податок, який включається в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець [1].

Оцінка місця і ролі ПДВ в українській податковій системі неоднозначна. Практики вважають, що цей податок найкраще забезпечує потреби, а аналітики критикують за зайву фіскальність, невідпрацьованість податкової бази і надмірно високі ставки. Науковці вважають, що ПДВ не в повній мірі адаптований до вітчизняної економіки на етапі її переходу до ринку, що призводить до існування недоліків у формуванні бази оподаткування і в техніці обчислення ПДВ [2, с.73].

Слід також зазначити, що ПДВ є одним з найголовніших джерел формування державного бюджету та важливою фінансовою базою держави (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка показників Державного бюджету України у 2012-2016 рр [3]

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Доходи Державного бюджету України, млрд грн	344,7	337,6	354,8	531,5	612,1
ВВП, млрд грн	1 411,15	1454,9	1 567,3	1 979,5	2 383,2
Податкові надходження бюджету, млрд грн	274,72	262,65	280,29	409,26	503,75
ПДВ, млрд грн	138,9	128,3	139,08	178,5	226,5
Темп приросту обсягу надходжень ПДВ, %	-	- 7,6	8,4	28,3	26,9
Частка податкових надходжень у доходах бюджету, %	79,7	77,8	79	77	82,3
Частка ПДВ у доходах бюджету, %	40,3	38	39,2	33,6	37
Частка ПДВ у податкових надходженнях, %	50,6	48,8	49,6	43,6	45,0
Частка ПДВ у ВВП, %	9,84	8,82	8,87	9,02	9,50

Аналіз даних табл.1 показує, що у 2016 р. частка податкових надходжень є найбільшою за останні 5 років і становить 82,3%. Це свідчить про те, що з одного боку, головним джерелом мобілізації коштів та формування фінансових ресурсів держави є саме податки, а з іншого, – що податкова політика держави може проявлятися занадто суворою по відношенню до національних виробників. Це, в свою чергу, може спричинити відтік інвестицій за умови, якщо буде спостерігатися збільшення податкового тягара порівняно з державами-конкурентами. Протягом 2012-2016рр. ПДВ підтверджує статус головного бюджетоутворюючого податку: його частка у структурі доходів державного бюджету становила близько 40%.

Варто також зазначити, що хоч ПДВ перетворився у вагоме джерело формування державних доходів, проте не приносить такого ж ефективного результату платникам податку, як державі. Виступаючи, по суті, податком на кінцеве споживання, який покладено на громадян та бюджетну сферу, він, за доволі високої ставки стає одним із факторів стримування розвитку виробництва. Також, ПДВ дещо напружує соціальне становище в країні, особливо це стосується сфери відшкодування цього податку, яке на сьогодні в Україні є однією із головних проблем адміністрування податкових платежів [4, с.257].

Таким чином, вивчення ролі ПДВ як джерела наповнення державного бюджету дало змогу підтвердити його важливість та фінансове значення.

1.Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 2.Щербина Ю. О.Податок на додану вартість та його роль у формуванні доходів державного бюджету

України / Ю. О. Щербина, А. І. Манькута // *Modern economics*. - 2017. - № 1. - С. 73-78. 3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iv_2016_monitoring_ukr_0.pdf. 4. Оксенюк О. І. Роль податку на додану вартість у формуванні доходів державного бюджету України / О. І. Оксенюк // *Інноваційна економіка*. - 2013. - № 1. - С. 253-258.

Носаль І. Ю.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Фінансування соціального захисту є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку будь-якої країни, а тому проблеми її фінансового наповнення є важливим питанням сьогодення.

Державні фінанси відіграють визначальну роль в забезпеченні соціального захисту громадян, що пов'язано з виконанням соціальної функції шляхом здійснення видатків соціального призначення. Державні видатки дозволяють фінансувати нові проекти та впливають на розвиток сфер, галузей економіки та регіонів; забезпечувати стабільність фінансування захищених статей видатків бюджету; формувати рівність прав громадян на соціальний захист.

Слід зазначити, що видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення складають найбільшу частку у структурі видатків Державного бюджету України: у 2016 р. вони становили 22,2%, а темпи їх приросту порівняно із 2015 р. – 46,5%. Проте, не зважаючи на це, фінансування даної сфери перебуває на неналежному рівні, адже обсяг фінансових ресурсів, що спрямовується на соціальний захист населення, обумовлюється рівнем економічного розвитку країни та науково-обґрунтованим обсягом фонду споживання. На сьогоднішній день, зміни в соціально-економічному житті країни та воєнна ситуація на сході суттєво впливають на зниження доходів українців, відповідно, зростає кількість малозабезпечених людей. Дедалі більша кількість українців звертається до держави за допомогою та субсидіями, а розміри соціальних виплат скорочуються. Тому бюджетні витрати на соціальний захист мають не просто зростати, а сприяти зменшенню показників бідності і забезпечувати мінімальні стандарти споживання для вразливих груп населення[1, с.184].

З табл.1. бачимо, що найбільшу частку в загальному обсязі видатків на соціальний захист становлять видатки на соціальний захист пенсіонерів. Ця тенденція спостерігається протягом всього аналізованого періоду. Слід також зазначити, що у 2016 р. порівняно із 2015 р. майже в 5 разів зросли видатки на допомогу у вирішенні житлового питання та у 2 рази видатки на соціальний захист інших категорій населення.

Таблиця 1

Структура видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в розрізі категорій громадян з державного бюджету у 2014- 2016 рр.

Категорія видатків	2014 рік		2015 рік		2016 рік	
	Сума млрд.грн.	Пит. вага, %	Сума млрд.грн.	Пит. вага, %	Сума млрд.грн.	Пит. вага, %
Соціальний захист та соціальне забезпечення, з них:	80,6	100	103,4	100	152	100
Соціальний захист на випадок непрацездатності	0,8	1	1,2	1,1	1,5	1
Соціальний захист пенсіонерів	75,8	94	94,8	91,7	142,6	93,8
Соціальний захист ветеранів війни та праці	0,8	1	0,9	0,9	1,3	0,8
Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	0,02	0,03	0,03	0,03	0,04	0,02
Допомога у вирішенні житлового питання	0,4	0,5	1,4	1,3	1,3	0,9
Соціальний захист інших категорій населення	2,5	3,1	5,1	5	5,1	3,6

*джерело: складено авторами за даними[2]

Варто додати, що у сучасних умовах розвинені країни витрачають на фінансування соціального захисту у середньому близько 17% ВВП, тоді як Україна – 5-6% ВВП. Це обумовлює потребу як у пошуку шляхів підвищення рівня фінансування соціальної сфери, так і у більш ефективному використанні цих коштів.

Таким чином, дослідження бюджетного фінансування соціального захисту населення дало змогу з'ясувати, що фінансування зазначеної сфери залишається одним із пріоритетних напрямків спрямування бюджетних видатків, адже їхні номінальні обсяги з кожним роком зростають. Проте недоліки у діючій в Україні системі соціального захисту населення призводять до неефективного використання бюджетних коштів на зазначені цілі, відсутнього покращення якості та доступності надання соціальних послуг населенню не спостерігається [3, с.20]. Тому в нинішніх умовах соціально-ринкової трансформації необхідно удосконалювати механізм бюджетного забезпечення соціальної сфери.

Бюджет України 2016. Статистичний збірник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202016.pdf> . 3. Бедринець М.Д., Вітюк Н.П. Оцінка бюджетного фінансування соціального захисту в Україні/ М.Д. Бедринець// Збірник наукових праць НУДПСУ. – 2015. - №1. – с. 15-26.

Носаль І. Ю.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Чубка О. М.

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Розвиток банківської системи України тісно пов'язаний з інтеграційними процесами, що відбуваються у світовій економіці, тому проблеми доступу іноземного капіталу та його впливу на діяльність вітчизняних банків і економічну безпеку держави в цілому на сьогодні є особливо актуальними.

Аналіз наявності банків з іноземним капіталом у банківській системі України за останні 10 років дозволяє виділити дві основні тенденції: стрімке нарощування обсягів присутності банків з іноземним капіталом за період 2007–2012 рр. та відтік іноземного капіталу за період 2013–2016 рр.

Зниження інвестиційної привабливості вітчизняного банківського сектора відбувається в результаті проведення воєнних дій на сході України. Крім того, тенденція згортання діяльності банків, зокрема з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі, продовжується під впливом таких факторів: відсутність у найближчій перспективі суттєвих передумов для покращення ділового клімату в Україні; неякісний кредитний портфель банків; непрозора судова система та відсутність інституту захисту прав кредиторів; політична та валютна нестабільність в Україні; зниження сукупного попиту і перетікання заощаджень з банківського у позабанківський сектор тощо [1, с.16].

Таким чином протягом 2013–2016 рр. відбулося значне скорочення кількості банків із вітчизняним капіталом – на 55,28%, тоді як іноземних – на 28,3%. Проте відсоток іноземних банків у загальній кількості банків на території України за вказаний період лише збільшувався. Зокрема, у 2013 р. відсоток банків за участі іноземного капіталу становив 30% від загальної кількості банків на території України, а на кінець 2016 р. він збільшився до 40,8%. Дані про основні показники діяльності банків станом на 01.01.2017 р. подано у табл.1.

Таблиця 1

**Показники діяльності банків в Україні в розрізі джерел
походження капіталу станом на 01.01.2017 р.**

Банки	Активи		Статутний капітал		Чистий збиток	
	млрд. грн	%	млрд. грн	%	млрд. грн	%
зі 100% іноземним капіталом	186,17	14,98	37,18	12,55	-5,63	3,55
з частково іноземним капіталом	283,79	22,83	114,76	38,73	-16,72	10,55
з вітчизняним капіталом	772,89	62,19	144,39	48,72	-136,14	85,90
Банківський сектор	1242,85	100	296,33	100	-158,48	100

**Джерело: складено авторами за даними [2]*

Як бачимо, поряд із кількісним зменшенням банків з іноземним капіталом, досить істотним є їх вплив на розвиток вітчизняної банківської системи, оскільки дані банки концентрують 51,28% статутного капіталу та 34,81% активів.

Слід також зазначити, що вплив іноземного капіталу на розвиток банківської системи може бути як позитивним, так і негативним. До позитивних наслідків впливу можна віднести: підтримання платіжного балансу і припливу іноземної валюти в країну; прискорення впровадження сучасних банківських технологій; розширення банківського кредитування; зростання обсягів податкових надходжень у бюджет; посилення ефективної конкуренції на ринку банківських послуг і розширення спектру якісних банківських продуктів; поширення міжнародного досвіду ведення банківської справи.

В свою чергу, негативні наслідки впливу включають: підвищення ризику відпливу капіталу з іноземних банків до зарубіжних країн, оскільки акціонери банків з іноземним капіталом загалом інвестують у ті галузі і в тих країнах, де прибуток і безпека є вищими; зростання залежності економіки від ефективності роботи іноземних інвесторів; прихід іноземних банків, що не мають високих міжнародних рейтингів і достатнього обсягу капіталу; ризику банкрутства головного офісу іноземного банку; зниження довіри населення до банків; експансія іноземного капіталу та втрата національної приналежності внутрішньою банківською системою [3, с. 27-28].

Отже, на сьогодні не можна дати однозначну оцінку впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи України, оскільки діяльність банків з іноземним капіталом має як позитивний вплив на розширення ресурсного потенціалу банків та розвиток конкурентного середовища, так і негативний вплив на стабільність фінансової системи. Проте, відплив іноземного капіталу в Україні упродовж 2013-2016 рр. слід

розглядати як негативне явище, спричинене недостатнім рівнем реформування економіки, нерозвиненістю національного фінансового ринку і повільним впровадженням міжнародних стандартів нагляду. А це в свою чергу стримує процес інтеграції банківської системи України у світовий фінансовий простір.

1. Дмитренко М. Г. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківського сектору України / М. Г. Дмитренко, Ю. В. Жежерун // *Фінансовий простір*. - 2015. - № 2. - С. 13-20. 2. Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2017 р. / Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=366148>. 3. Заєць М.А. Іноземний капітал банківської системи України в умовах кризових явищ / М.А. Заєць, В.С. Задорожнюк // *Вісник економічної науки України*. - 2014. - № 3. - С. 27-32.

Олійник М.В.

гр. ФК-42, Інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ОБОРОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансування видатків державного бюджету України на оборону є актуальною проблемою, особливо в сучасних умовах. Сьогодні в умовах складної військово-політичної ситуації система видатків на оборону України потребує невідкладних та суттєвих змін.

Видатки на оборону – це спрямування грошових коштів на підготовку оборони держави, що включає утримання збройних сил, розвиток оборонної промисловості, проведення військових досліджень та ліквідацію їхніх наслідків [2].

Середнє значення витрат на національну оборону України починаючи ще з 2001 року і до сьогодні становило не більше 1,6% ВВП. Зазначене суттєво відрізняється в менший бік від загальноприйнятих у світовій практиці витрат, що складають, як правило, від 3% до 6% ВВП, та є фактично максимально допустимим ступенем воєнно-економічного “напруження” держави для умов мирного часу [1].

Тенденція до збільшення фінансування потреб оборонного відомства з’явилася лише у 2014 році. У зв’язку зі складною ситуацією на Сході країни видатки на оборону було збільшено до 27,3 млрд грн. Рада

національної безпеки і оборони України в 2016 році ухвалила рішення про збільшення витрат на безпеку і оборону відповідно до нової Стратегії національної безпеки і оборони та у Військової доктрини. Сукупні видатки у державному бюджеті на сектор безпеки і оборони повинні складати не менше 5% від ВВП (а не 3% від ВВП, як було раніше) [3].

Проте слід відзначити: до сектору оборони відносяться видатки на військову та цивільну оборону, військова допомога зарубіжним країнам, військова освіта, фундаментальні прикладні дослідження і розробки у сфері оборони та інша діяльність у сфері оборони (Таблиця 1)

Таблиця 1

Структура видатків Державного бюджету на оборону на 2017 рік [4]

Назва	млрд.грн	Частка від видатків бюджету, %
Оборона, в т.ч.:	59,4	8,7
Військова оборона	53,4	7,8
Цивільна оборона	0,6	0,1
Військова допомога зарубіжним країнам	0,0	0,0
Військова освіта	2,0	0,3
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері оборони	0,0	0,0
Інша діяльність у сфері оборони	3,4	0,5

У проекті Державного бюджету України на 2017 рік видатки для Міністерства оборони України передбачено у сумі 64 млрд. грн., що на 8,4 млрд. грн. більше проти 2016 року. Також на 1,7 млрд. грн. у порівнянні з 2016 роком передбачено збільшити фінансування на розвиток озброєння та військової техніки і передбачено у сумі 6,3 млрд. грн. Видатки на будівництво або придбання житла для військовослужбовців теж було збільшено порівняно з 2016 роком на 63,7 млн. грн. і передбачено у сумі 7,52 млрд. грн. В цілому військовий бюджет 2017-го року можна назвати бюджетом розвитку, тому що ніколи раніше українська армія не отримувала такого фінансування [4].

Однак, особливість українського бюджетоутворення у тому, що не завжди ці бюджети виконуються. Наприклад, у попередньому році армія недоотримала фінансування і невідомо ще, чи доотримає їх до кінця року.

Крім того, великою проблемою в Україні є те, що фінансування заходів розвитку озброєння Міністерство фінансів України в помісячних розписах асигнувань основну суму коштів виділяє, як правило, в IV кварталі. Тому щоб досягнути ефективного фінансування сектору оборони

потрібно здійснювати такі асигнування в першому кварталі та ретельно слідкувати за цільовим використанням.

1. *Аналіз видатків сектору оборони в Україні: 2006-2016 роки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2017/06/FEAO_Sektor_oboronu_A5_02_web_color.pdf* 2. Шевчук І.Л. Бюджетна система / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська // Навчальний посібник. – Харків. – 2015. – С. 231-234. 3. Виконання Міністерством оборони України Державного бюджету України за 2000-2016 роки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mil.gov.ua> 4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

Олійник М.В.

гр. ФК-42, Інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів Шкварчук Л.О.

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ОВДП В УКРАЇНІ

На ринку ОВДП держава здійснює емісію своїх боргових зобов'язань як ефективний засіб ліквідації бюджетного дефіциту. ОВДП – це державні цінні папери, які розміщуються на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості [4].

Фінансова криза та погіршення економічної ситуації в Україні стало причиною того, що уряд України частково переорієнтувався на внутрішні запозичення. Саме тому актуально проаналізувати сучасний стан ринку ОВДП в Україні.

Станом 26.09.2017 р. на ринку ОВДП було залучено коштів від розміщення ОВДП на загальну суму 125,89 млн. грн. із середньозваженою дохідністю 14,35%, такі дані наведені в огляді НБУ. На первинному ринку ОВДП за 9 місяців 2017 року було розміщено облігацій на суму 73,79 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю 10,22 %, з них сума коштів що надійшла до Державного бюджету України 24,9 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю 14,82%. Випущено ОВДП для збільшення формування статутного капіталу банків – 48,9 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю 7,9%. На вторинному ринку державних цінних паперів обсяг укладених угод станом на 05.10.2017 р. дорівнював 8,4 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю 4,33%. Також на ринку

державних облігацій переважають середньострокові облігації, їхня частка на 05.10.2017 р. становила – 74%, що є меншим показником ніж в попередньому році(станом на 05.10.2016р. – 85%). Таке зменшення є свідченням наявності великих ризиків з обслуговування внутрішнього боргу України [3].

Загальний обсяг ОВДП, що знаходиться в обігу за сумою основного боргу станом на 06.10.2017 р. складає 696141,53 млн. грн. Цей показник зріс порівняно з 2016 р.(станом на 06.10.2016-552941,25 млн. грн., табл.1).Основним фактором зростання є випуск в липні 2017 року ОВДП з метою збільшити акціонерний капітал державного "Приватбанку".

Таблиця 1

**ОВДП, що знаходяться в обігу, за сумою основного боргу за станом
06.10.2016- 06.10.2017р.р.**

Власники	06.10.2016		06.10.2017	
	Сума, млн. грн.	Частка, %	Сума, млн. грн.	Частка, %
НБУ	367007,04	66,37	360572,68	51,80
Банки	153381,11	27,74	309345,75	44,44
Нерезиденти	18648,88	3,37	2799,66	0,40
Інші власники	13904,22	2,51	23423,44	3,36
Всього	552941,25	100	696141,53	100

За даними таблиці 1 ми спостерігаємо тенденцію до зменшення частки власності ОВДП в НБУ (зменшилась майже на 15% в порівнянні з попереднім роком). Значну тенденцію до збільшення мають банки, це пов'язано з незначним покращенням становища банківської системи. На 3% зменшилась частка ОВДП у власності нерезидентів, це може свідчити про те, що в Україну зменшились надходження іноземних інвестицій [2].

Сучасний стан ринку ОВДП характеризується неефективною політикою уряду у сфері нагляду та використання залучених через емісію ОВДП коштів, а також недієвого контролю за цільовістю використання цих коштів. Для успішного розвитку вітчизняного ринку державних цінних паперів потрібно спрямувати використання державних боргових зобов'язань як інструмента управління ліквідністю, за допомогою підвищення ліквідності державних цінних паперів шляхом розроблення нормативно-правових актів. Також важливим чинником для покращення ефективності ринку ОВДП є емісія ОВДП під конкретні інвестиційні програми, тим самим підвищуючи їх інвестиційну привабливість[1].

1. Гарбар Ж.В. Аналіз сучасного ринку державних цінних паперів в Україні/Гарбар Ж.В.// Вісник КНТУ. – К: Вид-во КНТЕУ. – 2011. - №2. - С. 52-53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/ecan_2014_18\(1\)_21%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/ecan_2014_18(1)_21%20(1).pdf). 2. «Публічний аудит», як економіка України опинилася на дні / Вид-во. «Публічний аудит» – 2017. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/analiz-bazovykh-makroekonomichnykh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2016-rr/3>. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>. 4. Шкварчук Л.О. Фінансовий ринок : [навч. посібник] / Л.О.Шкварчук. – К.: Знання, 2013. – с.236-239.

Партатус Ю. С.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Коць О.О.

СУЧАСНИЙ СТАН СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ІНВЕСТИЦІЙНИМ БАНКОМ

У сучасній економіці України розвитку ефективної інвестиційної діяльності у значній мірі сприяє зовнішнє фінансування. На сьогоднішній день розвиток України практично не можливий без залучення прямих іноземних інвестицій з інших країн, зокрема країн Європейського союзу. Головним способом інвестиційної співробітництва України та ЄС, являється співробітництво нашої країни з Європейським інвестиційним банком [1].

Європейський інвестиційний банк – це державна фінансово-кредитна установа Європейського Союзу. Акціонерами якого є держави-члени ЄС, інтереси яких він представляє. Європейський інвестиційний банк займається тісним співробітництвом з іншими європейськими установами для провадження політики Європейського Союзу. На сьогодні Європейський інвестиційний банк є найбільшим позичальником та багатостороннім кредитором у світі [2, 3].

За останні чотири роки проектний портфель Європейського інвестиційного банку в Україні помітно розширився. В 2014 р. він складався з 9 інвестиційних проектів на суму близько 1,46 млрд. євро, а в 2017 р. проектний портфель Європейського інвестиційного банку у державному секторі становив 18 інвестиційних проектів на суму близько 3,74 млрд. євро.

Проекти Європейського інвестиційного банку в Україні, які знаходяться на стадії реалізації за станом на 2017 р. систематизовано у табл. 1.

Таблиця 1

Проекти Європейського інвестиційного банку в Україні, які знаходяться на стадії реалізації за станом на 2017 р.

Назва проекту	Сума інвестицій
1. Програма розвитку муніципальної інфраструктури України	400 млн. євро
2. Реконструкція, капітальний ремонт та технічне переоснащення магістрального газопроводу «Уренгой-Помари-Ужгород»	152 млн. євро
3. Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації	400 млн. євро
4. Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську	152 млн. євро
5. Реабілітація гідроелектростанцій	200 млн. євро
6. Бескидський залізничний тунель	55 млн. євро
7. Надзвичайна кредитна програма для відновлення України	200 млн. євро
8. Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв	200 млн. євро
9. Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС - Каховська	175 млн. євро
10. Європейські дороги України II	450 млн. євро
11. Будівництво повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС - Київська	150 млн. євро

Джерело: систематизовано автором на основі [2, 3]

На основі проаналізованих даних можна сказати, що пріоритетними галузями кредитування Європейського інвестиційного банку в Україні є проекти в транспортній сфері, модернізація муніципальної інфраструктури та кредитна підтримка приватного ділового сектору України. Також великого значення надається проектам енергетичної сфери та водопостачання. Також потенціал співробітництва Європейського інвестиційного банку та України скерований на реалізацію проектів у сфері телекомунікацій, сільського господарства та покращення рівня навколишнього середовища. Перешкодами для подальшого співробітництва з Європейським інвестиційним банком є внутрішні проблеми економіки України, такі як високий рівень інфляції, нестабільність купівельної спроможності гривні, недосконале законодавство та судова система, високий рівень корупції та тіньової економіки.

Для розвитку співробітництва України з Європейським інвестиційним банком потрібно: впроваджувати нові фінансові інструменти для реалізації проектів Європейського інвестиційного банку, оцінювати зовнішні загрози та враховувати інвестиційні ризики, посилювати інвестиційну складову проектів в державному секторі України, удосконалити фінансовий механізм залучення інвестиційних ресурсів Європейського інвестиційного банку.

1. Захарін С. В. Інвестиційне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки : монографія / С. В. Захарін. – К. : Вид-во КНУТД, 2011. – 344 с. 2. Перегляд портфелю проектів Європейського інвестиційного банку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://openaid.gov.ua/uk/donor_events/10. 3. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eib.org/projects/>

Письменний О. В.

Гр. ФБСС-13, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник- к.е.н., професор Партин Г.О.

АНАЛІЗ СТАНУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

ВВП України сильно залежить від зовнішніх цін на основні елементи експорту – зерно, руду і метал. І не дивлячись на те, що сектор сільського господарства навіть в умовах кризи продовжує залишатися прибутковим, бойові дії на сході країни, де розташована велика кількість підприємств видобувної та машинобудівної промисловості, викликало значне зниження надходжень експортної валютної виручки, збільшивши дефіцит іноземної валюти на українському ринку.

Поряд з цим, основними чинниками девальвації гривні протягом останніх семи років (див. рис. 1.1) стали негативні ділові очікування, зменшення надходжень з боку прямих іноземних інвестицій, значні витрати на обслуговування державного боргу, девальвація валют країн-торгових партнерів тощо.

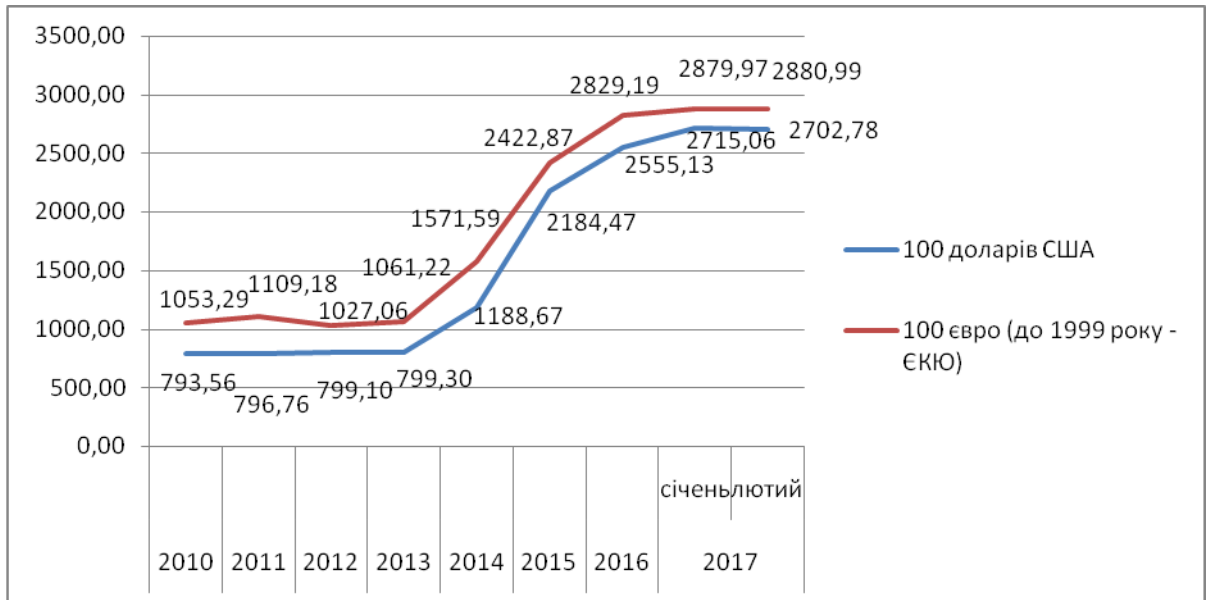

Рис. 1.1. Динаміка офіційного курсу гривні по відношенню до основних валют (на кінець року)

Упродовж 2016 року чиста купівля валюти Національним банком під час інтервенцій та валютних аукціонів (без урахування адресних інтервенцій) становила понад 2 458 млн. дол. США [2].

Одночасно Національний банк продавав іноземну валюту у формі адресних інтервенцій для проведення розрахунків за енергетичний імпорту. Сума адресних інтервенцій становила майже 1,7 млрд. дол. США. Як результат, сальдо валютних інтервенцій Національного банку, за врахуванням зазначених операцій, за підсумками 2016 року становило 1 552 млн. дол. США. Проведення збалансованої політики валютних інтервенцій сприяло накопиченню міжнародних резервів при зниженні середньої місячної волатильності обмінного курсу гривні до долара США з 28.8% у 2015 році до 6.2% у 2016 році [1].

Як чинник, девальвація гривні призводить до збільшення ціни на імпортні товари, що у свою чергу призводить до зростання інших споживчих цін (у тому числі, через підвищення цін на імпортне пальне). Водночас, завдяки ефекту відомого як «девальваційне мито» на імпортні товари, різке збільшення цін на імпорту призводить до не конкурентоспроможності таких товарів на українському ринку, як результат відбувається їх витиснення. Однак, можна відмітити, що через девальвацію гривні деякі товари українського експорту, що були раніше збитковими, стають прибутковими.

За період 2010 р. – 2016 р. (включно січень – лютий 2017 року) офіційний курс національної валюти зменшився з 793,56 грн./100 дол. США станом на 02.02.2017 р. до 2 702,78 грн./100 дол. США.

Ситуація на валютному ринку упродовж 2016 року залишалася переважно стабільною (за винятком початку року та його останніх місяців). Цьому насамперед сприяли поліпшення зовнішньої кон'юнктури (зростання світових цін на сталь та залізну руду) та рекордний врожай зернових та інших сільськогосподарських культур, що компенсувало зниження світових цін на зернові. Протягом 2016 року НБУ зберігав присутність на міжбанківському ринку, згладжуючи надмірні коливання курсу. При цьому НБУ не перешкоджав зміні обмінного курсу в обидва напрямки під дією домінуючих факторів. Також за сприятливої ситуації НБУ здійснював інтервенції з метою поповнення міжнародних резервів. На готівковому сегменті валютного ринку впродовж усього року спостерігалось перевищення пропозиції іноземної валюти над попитом на неї. Тимчасове зростання в окремі періоди попиту на готівкову валюту з боку населення при одночасному зменшенні її пропозиції пояснюється чутливістю населення до впливу ситуативних негативних факторів. Однак у цілому сальдо купівлі-продажу готівкової іноземної валюти в 2016 році залишилося додатнім.

Стабілізація валютного ринку створила підґрунтя для низки позитивних зрушень як у політиці Національного банку, так і в економіці України. Уповільнилася інфляція, відновили зростання міжнародні резерви. Оскільки потреба в адміністративних заходах поступово відпадає, уже восени 2015 року Національний банк розпочав їх поступову лібералізацію [3]. Більш того, ще у серпні НБУ розпочали перегляд усієї чинної валютної нормативно-правової бази, що діє в Україні, і підготовку до переходу до принципово нової, більш ліберальної моделі валютного регулювання. І, головне, Національний банк отримав нарешті можливість розпочати перехід до режиму інфляційного таргетування – монетарної політики.

1. Офіційний сайт НБУ [електронний ресурс] – режим доступу – <https://bank.gov.ua/> 2. Основні показники банківської системи України НБУ [електронний ресурс] – режим доступу – <https://bank.gov.ua/> 3. «Рюрік» «Аналітичний огляд валютного ринку України за підсумками 2015 року» [електронний ресурс] – режим доступу – <http://rurik.com.ua/>

Прокопчук В. В.

гр. ФК – 31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., доцент Коць О.О.

СУЧАСНИЙ СТАН СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ

На сьогоднішній день Міжнародний валютний фонд (МВФ) є найбільшим зовнішнім кредитором України. За офіційними даними Міністерства фінансів України державна заборгованість перед МВФ за станом на кінець лютого 2017 р. становила 11,4 млрд. дол., зокрема 5,22 млрд. дол. – державний борг і 6,18 млрд. дол. – гарантований державою борг[1]. Етапи співробітництва України з МВФ наведено в табл.1.

Таблиця 1

Етапи співробітництва України з МВФ

Етап	Роки	Програма фінансування	Сума кредиту
1	1994-1995	Системна трансформаційна позика	498,7млн. СПЗ (763,1 млн. дол. США)
2	1995-1998	Програма «Stand by»	1318,2 млн. СПЗ (1935 млн. дол. США)
3	1998-2002	Програма розширеного фінансування (EFF)	1193 млрд. СПЗ (1591 млрд. дол.)
4	2002-2005	Програма «Stand by»	411,6млн. СПЗ (30% квоти України)
5	2005-2008	Технічна допомога	-
6	2008-2013	Програма «Stand by»	11 млрд. СПЗ (16,4 млрд. дол. США)
7	2014-2015	Програма«Stand by»	10,976 млрд. СПЗ (16,5 млрд. дол. США)
8	2015-2018	Програма розширеного фінансування (EFF)	17,5 млрд. дол. США

Джерело: зведено автором за даними Міністерства фінансів України[1]

З табл. 1 бачимо, що співробітництво України з МВФ включає не лише запозичення за різними програмами, але й надання технічної допомоги. На сьогодні Україна перебуває на 8 етапі співробітництва з МВФ. Кошти, які Україна отримує від МВФ спрямовуються на поповнення золотовалютних резервів країни, тобто саме ці кошти використовує Національний банк України задля підтримання купівельної спроможності гривня шляхом здійснення валютних інтервенцій [2].

Співробітництво України з МВФ має велике значення для забезпечення економічної стабільності, тому до позитивних наслідків такого співробітництва доцільно зарахувати:

- ✓ стабілізація національної грошової одиниці;
- ✓ покращання макроекономічних показників;
- ✓ стабілізація і розвиток банківської та грошово-кредитної сфери.

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс].-Режимдоступу:<https://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>. 2. Чи є альтернатива кредитам від МВФ[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uifuture.org/uk/post/trans-vid-mvf-kviten-2017-komentar-eksperta> 196.

Роскіна А.Ю.

гр. ФК-44, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Піхоцька О.М.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

В сучасній Україні, де держава має за мету формувати розвинене європейське суспільство, людина, яка чесно працювала все життя, має право на пенсію.

У зв'язку з цим, 3 жовтня 2017 року Верховною Радою України був прийнятий законопроект №6614 « Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій». Необхідність таких змін обумовлена зміною розмірів пенсій, оскільки середня заробітна плата, яка застосовувалась при обчисленні пенсій. Зростала, а самі пенсії суттєво не переглядалися вже 5 років. Це призвело до швидкого старіння населення і як результат-збільшення навантаження на Державний бюджет та Пенсійне реформування. [2]

Головною ідеєю реформи є підвищення пенсійного віку і обмеження кількості людей, які мають право отримувати пенсійне забезпечення шляхом підвищення мінімального трудового стажу. Це викликає неоднозначні реакції вже працюючої частини українців, адже необхідний трудовий стаж. Що дає право на призначення пенсії складає 25 років (до прийняття законопроекту-15 років), а через 10 років буде підвищено до 35. Ця норма викличе негативні відгуки населення тому , що якщо людина до 60 років не буде мати трудового стажу, вона з 63 років отримуватиме соціальну допомогу, яка буде значно меншою від мінімальної пенсії. Слід відзначити, що починаючи з 900-х років багато українців втратили роботу або працювали без офіційного працевлаштування, тому для мільйонів майбутніх пенсіонерів буде проблематично набути трудовий стаж розміром 35 років. [3]

Законопроект передбачає розрахунок пенсій шляхом множення розміру зарплати на два параметри: індивідуальний коефіцієнт, який залежить від особливостей професії, і коефіцієнт страхового стажу, що

дозволить підвищити виплати певної частки працюючих. Ще одним нововведенням є проведення щорічних індексацій пенсій для захисту від інфляції, а саме не менше ніж на 50% зростання середньомісячних зарплат за три роки і на 50% індексу споживчих цін. Закон передбачає скасування спеціальних пенсій для держслужбовців, суддів, науковців та інших категорій. Також скасовується право на призначення пенсії за вислугу років для багатьох професій, які раніше могли виходити на пенсію за 5-10 років до настання пенсійного віку (винятками є військовослужбовці і співробітники правоохоронних органів).

З 1 січня 2019 року планується впровадити другий рівень пенсійної реформи – створювати особисті накопичувальні рахунки для тих, хто на цей час буде молодше 35 років. Однак впровадження цієї норми закону передбачає прийняття необхідного законодавства. [1]

Розпочата в Україні реформа показує намагання уряду забезпечити справедливу систему пенсійних коштів, гарантувати виплати пенсій громадянам в майбутньому, підвищення престижності деяких професій, урахувати інфляційні зміни. Але все ж таки треба розуміти, що саме з плином часу буде видно чи дійсно поєднання механізму регулювання уряду і очікуване підвищення добробуту населення здійсниться.

1. Законопроект №6614 "Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій" за станом на 18 вер. 2017 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2017. – 56 с. 2. Ткаченко Л.Г. Побудова багаторівневої системи як напрям національної пенсійної реформи / Л.Г. Ткаченко // Наукові дискусії.-2012.- №4-С.72 3. Главные нормы скандальной пенсионной реформы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://strana.ua/news/96444-pensionnaja-reforma-2017-hlavnye-punkty-zakona-ot-3-oktjabrja.html> – Назва з екрану.

Рутковська О.Є.

гр. ФК-41, Інститут економіки і менеджменту
Керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Кондрат І.Ю.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Медична реформа поряд із пенсійною є найнагальнішою сьогодні, оскільки незважаючи на зростання обсягів бюджетного фінансування видатків на охорону здоров'я, якість медичного обслуговування

залишається низькою. За даними Міністерства охорони здоров'я внесок одного українського домогосподарства на охорону здоров'я в 2016 році склав 4580 грн. 640 тисяч домогосподарств щороку роблять внесок на медицину, який складає приблизно 3 млрд. грн. Таким чином страхове покриття мало б становити близько 100 тис. грн. [2]. Тому необхідно реформувати систему фінансування охорони здоров'я. Проект МОЗУ базується на таких принципах:

1) «гроші за пацієнтом», що означає, що бюджетні кошти будуть виділені не на медичні заклади, а на лікування безпосередньо пацієнтів. Зокрема, на одного пацієнта державою буде виділено в середньому 210 гривень на рік [1];

2) населення зможе самостійно обирати собі сімейного лікаря (як в державній лікарні, так і у приватній), і лікар не має права відмовити. Цей процес контролюватиме Національна служба здоров'я України, яку планується створити. У Проекті Закону про Державний бюджет України на 2018 рік виділили 13,5 млрд гривень на створення цього органу [3];

3) автономізація медичних закладів, які матимуть можливість отримувати кошти від страхових компаній і самостійно розпоряджатись видатками відповідно до потреб (зараз це рішення приймає держава);

4) розподіл медичних послуг на: повністю безкоштовні;співоплатні; платні. Державний гарантований пакет – набір безкоштовних для пацієнта послуг. Зокрема, в нього планують внести 80% найпоширеніших звернень до лікаря (невідкладна, первинна, паліативна допомога), онкологічні та орфанні захворювання. Міністерство охорони здоров'я планує, що один лікар обслуговуватиме 2000 хворих і отримуватиме заробітну плату у розмірі 35 тисяч гривень на місяць, тобто 420 тис. грн. на рік. Проте, якщо пацієнтів буде менше, то зарплата буде меншою;

5) можливість відвідувати лікаря незалежно від місця реєстрації має забезпечити електронна система обліку інформації;

6) створення госпітальних округів, які міститимуть лікарню I рівня (базові спеціальності), повинні обслуговувати не менше 120 тис. осіб, а округи із лікарнею II рівня (вузькі фахівці, складне обладнання) – 200 тис. осіб;

7) створення національного страховика, який закуповуватиме медичні послуги для громадян. Міністерство охорони здоров'я передбачає, що ця модель страхової медицини фінансуватиметься з тих податків, які вже сплачуються і податкове навантаження не збільшиться. Медичне страхування буде універсальним. Протягом трьох років з'являться послуги, які покриватимуться за допомогою співоплати або приватного

страхування, а на 100% державним страхування покриватиметься первинна допомога;

8) створення реперфурзійних центрів, які будуть займатися лікуванням пацієнтів із захворюваннями, що починаються несподівано (наприклад, серцево-судинні захворювання);

9) перехід на міжнародні протоколи лікування, за допомогою яких регулюватимуться методи лікування, а також ліки, які виписує лікар. Таке рішення пов'язане з тим, що іноді фармацевтичні компанії співпрацюють із лікарнями, доплачуючи медикам за рекомендацію свого препарату. Національна служба здоров'я України затвердить список допустимих ліків, які пацієнт у разі хвороби отримає безкоштовно;

10) дійсні пільги у сфері медичного обслуговування залишаються чинними, а також гарантії повної оплати лікування для учасників антитерористичної операції;

11) державні фінансові гарантії запроваджуються поступово, на первинному рівні—вже з січня 2018 року, на інших рівнях – до 2020 року.

Отже, законопроект містить зміни до чинного законодавства, які, передусім, стосуються фінансування послуг, які надаються медичними закладами та впровадження системи державного солідарного медичного страхування. Основною перевагою законопроекту, на мою думку, відносно чинного законодавства, є надання державного гарантованого пакету, який дасть змогу населенню зменшити витрати у разі потреби у лікування.

Я вважаю, що ця реформа є досить перспективною для розвитку системи охорони здоров'я України. Проте, існує ряд перешкод для її впровадження. По-перше, це потребує значних коштів, які не можуть бути виділені у повному обсязі із Державного бюджету, тому повна реалізація цієї медичної реформи відбуватиметься протягом тривалого періоду часу. Також, необхідне підвищення кваліфікації медичного персоналу, щоб гарантувати високий рівень обслуговування пацієнтів. Ще однією важливою вимогою, на мою думку, є подолання корупції на місцях надання медичних послуг, і тим самим підвищення довіри до медичних закладів. На мою думку, ця реформа є доцільною, але потребує значних зусиль для її реалізації.

1.Законодавчі ініціативи парламентського Комітету з питань охорони здоров'я з адаптації системи охорони здоров'я до європейських стандартів: Офіційний веб-портал Верховної Ради України.[Електронний ресурс].- Доступ до ресурсу: <http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/145833.html>2.Офіційний веб-портал

Комітету з питань охорони здоров'я. [Електронний ресурс].- Доступ до ресурсу: http://komzdrav.rada.gov.ua/news/main_news/73383.html. 3. Проект Закону про Державний бюджет України на 2018 рік. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс].- Доступ до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62551

Селецька Т. О.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Коць О. О.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ОПТИМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ НИМ

Сьогодні серед учених-економістів немає єдиної думки щодо визначення сутності державного боргу. Так, В. Федосов, С. Огородник і В. Суторміна вважають, що “державний борг – це сума заборгованості за випущеними й непогашеними внутрішніми позиками, а також сума фінансових зобов’язань країни щодо іноземних кредиторів на певну дату” [3, с. 47]. А. Панчук стверджує: “Державний борг – це сума накопичених зобов’язань держави, враховуючи відсотки за користування позиченими коштами” [2, с. 3]. Т. Вахненко визначає: “Державний борг – це сума фінансових зобов’язань сектора загального державного управління, які мають форму договірних, стосовно внутрішніх і зовнішніх кредиторів, щодо відшкодування залучених коштів (одержаних товарів, виконаних робіт, наданих послуг) та виплати відсотків (чи без такої виплати)” [1, с. 26]. Незважаючи на відмінності у трактуванні сутності економічної категорії “державний борг”, спільним є визначення його як “зобов’язань держави”, що і прийматимемо у власних дослідженнях.

У табл. 1 наведено дані про величину та динаміку державного боргу України за 2012-2017 рр.

Таблиця 1

Величина та динаміка державного боргу України за 2012-2017 рр.

Дата	Державний борг		Внутрішній борг		Зовнішній борг		ВВП, млн. грн.	Співвідно- шення державного боргу до ВВП, %
	Сума, млн. грн.	Ланцюговий приріст, %	Сума, млн. грн.	Ланцюговий приріст, %	Сума, млн. грн.	Ланцюговий приріст, %		
01.01.2012	473121,6	-	173707,7	-	299413,9	-	1408889	35,9
01.01.2013	515510,6	8,95	206510,7	18,88	308999,8	1,19	1454931	36,6
01.01.2014	584114,1	13,5	284088,7	37,56	300025,4	-2,90	1566728	40,1
01.01.2015	1100564,0	88,41	488866,9	72,08	611697,1	103,8	1979458	70,2

01.01.2016	1572180,2	42,85	529460,5	8,30	1042719,6	70,46	2383182	79,4
01.01.2017	1929758,7	22,74	689730,0	30,27	1240028,7	18,92	2627908	73,4

Джерело: сформовано автором за даними [5]

Як бачимо за даними табл. 1, з 01.01.2015 р. сукупний обсяг державного боргу України збільшився з 1100564,0 млн. грн. до 1572180,2 млн. грн., станом на 01.01.2016 року, тобто його приріст становив 42,85%. За станом на 01.01.2017 р. загальний державний борг України становив 1929758,7 млн. грн., збільшившись у порівнянні з попереднім роком на 22,74%. Має місце постійне зростання державного боргу України.

Також можемо спостерігати тенденцію зростання співвідношення державного боргу України до ВВП. На початок 2013 р. загальний державний борг України щодо ВВП становив 36,6%. Впродовж останніх 5 років це співвідношення постійно зростає і на 01.01.2017 р. становило 73,4%. Тобто в ситуації постійно зростаючого державного боргу, економічного зростання України не спостерігається.

Задля забезпечення економічного зростання України необхідним є здійснення оптимального управління державним боргом країни. Д. Ізюмський стверджує, що основними напрямками оптимізації боргової політики держави є:

- утримання помірної величини державного боргу України,
- збалансування структури державного боргу України,
- оптимізація залучення позикових коштів для потреб держави й підвищення ефективності їхнього використання [4].

Також на сучасному етапі потрібно збільшити контроль за наданням державних гарантій щодо повернення кредитів та активізувати залучення дешевих довгострокових зобов'язань, удосконалити нормативно-правову базу боргової політики країни тощо.

Основою своєчасного та повного повернення кредитних ресурсів є їхнє використання в економіці у напрямі її розвитку та підвищення ефективності, адже збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції дають змогу покращувати конкурентні позиції України на світовому рівні. Окремим напрямом розвитку та удосконалення боргової політики України є створення боргових інструментів, які дозволять в повному обсязі використати накопичений інвестиційний потенціал в Україні й сприятимуть пошуку більш ефективних, аніж державний кредит, способів фінансування бюджетного дефіциту.

Отже, оптимізація обсягу та структури державного боргу України потребує розроблення цілісної стратегії щодо управління ним. Під час розроблення такої стратегії необхідно враховувати обсяги державного боргу та окремих його компонент, співвідношення державного боргу до ВВП і сприяти забезпеченню перевищення темпів зростання ВВП над

темпами зростання державного боргу. Ця стратегія має узгоджуватися на державному рівні та не суперечити іншим напрямам управління країною.

1. Вахненко Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т. П. Вахненко. – К. : Альтерпрес, 2000. – 152 с.
2. Панчук А. В. Державний кредит / А. В. Панчук – К. : Держ. торг.-екон. ун-т, 1995. – 20 с.
3. Федосов В. М. Государственные финансы / Федосов В. М., Огородник С. Я., Сутормина В. М. – К. : Лыбидь, 1991. – 342 с.
4. Державний борг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/11_izyumsky.htm.
5. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

Ціздин Т. М.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Коць О.О.

ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ГРОШОВИЙ РИНОК»

Важливою складовою ринкового механізму економіки є грошовий ринок. Поняття «грошовий ринок» в економічній літературі не має чіткого, однозначного тлумачення. Суперечки навколо терміну грошовий ринок спричинені тим, що немає законодавчого тлумачення його змісту.

Першими досліджувати грошовий ринок почали А. Маршал, Д. Рікардо, А. Сміт, а продовжили вже у XIX-XX ст. Д. Патінкін, А. Пігу, Ж.-Б. Сей, І. Фішер Й. Шумпетер. Т. Г. Савченко виокремлено три основні підходи до трактування економічної категорії «грошовий ринок» [1].

До представників першого підходу належать А. Демківський, О. Зайцев, Б. Луців, К. Макконнелл, С. Брю, В. Опарін, В. Автономов, Д. Пирс, М. Савлук, Б. Скоков. Вони вважають, що грошовим ринком є будь-який ринок позикових коштів, на якому купується та продається специфічний товар – гроші. На думку представників другого підходу грошовий ринок – це ринок на якому здійснюються депозитно-кредитні операції короткострокового характеру. До таких вчених належать А. Азриліян, С. Ільїна, В. Шило, В. Кисла, М. Лапуста, П. Нікольський, І. Лютий, С. Маслова, А. Мороз, Б. Райзберг, Л. Лозовський. Третій підхід трактування грошового ринку є найвужчим. Його представниками є Р. Міллер, Д. Ван-Хуз, В. Шимов, В. Каменков. Вони вважали, що грошові

ринки – це ринки, на яких купуються та продаються короткострокові (до 1 року) фінансові (боргові) інструменти.

У нормативно-правових актах та законодавстві України не наводиться визначення категорії «грошовий ринок», хоча у Законі України «Про Національний банк України» використовується поняття «грошово-кредитний ринок», проте його тлумачення не наведено [2].

Отже, грошовий ринок – це частина ринку, де реалізується попит та пропозиція на гроші [3].

1. Савченко Т. Г. Грошовий ринок, сутність, структура та інструменти / Т. Г. Савченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – Вип. 31. – С. 257-266. 2. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>. 3. Гроші та кредит : підручник / П. Г. Ільчук, О. О. Коць, І. Ю. Кондрат, Н. Б. Ярошевич. – Львів: Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. – 412 с.

Цюрось Д.Г.

гр. ФК-41, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – д.е.н., проф. кафедри фінансів Шкварчук Л.О.

ТЕНДЕНЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансова стабільність в країні залежить від ефективності функціонування фінансового ринку держави, який в свою чергу складається із певних сегментів. Одним із таких сегментів є валютний ринок. В умовах нестабільного розвитку, економічної кризи та коливання курсу національної одиниці дослідження та врівноваження стану валютного ринку є необхідним першим кроком до стабільної економіки.

Валютний ринок забезпечує обіг багатьох валютних цінностей, найпоширенішою з яких є іноземна валюта. Українська гривня по відношенню до іноземних валют є дуже нестабільною. На рис. 1 представлено динаміку офіційного курсу гривні за 2013 – 2017р.

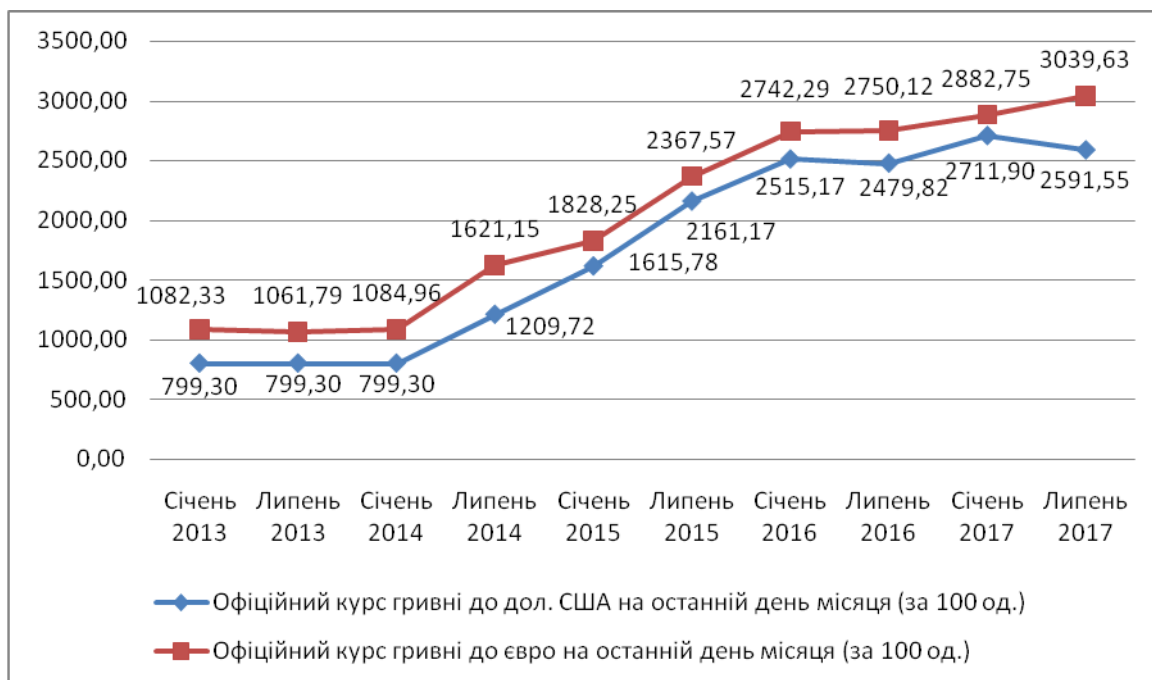

Рисунок 1. Динаміка офіційного курсу гривні до дол. США та євро за 2013 – 2017р. [1,2]

Як бачимо, стабільна ситуація прослідковується у 2013 році. Надалі курс гривні по відношенню до долара США зростає і за досліджуваний період вартість долара США зросла на 224,23%. Коливання курсу гривні в період з 2014 по 2015р. здебільшого спричинене ситуацією на сході країни та економічною кризою, що розвинулася на фоні цієї ситуації. 2016 – 2017рр. були для України стабілізаційними, адже за цей період вартість долара зросла всього лиш на 3,04%. Прослідковується зниження курсу в липні та його зростання у січні за період 2016-2017рр. Можна стверджувати, що основною причиною таких коливань є сезонність: відсутність потреби в імпорті енергоносіїв, продаж долара зі сторони аграріїв та й навіть громадяни, які свою відпустку проводили на території України. Також позитивним фактором стало підвищення цін на світових ринках на українську продукцію.

Проте, судячи з офіційного курсу гривні до євро, проблеми все ж таки є. Таке зростання іноземної валюти вказує на зміцнення її позицій через загальне зростання економіки ЄС. В цьому році навіть зафіксовано курс гривні до одиниці євро у сумі 30,39 грн. (дані за липень).

Незважаючи на певну стабілізацію гривні, українці не стали більше довіряти національній валюті. Про це свідчать дані у таблиці 1.

Таблиця 1

Оборот готівкової іноземної валюти у 2015 – 2017р., млн. грн. [1]

Показники валютного ринку України за 2017 рік	Січень 2015	Липень 2015	Січень 2016	Липень 2016	Січень 2017	Липень 2017
Обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку України:						

Із безготівковою іноземною валютою (млн. дол. США в еквіваленті)						
продажу	4 844,7	4 812,0	3 998,5	4 861,2	2 724,7	3 981,9
купівлі	5 162,4	4 739,8	3 934,9	5 050,8	2 724,7	3 981,9
Із готівковою іноземною валютою (млн. дол. США в еквіваленті)						
продажу	109,0	44,3	39,5	44,5	144,4	597,5
купівлі	89,6	223,6	154,2	425,5	197,8	791,3

З таблиці видно, що дані показники є взаємозв'язаними із показниками рисунку 1. Зростання курсу гривні по відношенню до долара призвело до зменшення кількості і вартості валютних операцій. Проте варто зазначити, що більшість валютних операцій здійснюють юридичні особи в безготівковій формі. Така кількість операцій перевищує попит на валюту зі сторони фізичних осіб майже в 7 разів, що зумовлено бідністю населення та неможливістю заощаджувати свій капітал у формі валюти. Прогнози експертів вплинули на дії українців, які знову почали вкладати свій капітал у валюту з початком 2017р.

Така швидка реакція зі сторони споживачів на валютному ринку та неефективність грошово-кредитної політики, що й регулює валютні операції, призводить до дисбалансу на ринку України. Ситуація, що склалася, погано впливає і на фінансові результати діяльності економічних суб'єктів, і на функціонування держави в цілому.

Щодо майбутнього курсу гривні по відношенню до долара, то він становитиме 29,3 грн./дол. [3]. Така тенденція знову ж таки вказує на помітні проблеми економіки країни. Можна стверджувати, що вслід за зростанням курсу зменшаться операції з іноземною валютою. Проте такі коливання, спричинені сезонністю та інфляцією, будуть невеликими, що свідчитиме про деяку стабілізацію валютного ринку та економіки країни в цілому.

1. Показники валютного ринку України, 08'2017 [Електронний ресурс]: за даними Національного банку України.- Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> 2. Архів основних тенденцій валютного ринку України 2002-2015 роки [Електронний ресурс]: за даними Національного банку України.- Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> 3. Проект Закону про Державний бюджет України на 2018 рік [Електронний ресурс]: за даними Верховної Ради України.- Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

Шелест М. О.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к. е. н., доцент кафедри фінансів Піхоцька О. М.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В РЕФОРМУВАННІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Одним із основних завдань суспільного розвитку України є зміцнення засад демократичної, правової держави та громадянського

суспільства. Досягнення успіхів у цьому значною мірою обумовлюється рівнем відносин між державою та територіальними громадами, який повніше розкривається в системі місцевого самоврядування. Тому нині актуальним є питання оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Децентралізація — це передача повноважень за планування та реалізацію ресурсного забезпечення, розподілу й інших компонентів соціального управління від центральних органів державної влади до регіональних, місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування [2]. Цей процес дозволяє людям нести відповідальність за своє життя та добробут, надавши повноваження і ресурси від держави на якомога нижчий рівень.

Експерти вважають, що децентралізація в реформуванні місцевого самоврядування України веде до зміцнення його ролі та статусу, а також відкриває значні перспективи для забезпечення його спроможності самостійно вирішувати питання місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття та втілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства.

Децентралізація в Україні стала певною глобальною перебудовою моделі управління в державі та створення ефективної системи територіальної організації влади відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування [4]. Це чи не єдина реформа, яка показала успішність з її першого етапу.

У 2014 році були ухвалені базові нормативні документи, окреслені певні бачення реформи, але головною подією децентралізації стало ухвалення 5 лютого 2015 р. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», яке дало початок дуже важливому процесу укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні [3].

Станом на 08.09.2017 в Україні створено 648 об'єднаних територіальних громад, 201 очікує перших виборів, а 34 – рішення ЦВК про призначення перших виборів [1]. Такі об'єднані територіальні громади самостійно формують і наповнюють свої бюджети з податків, які залишаються у їх розпорядженні та отримують пряму від держави фінансову підтримку. Ці громади самі вирішують, наприклад, як і коли будувати школи, відкривати медичні кабінети чи ремонтувати дороги.

Держава надає до місцевих бюджетів кошти у вигляді цільових субвенцій, які призначаються виключно на конкретні цілі, зокрема освіти

та медицину в громадах, на зарплати вчителям та лікарям, та у вигляді дотацій з різноманітних державних фондів. Так, держава вже зараз підтримує новостворені громади фінансово з Фонду регіонального розвитку на зведення різноманітних об'єктів інфраструктури.

У 2018 році з Державного бюджету Державному фонду регіонального розвитку буде виділено 8,1 млрд грн. Ще 1,9 млрд грн складе субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. У цілому ресурс місцевих бюджетів на 2018 рік складе 520,72 млрд грн. Прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів визначено у сумі 250,38 млрд грн. Обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються з Державного бюджету місцевим бюджетам, передбачено у сумі 278, 996 млрд грн [2].

Отже, децентралізація відкриває значні перспективи та можливості органам місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання розвитку інфраструктури, соціально-економічного розвитку територіальної громади, а також надає можливості громадянам впливати на процес прийняття рішень. Координація всіх галузевих реформ із децентралізацією формує згуртованість держави, що є головною запорукою успіху.

1. *Децентралізація влади . Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 8 вересня 2017 року [Електронний ресурс] / Децентралізація влади. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/45.2>. Децентралізація влади. Децентралізація у Державному бюджеті 2018 [Електронний ресурс] / Децентралізація влади. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/48>. 3. Сас О. Що таке децентралізація і навіщо вона всім нам? - простими словами про реформу [Електронний ресурс] / О. Сас. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1862>. 4. Тарасенко Т. Проблема децентралізації в реформуванні місцевого самоврядування в Україні / Т. Тарасенко. // 21. – 2014. – №2. – С. 277–287.*

Якуц Т. І.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри ФІН Фурдичко Л.Є.

ДІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Приймаючи до уваги розвиток української економіки в умовах окупації частини території України, відкритої війни ,яку веде РФ на сході

нашої країни, довготривалої політичної кризи, несприятливої кон'юнктури на зовнішніх ринках та значного зростання інфляції, варто звернути увагу на розвиток фінансової системи України через функціонування Національного банку України, адже саме від нього залежить стабільність української валюти-гривні, банківської системи та економіки у цілому, що є актуально в сучасній Україні.

В нашій державі виконання функцій центрального банку покладено на НБУ. Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» функції та повноваження, передбачені Конституцією України та даним законом, Національний банк здійснює самостійно [1].

Однією з головних функцій фінансового сектору, і цим має опікуватися Національний банк України, є забезпечення реального сектору економіки доступними кредитними ресурсами. Відповідно до статистики 2016 року відношення кредитів до ВВП становить менше 49%, що спричиняє «висушування» економіки України. Сьогодні Україна займає 7-ме місце за дороговизною кредитів, тобто у нас одні з найдорощих кредитів у світі. Також зростає заборгованість України за Державним боргом – який на 31 грудня 2016 року досягнув 1 929 759 млн грн. В цей же час НБУ набирає нові державні кредити, переважно закордонні [2].

Нацбанк встановив штучні регуляції і експортери не хочуть завозити ні долари, ні євро в країну, і через це Україна втрачає інвестиції, які вимиваються з економіки. Національний банк повинен сприяти розвитку реального сектору економіки, який в свою чергу повинен обслуговуватися фінансовим сектором. Зусилля повинні бути спрямовані на створення робочих місць, залучення інвестицій і збільшення експорту, а якщо цього не відбувається, це значить, що НБУ не підтримує розвиток економіки, а спостерігає за вільним її падінням [2].

Отже, виходячи з вищесказаного можна стверджувати, що робота Національного банку України є вкрай незадовільною. Даний орган не виконує свою основну функцію – стабілізацію грошової одиниці, а довіра українців до банківської системи фактично зруйнована.

1. Закон України « Про Національний банк України: від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. - №24. – 2 лип. – 1999;
2. Головна проблема НБУ 2016 рік [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://m.biz.nv.ua/ukr/experts/qlashyuk/golovna-problema-nbu-276418.html>

Якуц Т. І.

гр. ФК-32, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Коць О. О.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НБУ

Регулювання облікової ставки є одним із інструментів грошово-кредитної політики, що використовує НБУ для зміни пропозиції грошей в країні. Облікова ставка вказує, якою є ціна кредитних ресурсів для банків, якщо вони залучатимуть їх у НБУ.

Облікова ставка НБУ постійно змінюється, відображаючи реакцію на зміну економічної ситуації в країні та потреби у зміні пропозиції грошей, що обслуговує економіку.

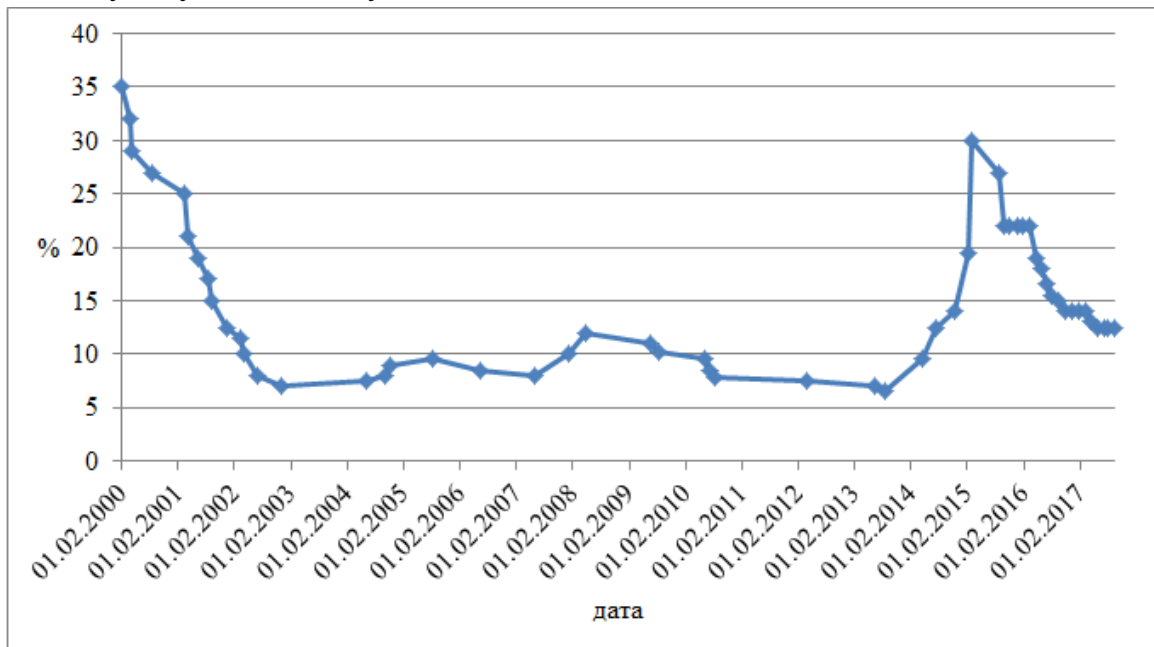

Рис. 1. Динаміка облікової ставки НБУ за 2000-2017 рр.

У 2016 р. ставка рефінансування становила зменшилася з 23,75 до 17,3. У 2015 році облікова ставка НБУ зросла з 19,5% до 22%. У період з 04 березня до 27 серпня 2015 р. облікова ставка перебувала в своєму максимальному річному значенні – 30%. За весь період роботи НБУ мінімальний рівень показника було зафіксовано на рівні 6,5%, який встановлювався з 13 серпня 2013 р. до 14 квітня 2014 р. За період існування НБУ максимальний рівень облікової ставки був в жовтні – грудні 1994 р. – 300% [1]. Тобто у кризові роки НБУ максимально знижує рівень облікової ставки – робить кредитні ресурси для банків доступними та недорогими. А от у період економічного піднесення – навпаки – підвищує облікову ставку, стимулюючи банки до пошуку можливостей залучення кредитних ресурсів з інших джерел.

1.Офіційний сайт НБУ. Облікова ставка [Електронний ресурс]–
Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=53647&cat_id=12057279&ctime=1448979308293.

Яцків М. І.

гр. ФК-31, Інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доц. Фурдичко Л. Є.

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Сучасний стан розвитку України пов'язаний із значними причинами внутрішнього та зовнішнього характеру. Результатом фінансово – економічної кризи стали проблеми платіжного балансу, зниження ВВП, зростання інфляції, девальвація національної валюти, значне скорочення сировинних доходів, масове безробіття, крах банківської системи, відсутність соціальних гарантій, скорочення можливостей доходів регіону.

Актуальність теми полягає в тому, що недостатність внутрішніх ресурсів для національної економіки вимагає пошуку шляхів залучення фінансових ресурсів за допомогою тісної співпраці з міжнародними фінансовими інститутами. Сьогодні Україна знаходиться в стані фінансово-економічної і воєнної кризи, її економічна діяльність неможлива без залучення іноземного капіталу, тому співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями є дуже важливим.

Найбільшим кредитором України з-поміж міжнародних фінансових інституцій є Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), де Україна стала його членом у 1992 р. відповідно до Закону України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій"[1].

Починаючи з 1994 р. держава отримує від МВФ кредити Stand – by, частина цих коштів була направлена на фінансування дефіциту платіжного і торгівельного балансів, а також поповнення золотовалютних резервів країни[2].

На сьогодні Україна перебуває на шостому етапі співробітництва. Це характеризує момент заміни існуючої програми Stand – by на довготермінову програму Extended Fund Facility (EFF) та виділення Україні 17,5 млрд. дол. США, яка передбачає фінансування заходів з економічної і фінансової стабілізації країни[3]. Відсоткова ставка по кредиту EFF

складає 3,05% річних. Для порівняння середня ставка за кредитами, які активно залучала Україна впродовж 2015 - 2017 років, складала в середньому близько 9%. Механізм Розширеного Фінансування покликаний підвищити рівень резервів Національного банку України, запобігти відтоку капіталу, посилити заходи, прийняті Урядом для стабілізації платіжного балансу країни, та допомогти Україні подолати структурні проблеми в її економіці завдяки проведенню назрілих реформ[3].

Таблиця 1. Розмір державного траншу, виданий Україні МВФ

№	Рік видачі	Сума траншу
1	2015	5 млрд. грн.
2	2015	1,7 млрд. грн.
3	2016	1 млрд. грн.
4	2017	-

*складена автором

Необхідно зазначити, що від постійного взяття кредитів суттєво збільшується зовнішня заборгованість. Сукупний прямий і гарантований державний борг України станом на 30 червня 2017 року зріс на 0,44%, або на 330 млн. дол. - до 75,01 млрд. дол., що складає майже 80% від річного ВВП країни. При цьому прямий зовнішній борг за місяць збільшився на 150 млн. дол. - до 37,24 млрд. дол. [4].

Розглядаючи перспективи майбутньої співпраці України з МВФ - партнерство є досить важливим з огляду на необхідність збереження належного іміджу країни, який сприятиме підвищенню кредитного рейтингу нашої держави на світових фінансових ринках. Тому, співпраця з Міжнародним валютним фондом має велике значення для реформування економіки України, адже, соціально - економічна ситуація України є досить складною і залучення зовнішніх позик є необхідним процесом.

З вище сказаного випливає, що співпраця України з Міжнародним валютним фондом повинна базуватись на проведенні структурних, економічних реформ. Проте уряд країни має враховувати, що умови отримання кредитів від МВФ є важким тягарем для України, адже вони сприяють зниженню рівня життя населення, збільшенню державного боргу, що може призвести до повного краху країни.

1. Закон України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 33. – С. 474. 2. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>. 3. Механізм розширеного фінансування. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finmin.com.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mehanizm-rozshirenogo-kredituvannja>. 4. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

СЕКЦІЯ 2. «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Абрамчук Н.А.

гр. ФБСС-11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів Партин Г. О.

ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКАХ

У сучасних умовах стрімкий розвиток технологій має значний вплив на економіку, змінюються роль і форма грошей як засобу платежу, зростає популярність електронних валют, які здатні швидко реагувати на зміни віртуального ринку платежів. В даний час відбувається поширення обсягів використання криптовалюти в світі як інноваційного платіжного інструменту, тому питання використання цього платіжного засобу в Україні є актуальним.

Криптовалюта – це віртуальна валюта, захищена криптографією, система платежів, заснована на новітніх технологіях і непідконтрольна жодному уряду. На сьогодні в світі існує близько 1600 криптовалют, найвідомішою з яких є bitcoin. Bitcoin не випускаються центральними банками і не залежать від монетарної політики певної держави [1].

Курс криптовалюти bitcoin є дуже нестабільним, що можна побачити на рис. 1 [3].

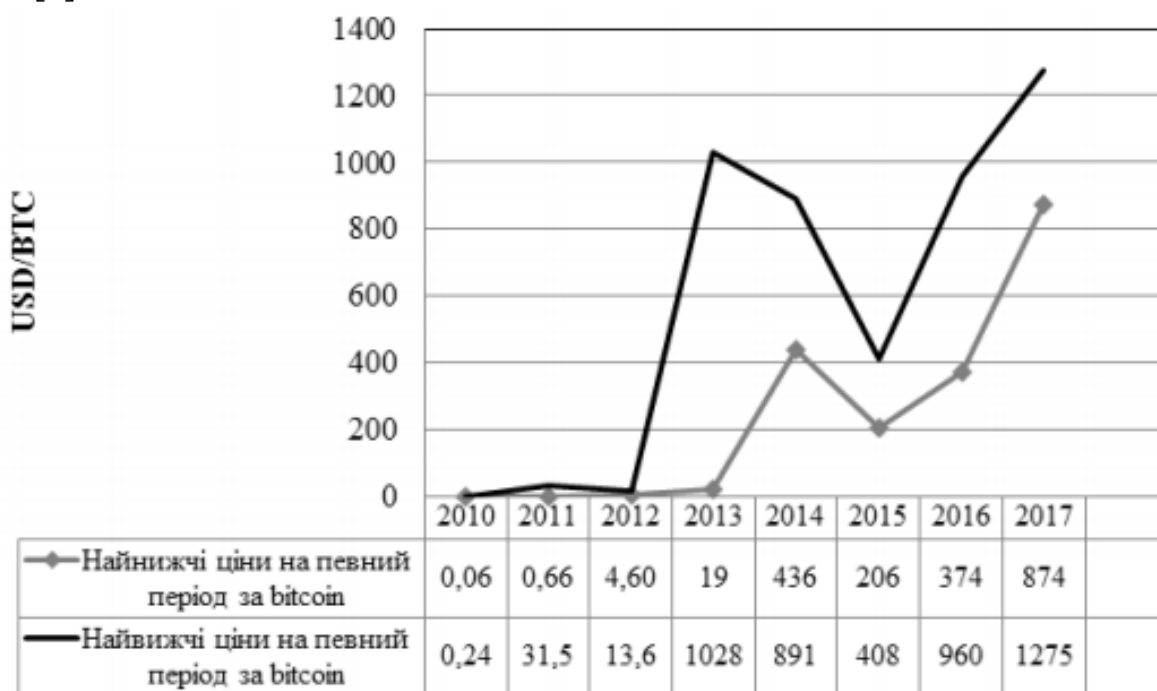

Рис. 1. Динаміка курсу долара до bitcoin впродовж 2010–2017 рр.

Джерело: [3]

Аналізуючи даний графік бачимо, що коливання відбувається дуже різко, з 2013 року ціна за bitcoin почала стрімко зростати, а за останні 6 років курс з позначки 0,66 USD зріс до позначки близько 1050 USD. Причиною такої зміни можна вважати зростання спекулятивного інтересу до цієї криптовалюти, зважаючи на її обмежену емісію.

Міжнародна практика використання криптовалюти свідчить про те, що держави по-різному ставляться до її впровадження в обіг. Найбільшого поширення ця валюта набула в Англії, Данії, США, Нідерландах та Німеччині, проте в Росії та Китаї її використання було заборонено. Це можна пояснити новизною даного інструменту та тим, що вона носить децентралізований характер обігу і державні інститути не можуть впливати на трансакції учасників, окрім того немає єдиного універсального документа, який би регламентував використання цифрових валют.

В Україні bitcoin набуває популярності починаючи з 2014 року, передумовою чого стала нестабільність гривні, мінливий курс валют та недовіра до банківської системи України. Україна займає 5 місце за кількістю користувачів bitcoin-гаманцями, bitcoin дуже популярні серед українських ІТ-фахівців [1].

Позиція української влади щодо використання крипто валюти наступна: bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості. В роз'ясненні НБУ сказано, що використання на території України інших грошових одиниць і грошових сурогатів як засобу платежу забороняються. Всі ризики з використанням для розрахунків криптовалют несе учасник таких розрахунків [4].

До переваг використання криптовалюти у грошових розрахунках можна віднести: відсутність інфляції, анонімність, дешевизна в обслуговуванні, економія витрат на емісію. Проте, існує і ряд недоліків, а саме: відсутність законодавчо встановленого статусу валюти, нестабільність курсу, неможливість контролю за рухом капіталу через анонімність операцій, хакерські атаки та її використання на чорному ринку [2].

Отже, криптовалюта у сучасній системі міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин є зручною формою електронних розрахунків та перспективною формою інвестування, її використання у світі та в Україні поступово збільшується. Використання крипто валюти може забезпечити прискорення обігу капіталу, скорочення операційних витрат, мінімізацію впливу інфляції. Проте, використання криптвалюти становить певну небезпеку для фінансової системи країни через її

неконтрольованість і невизнання як законного платіжного засобу у багатьох країнах.

1. Васильчак С. В. Використання крипто валют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики / С.В. Васильчак, М. В. Куницька-Іляш, М. П. Дубина // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – 2017.- №. 76.-С. 19-25. 2. Ситник І. П. Особливості функціонування та перспективи використання світових крипто валют у платіжних системах http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=371526 / І. П. Ситник, О. С. Богдан // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. - 2016.-№ 4 (46). - С. 149-152. 3. Bitcoin foundation Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bitcoinua.org/> 4. Офіційний сайт НБУ: розділ Офіційні повідомлення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608

Благій А.С.

гр. ФБСС – 11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н.,
доцент кафедри фінансів Гориславець П.А.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТРУКТУРУ АКТИВІВ, ЯКИМИ ПРЕДСТАВЛЕНО СТРАХОВІ РЕЗЕРВИ КОМПАНІЇ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання відіграє важливе значення для розвитку економіки держави. Велика частка цих інвестицій припадає саме на страхові компанії, які перерозподіляють значну частину фінансових ресурсів (страхових резервів), залучених в якості страхових премій. Зазначена актуальність обумовила мету роботи – визначення впливу факторів на напрямки інвестування страховими компаніями технічних резервів.

Основними джерелами інвестиційної діяльності страхових компаній є власні кошти (статутний фонд, резервний фонд, нерозподілений прибуток); залучені кошти (поточні надходження страхових премій, резерви страхових внесків та відшкодувань, фонд запобіжних заходів) [1].

Положення «Про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика» вимагає розміщувати

страхові резерви з урахуванням їхньої безпеки, прибутковості, ліквідності і диверсифікації. Основними факторами, що впливають на інвестиційну діяльність страховиків в Україні є: інвестиційний клімат в країні, перелік фінансових інструментів, рівень розвитку фондового ринку, ризиковість, та дохідність інвестицій, період окупності, доступ до фінансової інформації, урегульованість ринку, інфляційні коливання, ліквідність інвестицій, законодавчо-правова база [2].

Структура активів за напрямками інвестування резервів страховими компаніями представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Структура активів, якими представлені технічні резерви страхових компаній у 2013-2017 рр.*

Активи, якими представлені технічні резерви	Питома вага, %				
	на 31.12.2013 р.	на 31.12.2014 р.	на 31.12.2015 р.	на 31.12.2016 р.	I півріччя 2017 р.
1) грошові кошти на поточних рахунках	12,70	13,30	11,40	13,20	11,70
у тому числі в іноземній валюті	0,50	2,60	2,60	2,50	2,40
2) банківські вклади (депозити)	42,20	37,60	44,70	46,40	45,30
у тому числі в іноземній валюті	3,90	6,20	9,80	10,90	10,80
3) банківські метали	0,00	0,03	0,02	0,03	0,01
4) нерухоме майно	6,10	7,10	6,90	8,20	7,40
5) акції	12,20	11,80	6,60	0,50	0,20
6) облігації	1,80	1,20	0,80	1,90	2,80
7) іпотечні сертифікати	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
8) цінні папери, що емітуються державою	4,80	6,90	7,20	12,30	13,50
9) права вимоги до перестраховиків	20,00	22,00	22,20	17,20	18,80
10) інвестиції в економіку України	0,20	0,01	0,00	0,10	0,20

* Побудовано автором за [3]

Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви страхових компаній зросла за аналізований період на 1451 млн.грн. або на 13%. Традиційно найвагомішим напрямком інвестування резервів у 2013-2017 рр. є банківські вклади (депозити) в національній валюті, які показали позитивну динаміку – зростання на 4,2 млн.грн. або на 10%. Популярність такого напрямку вкладання коштів зумовлена низькою ризиковістю (гарантованою дохідністю), високою ліквідністю, низькими затратами часу та можливістю вкладання коштів без посередників. Другим за вагомістю інвестиційного портфеля напрямом є права і вимоги до перестраховиків, який у 2013-2015 рр. показав позитивну динаміку (зростання на 413 млн.грн. або на 18,6%, але вже у 2016 році – зниження на 50 млн.грн. або на 2,8%), фактичне значення прав та вимог до перестраховиків складає 17-22%. Варто відзначити також, що у періоду 2013-2017 рр. значне місце серед активів, якими представлено технічні резерви, займають гроші на

поточних рахунках банків (зросли на 254,8 млн.грн. або 18,14%) і використовуються компаніями для здійснення розрахунків та виплат.

Близько 16-18% упродовж періоду страхові компанії вкладають в цінні папери, найбільшу частку яких у 2013-2015 рр. займають саме акції. Проте варто відзначити, що вже у 2016 році збільшуються вкладення у цінні папери, емітовані державою, а вже у першому півріччі 2017 року їх частка в структурі активів складає 13,5%. Найбільшою їх перевагою є гарантована дохідність з найнижчим рівнем ризику, що в умовах нестабільності економіки є дуже привабливим і раціональним інструментом. Низьку частку інвестицій в нерухоме майно можна пояснити низькою ліквідністю вкладених коштів, нижчою прибутковістю, ніж банківських депозитів, складністю прогнозування майбутнього доходу через нестабільність економічної ситуації та інфляційні коливання.

Отже, страхові резерви відіграють значну роль в розвитку національної економіки. Основними мотивами страховиків, які впливають на інвестиційний портфель, є прагнення забезпечення високої ліквідності, середній рівень дохідності при прийнятному ризику, уникнення «специфічних» активів навіть при загрозі недиверсифікованості інвестиційного портфеля. Стан інвестиційної діяльності страхових компаній все ще не може задовольняти як самих страховиків з точки зору прибутковості та нормалізації фінансових потоків, так і державу в частині використання інвестиційного потенціалу страхових компаній як інституціональних інвесторів.

1. Федоренко М.С. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні / М.С. Федоренко // *Інвестиції: практика та досвід*. - 2013. - № 9. - С. 21-23.
2. Інвестиційна діяльність страхових компаній / А.М. Нерус // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. - 2016. - № 12(2). - С. 105-110.
3. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

Болюх О. В.

магістрант кафедри фінансів і кредиту

Житомирський державний технологічний університет

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів і кредиту

Полчанов А.Ю.

КЛАСИФІКАЦІЯ АКТИВІВ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Сутність активів детально розкривається через їх класифікацію. Це дозволяє врахувати зміст та особливості окремих видів активів та досягти максимального результату.

За результатами аналізу наукових робіт в даному напрямі можна виділити такі класифікаційні ознаки (рис. 1):

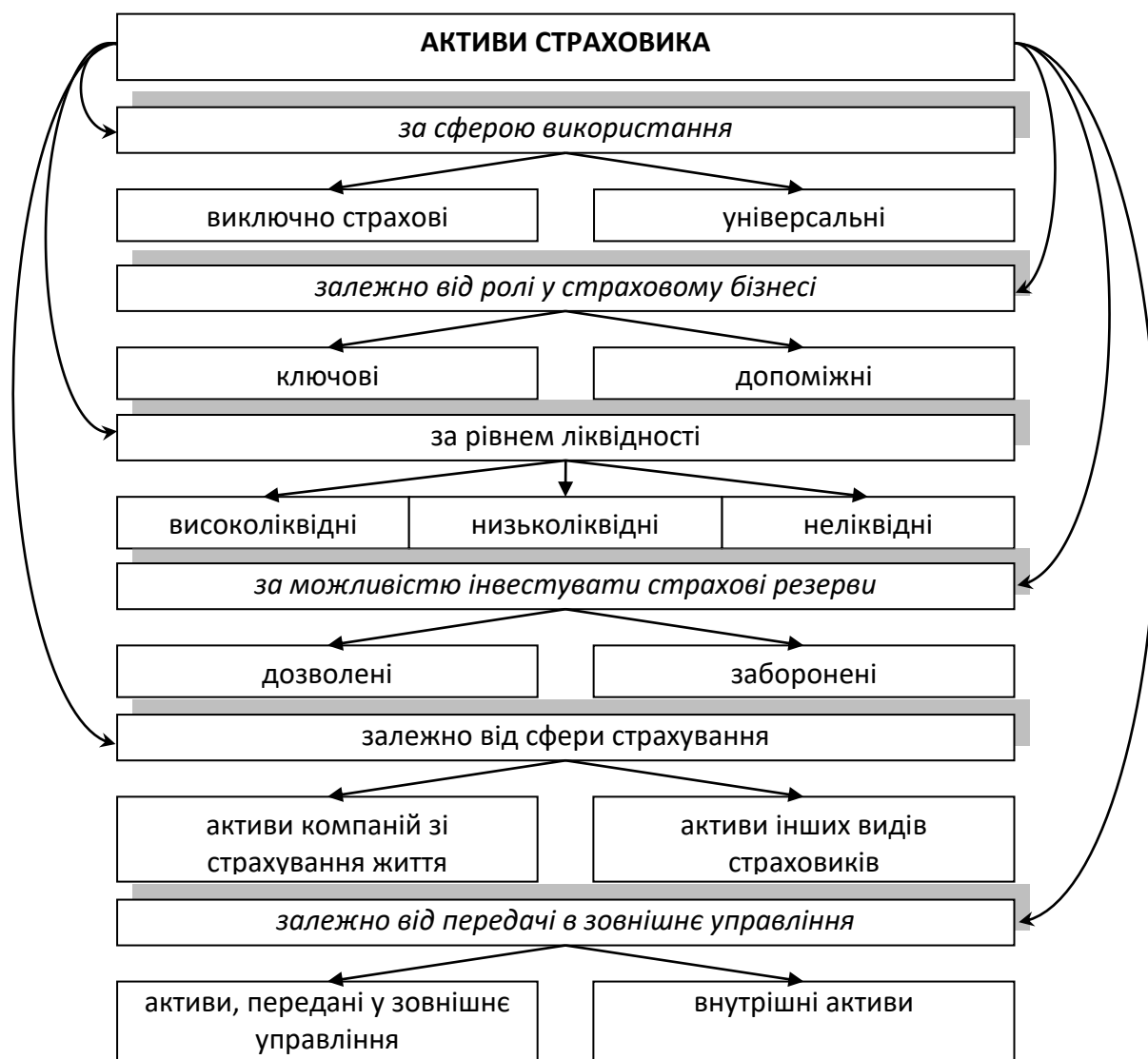

Рис. 1. Класифікація активів страховиків

1) за рівнем ліквідності активи можна розмежувати на високоліквідні, низьколіквідні, неліквідні. Хоч такий підхід є умовним, він дає можливість

оцінити здатність компаній швидко конвертувати наявні активи у грошові кошти;

2) залежно від сфери страхування розрізняють активи компаній зі страхування життя та активи компаній, що здійснюють інші види страхування;

3) за сферою використання серед активів можна виділити універсальні та виключно страхові. До останніх належать залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах (кошти у централізованих страхових резервних фондах, зокрема, які перебувають в управлінні Моторно-транспортного страхового бюро України, але які належать страховикам), депозити перестрахування (суми за угодами перестрахування, які характеризуються передачею незначного страхового ризику або відсутністю передачі страхового ризику і використовуються переважно як засіб оптимізації грошових потоків у короткостроковій та середньостроковій перспективі) та частка перестраховика у страхових резервах (сума частки перестраховиків у страхових резервах кожного виду відповідно до вимог чинного законодавства);

4) залежно від ролі у страховому бізнесі активи можна поділити на ключові (грошові кошти, фінансові інвестиції тощо) та допоміжні (основні засоби, нематеріальні активи);

5) за можливістю інвестувати кошти страхових резервів відповідно до чинного законодавства серед активів виділяють дозволені (грошові кошти на поточному рахунку, банківські вклади, акції, облігації, іпотечні сертифікати, банківські метали та інші) та заборонені;

6) залежно від передачі у зовнішнє управління активи розмежовують на ті, що передані у зовнішнє управління, зокрема компаніям з управління активами, та внутрішні активи.

Така класифікація активів страховиків сприяє розкриттю їх економічної природи, особливостям застосування у страховій сфері, та дає можливість приймати більш виважені управлінні рішення

1. *Александрова М.М. Порядок здійснення рейтингової оцінки страховика / М.М. Александрова, А.Ю. Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2008. – № 1 (43). – С. 227–233.*
2. *Полчанов А.Ю. Стратегічний фінансовий аналіз як ключовий етап формування фінансової стратегії страхової компанії / А.Ю. Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2011. – № 2 (56). – С. 185–188.*
3. *Супрун А.А. Управління активами страхових компаній:*

автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук за спец: 08.04.01
 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / А.А. Сунрун. – К., 2005. – 19 с.

Бондарук В.С.

магістрант кафедри фінансів і кредиту

Житомирський державний технологічний університет

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів і кредиту

Полчанов А.Ю.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Важливе значення для інвесторів, керівництва компанії, страхувальників та державного регулятора має оцінка управління капіталом страховика. Рішення інвесторів, як діючих, так і потенційних, прийняті з урахуванням результатів такої оцінки, матимуть вищий рівень об'єктивності та економічної доцільності, що є досить важливим в умовах незначного рівня розвитку фінансового ринку, в порівнянні з розвиненими країнами. Актуальність даного питання для керівництва страховиків пов'язана з виявленням слабких та сильних сторін компанії та можливістю співставлення з результатами оцінки ефективності управління капіталом страховиками–конкурентами.

На підставі вивчення методик рейтингової оцінки діяльності страховика, розроблених державним регулятором, виділено 9 фінансових коефіцієнтів та розроблена шкала їх оцінки, що забезпечує створення інформаційної бази для оцінки управлінських рішень щодо достатності та ефективності використання капіталу (табл. 1.)

Таблиця 1.

Запропоновані показники оцінки управління капіталом страховика*

№ з/п	Фінансовий коефіцієнт	Формула розрахунку	Рекомендоване значення
1	Показник автономії капіталу	$100 \% \times (\text{Власний капітал}) / (\text{Активи})$	Не менше 50 %
2	Показник відношення власного капіталу до страхових резервів	$100 \% \times (\text{Власний капітал}) / (\text{Страхові резерви})$	Не менше 30 %
3	Показник ризику страхування	$100 \% \times (\text{Власний капітал}) / (\text{Страхові премії})$	Не менше 30 %
4	Показник відношення страхових премій до виплат	$100 \% \times (\text{Страхові премії}) / (\text{Страхові виплати})$	Не менше 100 %

5	Достатності страхових резервів (на основі премій)	$100 \% \times (\text{Страхові резерви}) / (\text{Страхові премії})$	Не менше 100 %
6	Достатності страхових резервів (на основі виплат)	$100 \% \times (\text{Страхові резерви}) / (\text{Страхові виплати})$	Не менше 100 %
7	Темп приросту активів страховика	$100 \% \times ((\text{Активи страховика на кінець періоду}) / (\text{Активи страховика на початок періоду}) - 1)$	Не менше 0 %
8	Темп приросту капіталу страховика	$100 \% \times ((\text{Власний капітал страховика на кінець періоду}) / (\text{Власний капітал страховика на початок періоду}) - 1)$	Не менше 0 %
9	Темп приросту страхових резервів страховика	$100 \% \times ((\text{Страхові резерви на кінець періоду}) / (\text{Страхові резерви на початок періоду}) - 1)$	Не менше 0 %

* складено автором

З метою більш розширеного аналізу доцільно визначити інтегральну оцінку управління капіталом страховика. Для цього за кожен показник, що відповідає рекомендованому значенню компанія отримує оцінку 1, за кожен показник, що не відповідає таким значенням оцінка складає 0 (табл. 2).

Таблиця 2.

Шкала оцінки управління капіталом*

Рейтинг	Значення загальної оцінки	Характеристика
A	7-9	Компанія характеризується високим рівнем управління капіталом та має суттєвий потенціал до зростання
B	4-6	Компанія характеризується середнім рівнем управління капіталом та має потенціал до зростання порівняно з іншими страховиками
C	1-3	Компанія характеризується низьким рівнем управління капіталом та не має суттєвого потенціалу до зростання

* складено автором

Серед 10 найбільших страхових компаній за версією журналу «Insurance TOP» у 2016 році найвищий рейтинг управління капіталом страховика мають «ІНГО Україна», «АХА СТРАХУВАННЯ», «УНІКА», «ТАС», «Українська страхова група» - ці компанії характеризуються високим рівнем управління капіталом та мають суттєвий потенціал до зростання.

Запропоновані нами зміни спрямовані на подолання інформаційної асиметрії на страховому ринку України, що негативно впливає на інвестиційну привабливість, як страхового ринку, так і окремих страховиків.

1. Александрова М.М. Порядок здійснення рейтингової оцінки страховика / М.М. Александрова, А.Ю. Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2008. – № 1 (43). – С. 227–233. 2. Нагайчук Н.Г. Управління капіталом страхової компанії / Н.Г. Нагайчук // Фінанси України. - 2008. - № 11. - С. 106-116. 3. Полчанов А.Ю. Стратегічний фінансовий аналіз як ключовий етап формування фінансової стратегії страхової компанії / А.Ю. Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2011. – № 2 (56). – С. 185–188.

Верхола Р.І.

гр. ФБСС-14, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів Ливдар М.В.

ВІДМІННОСТІ МІЖ ПОНЯТТЯМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Поняття фінансова стійкість та платоспроможність страхової компанії досить тісно пов'язані між собою проте, не слід їх ототожнювати. Фінансова стійкість – це одна з найважливіших характеристик поведінки будь-якої організації в ситуації зовнішніх і внутрішніх змін. Стійкість страхових компаній є не лише важливою передумовою їх виживання в сучасних умовах, але й запорукою успішної реалізації їх місії та стратегічних цілей діяльності. Попри це, до сьогодні немає чіткого нормативно визначеного поняття «фінансова стійкість страховика» [2]. Досить вдалим та повним є визначення наведене Бойко А.О. «Фінансова стійкість страхової компанії – це комплекс дій (фінансового, інвестиційного та організаційного характеру), направлених на постійну підтримку балансу між витратами і зобов'язаннями страховика та фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, в результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки» [1].

Найважливішою характеристикою фінансової надійності страховика виступає його платоспроможність. Тобто платоспроможність є однією зі складових фінансової стійкості. Вважається, що платоспроможність є специфічним проявом фінансової надійності страховика, оскільки

відображає його здатність сплачувати свої зобов'язання в будь-який момент часу. В цьому сенсі поняття платоспроможності наближається до поняття ліквідності. Фінансовим забезпеченням платоспроможності виступає капітал страховика у ліквідній формі.

Виходячи з характерних особливостей діяльності страхових компаній розрізняють дві сторони з яких можна оцінити фінансову стійкість страховика, а саме:

- фінансова стійкість страхової компанії як юридичної особи, що займається господарською діяльністю з надання послуг;
- фінансова стійкість страхової компанії за вимогами, що ставляться до страхових компаній як до суб'єктів фінансового ринку.

Фінансова стійкість страхової компанії як юридичної особи полягає у ефективному співвідношенні власного і позикового капіталу у структурі фінансових ресурсів страхової компанії, що здатне забезпечити необхідний рівень платоспроможності і ліквідності.

Фінансова стійкість страхової компанії за вимогами, що ставляться до страхових компаній як до суб'єктів фінансового ринку полягає у створенні такої структури фінансових ресурсів страхової компанії, яка б забезпечила формування відповідного співвідношення нормативного і фактичного запасів платоспроможності, необхідних резервів, статутного капіталу та слідування іншим вимогам законодавства, що ставляться до цього виду фінансової діяльності [3].

Платоспроможність – це основний показник діяльності страховика з точки зору страхувальника, оскільки укладаючи договір страхування, страхувальник розраховує на уникнення втрат при настанні страхового випадку, а страховик за умови свого стабільного фінансового становища може мінімізувати збиток страхувальника. Страховик вважається неплатоспроможним, якщо його активи неадекватні або недоступні в певний час, щоб здійснювати виплати при настанні страхових випадків. Платоспроможність страховика залежить від достатності розміру сформованих страхових резервів.

Проте через нерівномірність розподілу страхових випадків у часі, можливої невідповідності фактичної збитковості і збитковості, закладеної у розрахунку тарифів, активи страховика повинні враховувати вільні від будь-яких зобов'язань кошти, достатні для виконання зобов'язань за позовами у випадку недостатності коштів страхових резервів. Ця частина власних коштів має назву маржі платоспроможності і визначається як частина активів страховика, не зв'язана з будь-якими видимими зобов'язаннями. Гарантом платоспроможності страховиків є адекватні зобов'язанням страхові резерви і власний капітал [4].

Загалом, поняття фінансова стійкість більш ширше ніж платоспроможність, більше того, платоспроможність слугує одним з основних, якщо не основним показником фінансової стійкості страховика, адже процес досягнення фінансової стійкості страховика багато в чому залежить від якості та повноти інформації щодо його фінансового стану, яка втілюється у певних показниках. Показник платоспроможності страхової компанії, беззаперечно, відіграє тут ключову роль.

1. Журавльова О.Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній / О.Є. Журавльова // «Ринок цінних паперів України». – 2013. – №1-2. – с. 39-45. 2. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 3. Павльовська О. В., Філімонова В. О. Фінансова стійкість страхової компанії та критерії її забезпечення/Павльовська О. В., Філімонова В. О.// "Ефективна економіка". – 2014.. 4. Платоспроможність страхової компанії та її показники [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://insins.net/insurance/81-platospromozhnst-strahovoyi-kompanyi-ta-yiyi-pokazniki.html>

Гавдьо Р.О.

гр. ФБМ-23, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – д.е.н., проф. Хома І.Б.

БІНАРНІ ОПЦІОНИ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНВЕСТИВАННЯ

У сучасному світі однією із найважливіших дилем для підприємців будь-якого рівня постає питання максимізації доходу при мінімізації витрат на цю діяльність. При цьому не менш важливим аспектом цих процесів, які безпосередньо пов'язані із вирішенням такого роду проблем, є примноження отриманого прибутку. Одним із найкращих способів це зробити – інвестувати отримані кошти у високоліквідні активи. Бінарні опціони – це різновид такого виду активів, який набирає все більшу популярність серед інвесторів по всьому світу, а тому доцільно розглянути їх більш детально.

Традиційний опціон – це стандартний документ, укладений як стандартизований контракт, який закріплює право його власника на придбання від емітента чи на продаж емітентом зазначеної кількості базового активу у визначений термін за фіксованою ціною [1,с.35]. У свою чергу бінарний опціон – це прогноз, на основі якого інвестор передбачає: підвищиться чи знизиться ціна на базовий актив у певний момент часу в

майбутньому порівняно із теперішньою ціною (ціною-страйк). Найчастіше базовим активом виступають фондові індекси (Dow Jones, DAX, Nasdaq), валютні пари (EUR/USD, GBP/USD, USD/CHF) або ж акції всесвітньовідомих компаній (Google, Microsoft, Facebook). Системна торгівля бінарними опціонами почалася ще у 2008 році у США, на Чиказькій фондовій біржі, тоді як в Україні цей процес розпочався доволі нещодавно і поки не має системного характеру. Суть процесу торгівлі бінарними опціонами полягає в тому, що інвестору необхідно спрогнозувати напрямок зміни ціни на актив. У випадку правильного передбачення він отримує фіксовану виплату, яка відома заздалегідь. Залежно від типу базового активу дохідність такої операції може складати від 55% до 90%. У випадку програшу інвестор втрачає всю інвестовану суму, проте брокером іноді може бути встановлена компенсація, яка, як правило, не перевищує 15%. При цьому варто зазначити, що для інвестора немає необхідності точно прогнозувати ступінь зміни ціни базового активу, оскільки важливим є лише напрям зміни ціни. Користувачами бінарних опціонів найчастіше є:

- гравці на ринку “Форекс”;
- біржові гравці;
- професійні інвестори [2, с.131].

Бінарний опціон порівняно із традиційним має ряд переваг і недоліків. Розглянемо їх більш детально у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційних та бінарних опціонів

Порівняльна ознака	Традиційний опціон (біржовий)	Бінарний опціон
Дохідність	Залежить від ступеня зміни ціни на базовий актив	Фіксована сума, яка не залежить від виду базового активу, але не залежить від ступеня його зміни
Строки виконання	30 – 90 днів	Від 60 секунд до декількох днів
Місце торгів	Фондова біржа	Як фондова біржа, так і будь-який ліцензований провайдер такого типу послуг

Ризик	Незначний, бо існує можливість реалізації опціону протягом усього терміну дії контракту	Суттєвий, оскільки неможливий подальший перепродаж опціону
Виконання опціону	Існує право на фізичне постачання базового активу	Право на постачання базового активу відсутнє
Гарантії	Біржа	Зазвичай відсутні

**складено автором на основі джерел [2,3]*

Отже, основними перевагами бінарних опціонів є висока дохідність, доступність, швидкі строки виконання і простота використання. У той же ж час головними їхніми недоліками можна назвати суттєвий ризик при виконанні операцій, а також відсутність гарантій у випадку непередбачуваних ситуацій зі сторони провайдерів. Загалом бінарні опціони – це унікальний продукт, який стає все більш популярним серед трейдерів та інвесторів по всьому світу. Проте слід зауважити, що торгівля такими інструментами завжди повинна бути чітко регламентована на території тої держави, де здійснюють таку діяльність, адже в іншому разі це призведе до фінансових махінацій зі сторони недобросовісних брокерів.

1. Хома І. Б. Ринок фінансових послуг: навч. посібник / І.Б. Хома, І. В. Алексєєв, Л.С. Тревого, Н.І. Андрушко. – 2-ге вид. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 248с.; 2. Пономаренко І.В. Особливості функціонування ринку бінарних опціонів / І. В. Пономаренко – електр. наук. фах. вид. Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2014 - №2.- с.130 -134.; 3. Солодка О.О. Бінарні опціони в системі онлайн-трейдинг /О.О. Солодка // Наукові праці НДФІ, 2014 -№ 3(68).– с.130 -137.

Гнатківський Д.Ю.

гр. ЛОГМ-21, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мащак Н.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ

Розвиток транспорту є невід’ємним елементом розвитку сучасних підприємств і економік загалом. З розвитком різноманітних технологій по всьому світу транспортна логістика також стала суб’єктом використання

різноманітних інформаційних систем. Найбільш важливого значення в даній галузі досягло застосування супутникових технологій навігації і зв'язку.

Більшість систем управління транспортом використовують дані з глобальної супутникової радіонавігаційної системи GPS, яка була розроблена у США з метою пасивного визначення рухомих об'єктів (без випромінювання спеціальних радіонавігаційних сигналів транспортним засобом) [1].

Одним із найвідоміших прикладів є системи TMS (Transportation management system), які дозволяють здійснювати планування і контроль на кожному етапі процесу транспортування в залежності від особливостей вимог фірми-замовника. Основними функціями даних систем є: розподіл завантаження транспорту, побудова оптимальних маршрутів, формування документація для відвантаження та відправки, облік повного циклу переміщення вантажів, контроль місця розташування транспортного засобу в певний момент часу і статус доставки. Дані системи дозволяють формувати різноманітні звіти Також TMS може бути інтегрованою із різними складськими модулями і ERP-системами [3].

Одним із видів TMS - система Qguar TMS – системний модуль, який підтримує планування, моніторинг і розрахунок вартості перевезень в схемах дистрибуції різної складності. Оптимізація планування маршрутів, розвантажувально-навантажувальних робіт, а також інші функції роблять модуль Qguar TMS потужним інструментом автоматизації транспорту не лише для диспетчерів. Транспортна логістика на основі TMS модуля має тісний взаємозв'язок з іншими модулями Qguar, насамперед із Qguar WMS. Завдяки цій інтеграції підприємство отримує автоматизацію транспортної і складської логістики[4].

Новинкою у світі транспортної логістики стали сенсори, які зчитують і сигналізують про рівень температури і освітлення та інших умов зберігання вантажу і передають інформацію про його місце розташування в даний момент. Здатність визначати рівень освітлення і важливою ознакою дотримання рівня безпеки вантажу, який вказує, чи вантаж був розпакованим до його отримання клієнтом. Якщо такий випадок трапляється, вантажовідправники одразу отримують сповіщення, яке дозволяє їм негайно реагувати на проблему.

Іншим відомим програмним забезпеченням у транспортній логістиці вважають: «ePROMIS Transportation&Logistics», «LogiNext Mile», «3PLink», «Transcount», «Synapse», «TrakIT» та «Cargonet».

Серед списку програмного забезпечення, яке знайшло своє застосування в Україні можна виділити «Antor LogisticsMaster». Дане

програма дозволяє планувати маршрути руху транспорту, враховуючи моделі транспортної мережі, пропускну здатність шляхів і окремі міські зони, а також включає в себе такі показники, як параметри вантажу і особливості його транспортування. Ця система використовується під назвою «ASTOP: TMS». Даним продуктом користуються такі фірми, як «PeosiCo», «Metro Cash&Carry», «The Coca Cola Company», «Groupe Danone», «Nestle S.A.», ТМ «Хортиця», «Славутич».

Також на українському логістичному ринку використовуються такі програмні продукти: «MapXPlus Distribution», «1С БІТ», «Logist.ua» [2].

Отже, сучасні тенденції розвитку технологій зробили свій внесок у розвиток логістики. Так, на допомогу усім відомим системам ERP та MRP прийшли новіші програмні продукти, які можуть їх доповнити або навіть замінити. Безумовно, використання такого програмного забезпечення здатне приносити неабияку користь підприємства, зменшуючи витрати та значно збільшуючи їх логістичну ефективність.

1. Скорик Є.Т., Кондратюк В.М. Застосування супутникових технологій навігації та зв'язку в автотранспортній галузі. – *Наука та інновації*. 2007. Т. 3. №1. С 67-83. 2. Системи та програми для логістики керування транспортом - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://msb.aval.ua/business_it/logistic/. 3. Shipment monitoring technology: Picking up the signals - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.inboundlogistics.com/cms/article/shipment-monitoring-technology-picking-up-the-signals/>. 4. How Vehicle Tracking Helps the of Logistics Industry Evolve - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://trackimo.com/tracking-for-logistics-industry/>

Дарморіс М.І.

гр. ФБСС-11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, професор Партин Г. О.

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі функціонування суб'єктів господарювання, який характеризується нестабільністю економіки, ростом інфляції та високою конкуренцією, підприємствам необхідно шукати ефективніші методи управління фінансово-господарською діяльністю. Серед таких методів можна виділити бюджетування – ефективний інструмент фінансового

менеджменту, що дає об'єктивну оцінку діяльності підприємства, дозволяє вчасно виявити слабкі сторони суб'єкта господарювання.

Застосування бюджетування на практиці стає необхідною умовою оптимізації ресурсних потоків, економного використання усіх видів ресурсів, підвищує фінансову дисципліну, рівень інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств, здійснює вплив на управління грошовими потоками. Це досягається завдяки оперативнішому отриманню інформації, яка є важливою для прийняття управлінських рішень [2, с.62].

Бюджетування – це комплексна система заходів, яка охоплює та координує основні сторони діяльності підприємства - виробництво, збут, фінанси. До того ж, приймаючи рішення на всіх рівнях менеджменту, акцент ставиться на фінансовій стороні, це й дає можливість оптимізувати витрати, досягти максимального прибутку, збалансувати залучені фінансові ресурси з напрямками їх використання як в обсягах, так і в часі. А це сприяє покращенню фінансового стану підприємства. Бюджетування на сьогоднішній день є важливою конкурентною перевагою українського підприємства, оскільки правильно організований процес фінансового планування і управління бюджетом дозволяє підприємству рухатись вперед і бути конкурентоспроможним на ринку [1, с.151].

Система бюджетів має охоплювати всю базу фінансових розрахунків підприємства. Вона включає первинний бюджет, групу основних бюджетів та сукупність часткових бюджетів. У стандартному вигляді група основних бюджетів містить: план інвестицій; план фінансових результатів (прибутків і збитків); планування ліквідності (оперативний фінансовий бюджет); плановий баланс; план звіту про рух грошових коштів (Cash-flow) [4, с.213].

Бюджетування на підприємстві має такі переваги:

- аналіз бюджетів дає можливість вчасно вносити коригувальні зміни;

- позитивно впливає на мотивацію і настрій колективу;
- дозволяє координувати роботу підприємства в цілому;
- удосконалює процес розподілу ресурсів;
- допомагає менеджерам низової ланки зрозуміти свою роль в організації;

- дозволяє новим працівникам зрозуміти "напрямок руху" підприємства, а отже, допомагає їм адаптуватися в колективі;

- дає можливість порівняти досягнуті і бажані результати.

Серед недоліків бюджетування можна виділити такі:

— складність і дорожня система бюджетування;
 — різне сприйняття бюджетів у працівників (наприклад, бюджети не завжди відображають причини подій і відхилень, не завжди враховують зміни умов і не всі менеджери достатньо підготовлені для аналізу фінансової інформації).

Система бюджетування на підприємстві відіграє важливу роль, яка полягає в тому, щоб представити всю фінансову інформацію, показати рух коштів, рахунків і активів, фінансових ресурсів підприємства в найбільш універсальній і порівняльній формі для прийняття ефективних управлінських рішень [3, с.38].

Таким чином, бюджетування на підприємстві є необхідним елементом загального процесу планування. Систему бюджетування потрібно застосовувати для того, щоб забезпечити економію грошових коштів, оперативність в управлінні цими коштами, зниження втрат і для збільшення достовірності планових показників, оскільки бюджетування дозволяє приймати оптимальні рішення щодо управління та розвитку діяльності підприємства.

1. Маргасова В. Г. Бюджетування в системі фінансового управління підприємством / В. Г. Маргасова, Т. В. Патук // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2013 – № 2 (18) – С. 150-154. 2. Орленко С. С. Система бюджетування як інструмент ефективного управління фінансовою діяльністю підприємств / С. С. Орленко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011 – № 10 – С. 62-65. 3. Федорченко О. Є. Удосконалення системи бюджетування на підприємстві / О. Є. Федорченко // Економіка та держава. – 2015 – № 11-С. 37-39. 4. Череп А. В. Роль бюджетування у фінансовому плануванні діяльності підприємств / А. В. Череп, З. П. Урусова // Вісник Запорізького національного університету. – 2012 - №3(15) – С.209-216.

Жулевич М. І.

гр. ФК-42, Інститут економіки і менеджменту
 Науковий керівник – ст. викладач кафедри фінансів Желізняк Р. Й.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ У США

США відноситься до основних країн світу з найвищим рівнем розвитку ринку страхування. Прибутковість страхових компаній (СК) знаходиться на високому рівні, порівнюючи з іншими суб'єктами господарювання, це свідчить про те, що існує значний попит на товари, які

пропонуються споживачам. За прогнозом Мюнхена ринок страхування Америки передбачає стрімке зростання у 2017-2018 рр. на 4,5%, ця цифра дорівнює 3%, якщо врахувати рівень інфляції [1]. Ринок страхування характеризується великим розмахом діяльності та специфічністю страхових послуг, які надають страхові компанії. Тому важливо дослідити специфіку надання послуг із страхування життя та визначити її особливості.

Існує багато причин чому люди укладають договори страхування. Серед них можна виділити: отримання постійного доходу, коли виходиш на пенсію; гарантування того, що коли станеться страховий випадок, який призведе до смерті чи втрати працездатності страхувальника, сім'я отримає грошові кошти; здебільшого, коли людина купує нерухомість у кредит, то фінансова установа вимагає, щоб вона була застрахована; у ситуації, коли один із членів сім'ї є бізнес-партнером, виникає необхідність застрахуватися, аби у випадок смерті сім'я мала право отримувати частку із загального прибутку компанії. Також розповсюдженим є страхування дітей, так як це дуже дешевий вид страхування серед інших. Наприклад, якщо батьки застрахують дитину на 20 років, і щорічно будуть сплачувати внески, то на 15-17 році життя дитини, вони вийдуть в 0, і наступні роки будуть отримувати додаткові гроші. І коли застрахований досягне вказаного віку, то зможе забрати усі кошти, або далі продовжити договір страхування.

За словами американського страхового агента Михайла Шела [2], можна зазначити, що американці можуть застрахувати життя у 2 способи: через роботодавця, який страхує працівника та всю його сім'ю або через укладання індивідуального страхового договору з СК. Перший випадок не є достатньо надійний, так як не покриває усіх ризиків, порівнюючи із другим.

Розрізняють 2 основних види страхування: тимчасовий і постійний. При тимчасовому страхуванні укладається договір страхування на 5, 10, 15, 20, 25, 30 років, і страхові внески сплачуються кожного року за обраний термін. Коли закінчується термін, страхувальник перестає сплачувати внески. У випадку, якщо страхувальник помирає, то вказані у договорі вигодонабувачі отримують страхову суму, а якщо доживає, то ніхто нічого не отримує. У разі постійного страхування укладається договір, який діє до настання смерті, і страхова сума отримується однозначно, але у невідомий момент. Цей вид вважається найдорожчим, та передбачає високі страхові внески [3].

Важливо зазначити, що на суму страхових внесків впливає вік, страхова сума, стан здоров'я, чи вживає людина тютюн, захоплення та

інше. Якщо людина курець, то розмір страхових платежів збільшується на 25-40%, а у грошовому еквіваленті – 56-120\$. Американські СК мають особливу специфіку рахування років життя страхувальнику. Наприклад, якщо ви народилися 1 січня, а прийшли уклади договір 1 липня, то до віку добавиться ще 1 рік, так як СК вважають, що 6 місяців кардинально впливають на страховку, і страхові платежі при цьому дорожчають на 2-5\$. Страхову суму не виплачують у таких випадках: якщо людина пропала безвісті; якщо людина протягом 2 років договору вчинила самогубство, це карається федеральним законом; якщо був здійснений обман при заповненні аплікації; якщо вигодонабувач не знає, що має право отримати страхову суму [2].

Страхування життя в США вважається дорогим задоволення серед середньостатистичних громадян. 59% уклали договір по страхуванню життя, і лише 1/3 уклали повноцінний страховий поліс [2]. СК різними методами підтримують людей, дозволяючи вносити певні корективи у договори, при покращенні стану життя, здоров'я страхувальника, так як вони працюють за принципом – «довше живеш – більше платиш». Дану політику підтримує уряд Америки.

1. *Global Insurance Industry Set for Solid Growth in 2017 and 2018: Munich Re Forecast* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.carriermanagement.com/news/2017/04/21/166404.htm>. 2. *Chanel Immigrant Porada* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/channel/UCW1Z8wEAjDVVS5_pth0ilnw. 3. *Intro To Insurance: Types Of Life Insurance* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.investopedia.com/university/insurance/insurance8.asp>.

Іваницька Л.В.

гр. ФБм-23, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів Хома І.Б.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств перш за все пов'язана з раціональним формуванням і розподілом фінансових ресурсів, метою якого є досягнення фінансових результатів [3, с.299]. Прибуток являється кінцевою метою і рушійним мотивом товарного виробництва і ринкової економіки. Його одержання є обов'язковою

умовою розширеного відтворення на підприємстві, забезпечення його самофінансування і зміцнення конкурентоздатності на ринку.

Теоретичні та практичні аспекти сутності прибутку відображені у працях вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, серед яких: Л. Балабанова, В. Блонська, Р. Валеви́ч, Н. Власова, Л. Донець, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, І. Маркіна, Б. Мізюк, Н. Міценко, О. Пігунова та ін.

Й. А. Шумпетер розцінював прибуток як дохід новаторів, який зникає під впливом конкуренції. Ж. Маршал в свою чергу стверджував що прибутком є усе, що залишається у руках підприємця після оплати праці співробітників [1, с. 102]. Терещенко О.В. стверджує, що прибуток - це економічна категорія, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці.

Проаналізувавши думки авторів, можна сказати, що прибуток – це кінцевий результат виробничо-господарської діяльності підприємства, чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між ціною продажу товарів і витратами капіталу на їх виробництво.

Прибуток формується на макрорівні, і на нього, як на фінансовий показник роботи підприємства, впливає багато чинників, серед яких можна виділити: результати, тобто ефективність, його фінансово-господарської діяльності; сфера діяльності; галузь господарства; установлені законодавством умови обліку фінансових результатів.

Джерелом зростання прибутку підприємства можуть бути також доходи від позареалізаційних операцій за мінусом витрат на ці операції. Зростання доходів від позареалізаційних операцій підприємства може бути забезпечено за рахунок вкладення вільних грошових коштів у різноманітні цінні папери; продажу їх на фінансовому ринку; придбання депозитних сертифікатів банків або відкриття в них депозитних рахунків; здачі в оренду основних фондів, які не використовуються в теперішній час; віднесення певної суми збитку на винних осіб і своєчасне її стягнення; стягнення штрафних санкцій, що пред'являються до контрагентів; урахування суми втрат від інфляції і втраченої (недоотриманої) вигоди. Прибуток від позареалізаційних операцій буде більший, якщо не допускати непродуктивних витрат і збитків [2, с.375].

Таблиця 1

Формування чистого прибутку(збитку) підприємств за видами економічної діяльності у 2016 році [4]

	Чистий дохід від реалізації продукції, млн.грн	Інші операційні доходи, млн.грн	Інші доходи, млн.грн	Разом чисті доходи, млн.грн
Усього	6226718,3	491975,4	333150,1	7051897,5
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2443544,3	109488,4	55324,6	2608405,1
промисловість	2219555,8	181024,0	102957,2	2503538,0
сільське, лісове та рибне господарство	409972,0	47622,8	6904,7	464500,1
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	366405,3	30550,8	21853,1	418810,1
професійна, наукова та технічна діяльність	248641,7	30704,2	23223,7	302570,5
будівництво	173442,6	14427,3	16418,2	204288,3
інформація та телекомунікації	118265,7	12809,1	7115,4	138190,6
операції з нерухомим майном	83641,8	28751,4	29745,7	142139,4
інші	163249,1	36597,4	69607,5	269455,4

Отже, найбільшу частку в отриманні прибутку (табл. 1) складає оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів. Політика формування прибутку підприємства повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізацію складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання.

1. Вороніна В.Л. Прибуток підприємства: підходи до визначення сутності / В.Л. Вороніна // *International Scientific Conference Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings, Part II, January 27, 2017. Kielce, Poland: Baltija Publishing. 200 page*; 2. Жадько К.С., Котенко В.С Теоретико-методичні підходи до формування прибутку підприємства і шляхів його збільшення / К. С. Жадько // *Збірник наукових праць «Молодий вчений»*. – 2016. – № 10. – С. 373-376; 3. Николишин С.Є.

Прибуток підприємства та особливості управління ним / С.Є. Николишин // Збірник наукових праць «Молодий вчений». – 2017. – № 2. – С. 299-303.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: [//www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)

Іванчо С.В.

гр. ФБСС-14, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ливдар М.В.

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В умовах непередбачуваної динамічної економіки, що склалася в нашій країні, питання щодо виникнення історії страхового менеджменту є досить актуальним. Страхування виникло й розвивалося як протистояння стихійним лихам і прояву всіляких негараздів, несприятливих подій, що завдавали збитків упродовж всього періоду діяльності людства.

Розвиток страхового сегменту фінансового ринку України можна умовно розділити на докризовий, і посткризовий періоди. В докризовому періоді страховий ринок України зростав достатньо швидкими темпами. Зростання страхового ринку супроводжувалося збільшенням кількості «страховиків, асортименту послуг, що надавалися ними, покращенням страхового сервісу. В період загального економічного зростання в країні (2002 - 2008 рр.) страхові компанії удосконалювали корпоративне управління та впроваджували в свою діяльність передові технології страхового бізнесу. До 2008р. позитивні тенденції розвитку страхового ринку здавалися незворотними, що відображалось на сформованих в докризовому періоді корпоративних стратегіях страхових компаній. [1, с.46].

Але з виникненням фінансово-економічної кризи і поширенням її на страховий сегмент фінансового ринку ситуація кардинально змінилася. Велика кількість компаній, які вважалися платоспроможними і фінансово надійними опинилися на межі банкрутства і ліквідації. Загалом страховий менеджмент - це система управління у сфері страхової діяльності, складовими якого є: планування, організація, мотивація, контроль, мистецтво спілкування визначення мети й мотивації її досягнення. Управління явище не нове. Ще тисячі років тому в Китаї існувала досить розвинута система управління. Те саме стосується і Римської імперії, але чітко сформульовані принципи менеджменту з'явилися лише протягом останніх 100 років. Вони здебільшого стосуються менеджменту майже в

усіх сферах діяльності. На початку XX ст. вийшла у світ низка значних творів з управління. Серед них варто виокремити книгу американського інженера Ф. У. Тейлора «Принципи наукового менеджменту», який сформулював чотири принципи управління, своїми експериментами і науковими працями Ф. Тейлор прагнув довести, що розроблені ним методи наукової організації праці і сформульовані на їх основі принципи "наукового менеджменту" зроблять справжню революцію у сучасному виробництві, замінивши застарілі авторитарні методи науковими підходами до управління [3, с.11].

Проте, розвиток страхового ринку почався з 1990 року і розвивається до сьогодні, етапи розвитку подані в таблиці.

Роки	Характеристика
1990-1993 рр.	Характеризувався відсутністю державного регулювання страхової діяльності та бурхливого зростання кількості страхових компаній за невідповідним законодавством.
1993-1996 рр.	Характеризувався прийняттям у травні 1993 року Декрету Кабінету Міністрів «Простраховання» та створенням у жовтні 1993 року комітету у справах нагляду за страховою діяльністю який проіснував до квітня 2002 року. Завдяки законодавчому регулюванню страхової діяльності відчутно підвищилася фінансова дисципліна страховиків.
1996-2001 рр.	Було ухвалено Закон України «Про страхування» та переєстрацію страховиків і порядок розрахунків резервів, посилив норми що регулюють нагляд за страховою діяльністю.
2001-2008 рр.	У даний період відбулося підвищення вимог до мінімального розміру статутного фонду страховиків
2008-2016 рр.	У 2008 році Україна приєдналась до світової організації торгівлі і відповідно до правил генеральної угоди про торгівлю послугами затвердила забезпечити національний режим та доступ на ринок в секторі фінансових послуг. Починаючи з 2011 року, кількість страховиків на ринку України має тенденцію до зменшення. Так,

	з 2011 року з ринку пішли 74 компанії. Зокрема, з 2016 року вступили в силу нові вимоги щодо запровадження страховиками вдосконалених систем фінансової звітності, підвищення вимог до платоспроможності.
--	---

Табл.1 - Етапи розвитку страхового ринку.[2, ст.23]

Розвиток страхування в Україні неможливий без ефективного механізму страхового менеджменту, що потребує системного аналізу діяльності страхових компаній, постійного удосконалення механізму страхового менеджменту, ефективного контролю на макро і мікрорівнях.

1.Осадець.С.С, О.В. Мурашко, В.М. Фурман Страховий менеджмент: підручник / [С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадеця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. 2.Сокиринська І.Г.Журавльова Т.О.,І.Г.С .Страховий менеджмент. Навчальний посібник/І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова,–Дніпропетровськ: 2016. - 293с. 3.Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник / Федоренко В. Г. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2015. – 492 с.

Кирилюк А.І.

гр. ФК-44, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., асист. Задерецька Р.І.

РОЗВИТОК КРАУДФАНДІНГОВИХ ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ

Перед кожним, хто хоче створити власний бізнес, рано чи пізно виникає проблема пошуку стартового капіталу. Ті, кому не вдається роздобути достатньо коштів для відкриття своєї справи, найчастіше забувають про ідею «фікс», яка, можливо, принесла б своєму творцеві, якщо не мільярдні прибутки і світову славу, то хоча б цілком стабільний дохід. А оскільки малий та середній бізнес є рушіями економіки, то постає актуальне питання пошуку джерел для стартового капіталу.

Для активної та успішної реалізації цікавих та перспективних стартапів та проектів у світі бізнесу було запущено краудфандинг стартапів та крауд інвестинг стартапів.

Краудфандінг (англ. Crowdfunding, crowd — «громада, гурт, юрба», funding — «фінансування»), тобто «Громадське фінансування», «Фінансування громадою» — це співпраця людей, які добровільно об'єднують свої гроші чи інші ресурси разом, як правило через Інтернет, аби підтримати зусилля інших людей або організацій.

Доцільно дослідити як саме працює краудфандінг і чим він корисний для України. В Україні існує найбільша та найвідоміша краудфандінгова платформа «Спільнокошт». Маючи стартап і бажання його реалізувати, перш за все слід описати свою ідею та сформулювати бізнес-план, наступним кроком є розміщення проекту на краудфандінговій платформі. Звісно ж існують певні вимоги до проектів. Заявка на платформу має подаватися у зазначеному на сайті вигляді. Елементами заявки є: відео, опис проекту, візуальне оформлення та інагороди. Детальніше про вимоги ви можете прочитати на сайті Спільнокошту. Оптимальна тривалість кампанії на платформі складає 45-60 днів. Фокусом Спільнокошту є проекти у сферах соціального розвитку та інновацій, екології, соціального підприємництва, освіти, науки, технологій, культури, мистецтва, урбаністики тощо та проекти на перетині цих тем. Тобто, це ті проекти, які роблять внесок у розвиток суспільства.

На даний момент тема краудфандінгу та розкрутки стартапів у світі набуває все більшого розповсюдження. Найбільш гучні краудфандінгові проекти запускалися на платформі Kickstarter: створення розумних годинників Pebble Time зібрало понад \$ 20,3 млн, сумки-холодильники Coolest Cooler - \$ 13 млн., а на ігрову консоль Оуа Бекер не пошкодували \$ 8,59 млн.

Статистика свідчить, що на уже на початку 2014 р 3,3 млн. людей з усього світу вклали в проекти на сайті Kickstarter \$ 530 млн., профінансувавши 22,2 тис. проектів. Найбільшими українськими стартапами, профінансованими і розкрученими за допомогою краудфандінга, стали LaMetric (зібрано \$ 369 тис.), Petcube (\$ 251 тис.), Спалах iBlazr (\$ 156 тис.). Дані з міжнародних платформ для краудфандінгу вказують, що проекти з країн СНД на Kickstarter мають, як правило, не більше 0,3-0,5% усього від усього обсягу. Більшість коштів надходить із США, Австралії, Канади, Великобританії, Нідерландів. Позитивною є динаміка саме українських стартапів, які все частіше розміщують успішні заявки на міжнародних платформах, варто зазначити, що українські споживачі також почали активніше долучатись до фінансування проектів на краудфандінгових платформах за останні 3 роки.

Для того аби в майбутньому цікаві та важливі стартапи в Україні реалізовувалися слід працювати над розвитком великих інвестиційних платформ. Адже розвиток економіки у великій мірі залежить від малого і середнього бізнесу. Розвиваючи краудфандінгові платформи країна, по суті, розвиватиме економіку та даватиме більший вибір малому та середньому бізнесу для його розвитку.

Колпак О. А.

гр. ФБм-23, Інститут економіки і менеджменту

Науковий керівник – д.е.н., проф. Хома І.Б.

СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняний розвиток економіки на сучасному етапі характеризується не лише наявністю кризових явищ, а часто і їх поглибленням, що негативно впливає на господарську діяльність суб'єктів підприємництва. Підприємство може зазнавати фінансові труднощі на всіх етапах його життєвого циклу. Такі ситуації можуть бути як тимчасовими, так і набувати затяжного характеру. Для запобігання такому становищу необхідно вчасно зрозуміти причини та застосувати необхідні заходи. Тому особливої актуальності набуває антикризове фінансове управління підприємства [1, с. 90].

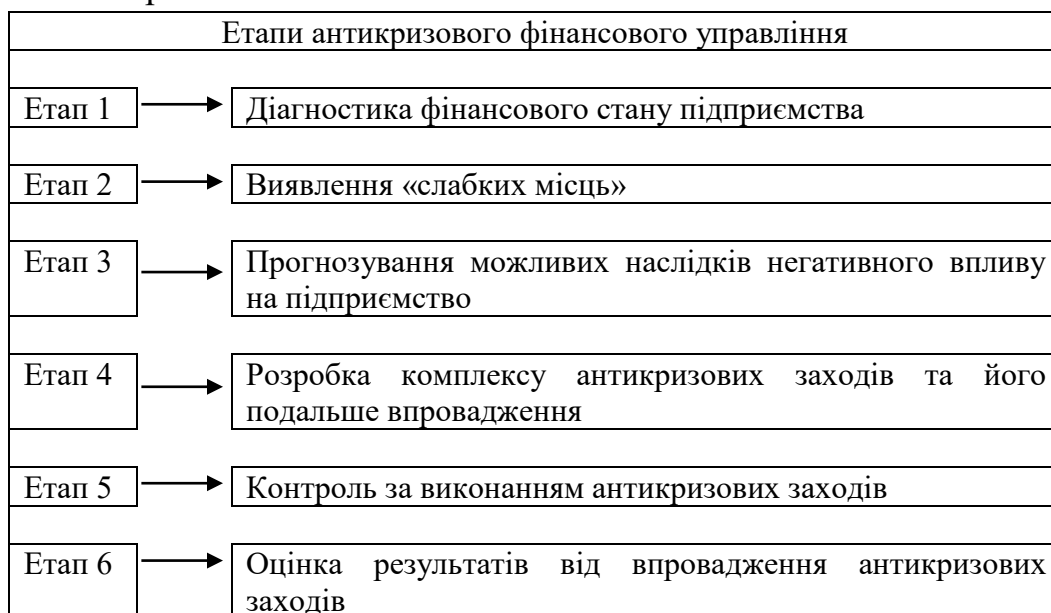
Антикризове фінансове управління підприємством було предметом праць таких науковців, як І.О. Бланк, О.О. Терещенко, В.А. Василенко, М.К. Бондарчук, І.І. Біломістна та ін. Але немає єдиного визначення категорії «антикризове фінансове управління», що стримує впровадження в практику дієвих заходів, щодо запобігання кризовим явищам.

Під антикризовим управлінням найчастіше розуміють комплекс управлінських дій, спрямованих на запобігання та боротьбу з кризами, тобто антикризове управління по суті є механізмом, успішна реалізація якого забезпечує стабільну беззбиткову діяльність економічних суб'єктів.

Згідно сучасних поглядів, антикризове фінансове управління включає не лише заходи, спрямовані на вихід з кризи, а і заходи попередження кризових явищ та профілактику банкрутства. За результатами аналізу та систематизації поглядів науковців можна стверджувати, що антикризове фінансове управління – це процес виявлення, попередження та усунення кризових явищ на підприємстві, і він триває постійно, оскільки моніторинг можливих загроз та ризиків має здійснюватися безперервно [2, с. 297]. Таке визначення поєднує обидва підходи до визначення сутності антикризового управління, а саме: вузький підхід (коли науковці зводять антикризове управління до управління підприємством в умовах кризи) та широкий підхід (коли антикризове управління здійснюється на протязі усього життєвого циклу підприємства).

Головною метою антикризового управління є розроблення найменш ризикових управлінських рішень, які б дозволили досягти запланованих результатів господарювання з мінімумом додаткових коштів і при мінімальних негативних соціально-економічних наслідках.

Механізм здійснення антикризового фінансового управління на підприємстві є складним багатоетапним процесом, який базується на принципах антикризового управління (превентивної дії, постійної готовності до реагування, альтернативності заходів, адаптивності, комплексності тощо), за допомогою функцій (загальних та специфічних) виконує завдання (постійний моніторинг фінансового стану, оптимізація витрат, удосконалення виробничого процесу, підвищення продуктивності праці тощо). Етапи антикризового фінансового управління на підприємстві зображені на рис. 1.

Джерело: сформовано автором на основі [1], [2], [3]

Рис. 1 – Етапи антикризового фінансового управління

Зображені етапи є спрощеним узагальненням моделі антикризового фінансового управління на підприємстві, яка є складним, розгалуженим алгоритмом дій і залежить від специфіки об'єкту управління.

Отже, антикризове фінансове управління підприємством передбачає усунення тимчасових фінансових труднощів, збереження та покращення конкурентоспроможності, фінансової стійкості підприємства за будь-яких обставин. Для ефективної діяльності підприємства антикризове фінансове управління має здійснюватися на постійній основі.

1. Біломістна І. І. Антикризове фінансове управління підприємством в сучасних умовах господарювання / І. І. Біломістна, О. М. Біломістний, М. С. Крамська // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2013. - Вип. 1. - С. 90-96. 2. Небрат А. М. Теоретичні основи

антикризового управління на підприємстві / А. М. Небрат // Історія народного господарства та економічної думки України. - 2016. - Вип. 49. - С. 289-308. 3. Супрун В. О. Моделі антикризового управління машинобудівним підприємством в умовах довготривалої економічної кризи / В. О. Супрун // Фінансовий простір. - 2015. - № 2. - С. 399-403.

Комардін Н. С.

гр. ФБСС-13, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., професор каф. фінансів Партин Г.О.

ІННОВАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Політична нестабільність, зменшення купівельної спроможності населення, а також спад кон'юнктури у вітчизняній економіці – це сукупність факторів, які мають негативний вплив на фінансове становище господарюючих суб'єктів в Україні. З метою протистояти негативним процесам та контролювати діяльність підприємства керівництво проводить антикризове фінансове управління, що передбачає організацію фінансової роботи на підприємстві з урахуванням профілактики та нейтралізації фінансової кризи.

Необхідною складовою в антикризовому фінансовому управлінні є інновації [1]. На сучасному етапі існує значна кількість різних видів інновацій, проте для антикризового управління, найвагомішими з них є продуктові, процесні та реорганізаційні інновації (рис. 1).

Рисунок 1. Види інновацій в антикризовому фінансовому управлінні

Продуктові інновації охоплюють впровадження технологічно нових або вдосконалених продуктів. Технологічно новий продукт – це продукт, технологічні характеристики якого принципово нові або суттєво відрізняються від аналогічних раніше вироблених продуктів. Такі інновації можуть бути засновані на принципово нових технологіях, чи на поєднанні існуючих.

У процесних інноваціях, в рамках антикризового управління, виділяють такі нововведення: у процесах взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем (організація збутової і закупівельної діяльності, схеми співпраці, вибір партнерів тощо); у процесах управління рухом матеріальних запасів і грошових коштів (логістичні інновації); у процесах інформаційно-аналітичного забезпечення (оперативність, достовірність, своєчасність, аналітична цінність тощо).

Процесні інновації орієнтовані на скорочення всіх видів витрат та підвищення якості роботи. В такому випадку вони можуть бути безпосереднім джерелом додаткового прибутку.

Реорганізаційні інновації складаються, із перерозподілу матеріальних, а також нематеріальних ресурсів, а також із реорганізації підприємства в різних факторах його функціонування: управління, організація виробництва, робота з персоналом тощо.

Реорганізаційні інновації безпосередньо не приносять додаткових прибутків. Але вони є необхідною умовою реалізації всіх інноваційних проектів продуктового типу, всіх інновацій збільшення продажів і зниження собівартості [2].

Види інновацій можна оцінити за їх окупністю та тривалістю реалізації (табл. 1).

Таблиця 1 – Характеристики інновацій в АФУ підприємством

Вид інновацій	Тривалість реалізації	Окупність
Продуктові	Середньострокові	Потребують незначних капіталовкладень
Процесні	Короткострокові	Не потребують капіталовкладень
Реорганізаційні	Довгострокові	Потребують значних капіталовкладень

Дані характеристики, дають можливість визначити, які інновації слід застосувати керівництву підприємства в процесі здійснення антикризового фінансового управління. В середньостроковому періоді впровадження продуктових інновацій вважається для підприємств найоптимальнішим. Проте найбільш ефективно інновації працюють при комплексному їх застосуванні [3].

Отже, використання представлених інновацій в антикризовому фінансовому управлінні здатне не лише зменшити витрати та покращити якість діяльності, а й створює основу для подальшого інноваційного розвитку підприємства, що у свою чергу дозволить забезпечити зростання прибутковості.

1. *Потреба і необхідність в антикризовому управлінні. Поняття і характеристики антикризового менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://um.co.ua/8/8-2/8-223955.html>.* 2. Дуднєва

Ю. Е. Методи антикризового управління фінансами підприємства в сучасних економічних умовах [Електронний ресурс] / Ю. Е.Дуднєва, Д. М. Степанова – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45472.doc.htm..

З.Ильенкова С. Д. Инновационный менеджмент[Електронний ресурс] / С. Д. Ильенкова – Режим доступу до ресурсу: <http://biglibrary.ru/category38/book67/part3/>.

Кулина О. В.

гр. ФБМ-23, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, професор кафедри фінансів
Партин Г.О.

ВАЖЛИВІСТЬ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

При проведенні різного виду господарської діяльності всі операції супроводжуються рухом грошових коштів. Цей процес насамперед зумовлений існуванням взаємовідносин між підприємствами що виробляють певну продукцію, чи надають ті чи інші послуги з їхніми постачальниками, споживачами, кредиторами, банками та іншими фізичними чи юридичними особами.

Відповідно до П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів», грошовими називають кошти у вигляді грошей, які перебувають у касі підприємства, на рахунках в установах банку, в акредитивах, у підзвітних осіб та у депозитах до запитання[1].

Грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті господарської діяльності підприємств. У загальному вигляді під грошовим потоком розуміється різниця між коштами, що надійшли, і сплаченими. Даний термін новий для вітчизняної економіки, тому сьогодні на ньому зосереджена значна увага. Значення грошових потоків у діяльності підприємства визначається рядом положень[2]. Розглянемо основні із них :

1. Грошові потоки беруть участь у господарській діяльності підприємства практично у всіх її аспектах.

2. Синхронізованість різних видів грошових потоків між собою в часі, а також за обсягами визначає фінансову стійкість підприємства.

3. Ритмічність операційного процесу підприємства залежить від ефективного формування грошових потоків.

4. Правильно організовані грошові потоки дають можливість скоротити необхідність підприємства у позикових коштах.

5. Грошові кошти є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства[3].

При правильному використанні інформації про облік і аналіз грошових потоків на підприємстві можна вирішити багато наявних проблем, а також вирішувати проблеми у довгостроковому періоді (наприклад розширення бізнесу у майбутньому).

Для багатьох вітчизняних підприємствах характерним явищем є проблеми з управлінням грошовими потоками. Найбільшою проблемою є недостатність грошових коштів. Часто у процесі здійснення своєї діяльності підприємство стикається з проблемою нестачі коштів відповідно до своїх потреб, тобто не може швидко покриття своїх найбільш термінових зобов'язань. Тому щоб вирішити цю проблему багато підприємств приймають такі заходи, як зменшення інвестицій або підняття цін. Але таке вирішення проблем є не завжди доцільним, оскільки це приводить до уповільнення розвитку підприємства, а також до зниження конкурентоспроможності продукції [4].

Підприємствам необхідно автоматизувати управління та контроль за рухом грошових коштів. Тому потрібно впровадити систему управління грошовими потоками, яку можна застосувати на наших підприємствах. Ця система використовує такі основні інструменти, як оперативне планування потоків грошових коштів, управління оборотними фондами підприємства, бюджетний контроль заявок на витрату фінансових ресурсів і план-фактний аналіз. Також управління потоками грошових коштів відбувається завдяки розрахунку та плануванню необхідного обсягу грошових коштів у кожен момент часу та визначення періодів, коли очікується їх недолік або надлишок, дозволяючи уникнути кризових ситуацій та розумно використовувати ресурси компанії[5].

Отже, від того, чи буде правильно організована система управління грошовими потоками, залежить продуктивність роботи підприємства. Важливість і значення ефективного управління грошовими потоками на підприємстві велика, оскільки від його якості залежить як стійкість підприємства в конкретний період часу, так і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху із тривалою перспективою. Грошові потоки відіграють важливу роль у забезпеченні фінансово-господарської діяльності підприємств і потребують ґрунтовного дослідження та розроблення як теоретичного, так і прикладного інструментарію управління ними.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87.; 2. Барабаши Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства / Н.С. Барабаши, М.О. Никонович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 2. – Т. 2. – С. 164–167.; 3. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства / Нагайчук І. В. // Вісник соціально-економічних досліджень / № 1, 2014. – 52 с.; 4. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.О.Партин, Н.Є. Селюченко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 348 с.; 5. Поддєрьогін А.М., Невмержицький Я.І. Ефективність управління грошовими потоками підприємства // Фінанси України. - 2007. - №11. – С. 119-127.

Лопушанський В.І.

гр.ФБСС-12, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., професор кафедри
фінансів Партин Г.О.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день, основною метою створення підприємств комунальної форми власності є розв'язання певних соціальних проблем, забезпечення функціонування структурних одиниць у межах загальної системи, забезпечення економічного зростання регіонів, забезпечення екологічного захисту населення, відновлення природного середовища, якому було завдано шкод, та ін. [1]. Діяльність таких підприємств є неприбутковою. Проте, це не означає, що потреба у фінансовому менеджменті відпадає. У комунальних підприємствах специфіка головних завдань фінансового менеджменту, зокрема, проблема максимізації прибутку та досягнення і підтримання високого рівня конкурентоспроможності підприємства, зміщується більшою мірою у сторону мінімізації витрат [2].

Узагальнюючи, мету фінансового менеджменту комунальних підприємств можна визначити, у порядку зниження значущості, так:

- мінімізація витрат, з метою зниження собівартості виробленої продукції/наданих послуг;
- забезпечення високих темпів економічного зростання задля забезпечення можливості створення і надання більш якісних послуг і продукції;
- максимізація прибутку та забезпечення високого рівня рентабельності виробничо-господарської діяльності, що можна використати як джерело для здійснення інвестицій у власне виробництво;
- досягнення і підтримання високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

З цієї точки зору, основними завданнями фінансового менеджменту, які мають виконувати відповідні фінансові служби комунальних підприємств, і які повинні піддаватися контролю, є:

- планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- формування необхідної ресурсної бази;
- оцінка ефективності капіталовкладень і забезпечення їх фінансування на найбільш вигідній основі;
- управління грошовими фондами підприємства [3].

Таким чином, під оцінкою ефективності фінансового менеджменту комунальних підприємств слід розуміти насамперед відповідність фактичних показників діяльності підприємства з плановими, динаміку цих двох груп показників.

Якість управління основним і оборотним капіталом треба здійснювати шляхом оцінки динаміки та відповідності нормативним значенням показників майнового стану, ділової активності та ліквідності. Важливо також забезпечувати фінансовими ресурсами діяльність, задля створення і підтримання безперебійного процесу постачання населення соціальними послугами.

Ефективність системи фінансового менеджменту можна також визначити на основі оцінки рівня збалансування термінів надходження та витрачання грошових коштів, для підтримання показників фінансової стійкості на належному, відповідно до фінансової політики, рівні, а також забезпечення належного, відповідно до фінансової політики, рівня прибутковості, задля забезпечення безперебійного виробництва та формування належного обсягу фінансових ресурсів для інвестицій у власну діяльність.

1) *Фінансовий менеджмент: Підручник. — 2-ге вид., стер. Затверджено МОН / Шелудько В.М. — К., 2013. — 375 с. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://pidruchniki.com/14170120/finansii/meta_osnovni_zavdannya_finansovogo_menedzhmentu* 2) Кірейцев Г.Г. *Фінансовий менеджмент* / Г.Г. Кірейцев / Житомир: ЖІТІ, 2001. — 440 с. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://buklib.net/books/22557/> 3) І.О. Школьник, Т.М. Мельник «Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством» [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/Shkolnyk.I.O_35.pdf

Мартинюк Д.Я.

гр. ФК-31, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів Коць О.О.

ЧИННИКИ ТА МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Збільшення або зменшення балансового залишку грошових коштів за певний період часу, безсумнівно, залежить від змін, які відбуваються у

вартості активів і обсягах пасивів підприємства. Збільшення вартості будь-яких статей активів (окрім грошових коштів) – причина зменшення грошових коштів. І навпаки, приріст джерел фінансування – чинник збільшення залишків грошових коштів.

Оптимізація грошових потоків являє собою процес визначення кращих форм їхнього організування в межах діяльності певного підприємства, враховуючи особливості його виробничо-господарської діяльності.

Значна кількість наукових праць присвячена питанням оптимізації грошових потоків підприємства, а саме роботи таких вчених, як І. О. Бланк, І.Д. Кузнєцова, І.М. Тимош та інші. Проте, не дивлячись на таку велику кількість наукових праць, дана проблема потребує поглибленого вивчення, адже саме структура та обсяги грошових потоків підприємства визначають його можливості щодо розвитку, є основою формування рівня його фінансової стійкості та конкурентної позиції у визначений момент часу. Крім того, управління грошовими потоками є невід'ємною складовою управління підприємством в цілому, тому передбачається, що їхня оптимізація призведе до отримання позитивних фінансових результатів у майбутніх періодах.

Необхідною умовою оптимізації грошових потоків підприємства є ідентифікація чинників, що впливають на формування його грошових потоків, а також оцінювання рівня впливу цих чинників на обсяги та структуру грошових потоків підприємства. Вважаємо, що усі чинники, що впливають на формування грошових потоків підприємства доцільно поділити на дві групи:

- зовнішні;
- внутрішні (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники, що впливають на формування грошових потоків підприємства

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
• макроекономічне становище держави (система оподаткування, рівень інфляції, динаміка валютного курсу, обсяг та динаміка окремих статей державного бюджету тощо); • нормативно-законодавче регулювання діяльності підприємства; • демографічне становище (рівень народжуваності, старіння нації, міграція); • рівень науково-технічного прогресу; • культурне становище (національні традиції, цінності тощо).	• забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами; • кваліфікація та професійний рівень працівників; • організаційна структура підприємства; • виробничий потенціал підприємства; • стадія життєвого циклу, на якій знаходиться підприємство; • амортизаційна політика підприємства;

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
природні умови та екологія.	інвестиційні програми підприємства.

Джерело: систематизовано автором на основі [1, 3].

Найбільш часто застосовуваними є чотири групи методів оптимізації грошових потоків підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Групи методів оптимізації грошових потоків

Назва групи методів	Характеристика методу
Методи оптимізації грошових потоків підприємства за обсягами	Залучення інвестицій для збільшення обсягу власного капіталу, додаткова емісія акцій, задіяння будівель, які не використовуються
Методи оптимізації грошових потоків підприємства у часі	Розроблення конкретних планів щодо закупівлі сировини, матеріалів та їхня синхронізація з термінами реалізації продукції
Методи максимізації чистого грошового потоку підприємства	Підвищення ефективності використання ресурсів та прискорення обороту грошових коштів
Методи оптимізації середнього залишку грошових активів підприємства (метод Міллера-Оппа)	Залишок коштів на рахунку змінюється доти, поки не досягає верхньої межі. Коли це відбудеться, підприємство скуповує цінні папери для повернення запасу грошових коштів до певного нормального рівня

Джерело: систематизовано автором на основі [2]

Вважаємо, що найбільш ефективним методом оптимізації грошових потоків підприємства є їхня оптимізація за обсягами, тому що саме за рахунок використання додаткових предметів та засобів праці, інвестицій та випуску цінних паперів, зокрема акцій, можна досягти позитивних тенденцій у зростанні чистого грошового потоку, не витрачаючи на це значних коштів, на відмінну від інших методів.

Отже, оптимізація грошових потоків підприємства є надзвичайно важливим процесом, що дозволяє підвищити ліквідність та платоспроможність підприємства, сприяє врегулюванню припливів і відтоків грошових коштів, дає змогу забезпечити ефективне використання наявних ресурсів в складних економічних умовах. Крім того, результатом оптимізації грошових потоків є створення системи планів щодо формування і раціонального використання коштів у майбутньому (наступному) періоді, що гарантує підприємству чітко сплановану роботу, яка забезпечує досягнення цільових показників розвитку.

1. Бланк І.О. *Управління фінансами підприємств: підручник* / І. О. Бланк. – К.: КНТЕУ, 2009. – 780 с. 2. Тимош І.М. *Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності* / І.М. Тимош // *Економічний аналіз*. –

2010. – №3. – С. 244-246. 3. Кузнецова И.Д. Управление денежными потоками/И.Д. Кузнецова. – Иваново: ИГХТУ. – 2008. – 193 с.

Мричко Г.А.

гр. ФБм-23, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., проф. кафедри фінансів Партин Г.О.

ВПРОВАДЖЕННЯ АУТСОРСИНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасних ринкових умовах діяльність підприємств набуває досить динамічного характеру. Економічний розвиток і пов'язана з ним конкуренція спонукають суб'єктів господарювання до освоєння нових методів організації процесів виробничо-господарської діяльності. Одним із потужних та прогресивних інструментів підвищення ефективності діяльності будь якого підприємства є аутсорсинг.

Аутсорсинг – це інструмент управління підприємством, який спрямований на підвищення ефективності та конкурентоспроможності діяльності, та передбачає укладання контракту між замовником і постачальником (аутсорсером) з метою виконання останнім як основних, так і другорядних бізнес-функцій замовника за певну плату, що зумовлює реорганізацію і оптимізацію підприємницької діяльності, а в окремих випадках тимчасове залучення персоналу [1, с.55].

Варто зазначити, що аутсорсинг має безпосередній вплив на конкурентоспроможність підприємства, адже його використання впливає не тільки на зменшення витрат та збільшення прибутку, а й на покращення якості продукції та зростання обсягів її реалізації.

Крім цього, аутсорсинг вважається найефективнішим способом ведення бізнесу, оскільки сприяє впровадженню інновацій і покращенню інтеграційних зв'язків вітчизняних підприємств як у межах країни, так і поза нею, без чого сьогодні неможливо забезпечити ефективність господарської діяльності.[2, с.125].

Ефективність аутсорсингу підтверджує той факт, що сьогодні він розвивається швидкими темпами у всьому світі. Рейтинг передових лідерів ринку аутсорсингу очолюють Індія та Китай, що разом займають більше ніж 70% світового ринку аутсорсингу. Однак на сьогоднішній день експерти ринку праці відзначають тенденцію стрімкого зростання звернень українських фірм до послуг аутсорсингових компаній. Згідно з проведеними дослідженнями в Україні частіше на аутсорсинг передають ІТ- послуги – 40,5%. Даний вид є сучасним та прибутковим. Протягом

останніх 10 років Україна завдяки своєму потенціалу в ІТ-сфері посіла провідне місце на ринку ІТ-аутсорсингу. Доказом цього є те, що більшість компаній США має своє представництво в Україні [3, с.374].

Запровадження аутсорсингу дозволить вітчизняним підприємствам ефективніше функціонувати, вивільнити додаткові ресурси і спрямувати їх на розвиток підприємства, а також суттєво посилити конкурентні позиції на ринку.

Проте не зважаючи на високу ефективність аутсорсингу, варто пам'ятати, що він є достатньо ризикованим способом ведення бізнесу, оскільки пов'язаний з радикальними змінами у системі господарювання підприємства, що у свою чергу доводить актуальність досліджуваного питання на початковому та подальших етапах [4, с.100].

Однією з основних перешкод на шляху активного впровадження аутсорсингу на підприємствах України є відсутність визначення процесів аутсорсингу та їх нормативно-правового регулювання, контролю та відповідальності за порушення. Ще однією перешкодою, яку необхідно відзначити, є недостатня інтеграція з ЄС. Також подальшої розробки потребують питання щодо оцінки економічної ефективності впровадження аутсорсингу та налагодження механізму довіри до постачальників аутсорсингу [2, с.126].

Таким чином, запровадження аутсорсингу на вітчизняних підприємствах – це новий вид співробітництва, який дозволить підприємствам ефективніше функціонувати. Адже використання аутсорсингу спрямоване на стабілізацію розвитку підприємства, ефективне використання його внутрішнього потенціалу, підвищення гнучкості та адаптивності до змін у ринковому середовищі, пошук нових ринкових можливостей, підвищення здатності підприємства до впровадження інновацій, що сприятиме зростанню його конкурентних переваг [5].

- 1.Партин Г.О. Організаційно-економічні аспекти впровадження аутсорсингу в господарську діяльність підприємств /Г.О. Партин, О.В. Дідух// Економіка і управління: Науковий журнал. - 2012. - №3. – С.54-60.
- 2.Газуда Л.М. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства / Л.М.Газуда, Т.Ю. Салдан // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. - №2(4).Част.1. – С.124-128.
3. Тонюк М.О.Аутсорсинг як інструмент забезпечення ефективної діяльності підприємства / М.О. Тонюк // Мукачівський державний університет. – 2017. – Вип.10. – С.372-376.
- 4.Кайдаш А.Д. Актуальність запровадження аутсорсингу у діяльність сучасних підприємств / А.Д. Кайдаш //Відповідальна економіка. – 2012. –

Вип. 4. – С.98-100. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viec_2012_4_345. Зеленський М.В. Перспективи використання аутсорсингу на вітчизняних підприємствах / М.В. Зеленський, А.В. Шляхова // Управління розвитком. – 2013. - №12. – С. 161-164. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_12_72.

Назар Ю. З.

гр. ФК - 42, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, професор Партин Г.О.

МЕТОДИ РОЗШИРЕННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день інновації в глобалізованому світі відіграють ключову та вирішальну роль. Побудова ефективної економіки потребує розвитку інноваційної політики під впливом високої конкуренції, що посилюється в умовах реалізації інтеграційних процесів.

Ефективність та дієвість системи фінансування інноваційної діяльності визначає перспективи її розвитку. Таким чином, здійснення ефективної інноваційної діяльності неможливе без достатнього рівня фінансового забезпечення. Недоінвестування інноваційного сектору економіки вимагає зосередження уваги на аналізі можливості мобілізації усіх наявних і потенційних джерел фінансових ресурсів та створення умов для їх ефективного використання, трансформації в інноваційні інвестиційні вкладення.

У статистичних збірниках Держкомстату України виділено такі джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств: власні кошти підприємств; кошти державного та місцевих бюджетів; кошти позабюджетних фондів; кредити вітчизняних інвесторів; кошти зарубіжних інвесторів; інші джерела [1].

Однак, стратегічні напрямки інноваційного розвитку українських підприємств фінансуються в основному за власні кошти підприємства, яких недостатньо. Тому виникає гостра необхідність розширення джерел фінансування інноваційної діяльності.

Першочерговим завданням розширення джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств є розвиток фінансового ринку та формування сприятливого інвестиційного клімату.

На нашу думку, одним із методів розширення джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні є створення достатньої кількості краудфандингових платформ, а також приведення їх у відповідність іноземним аналогам. Система фінансування інноваційної сфери із використанням краудфандингу є ефективним механізмом залучення коштів на реалізацію проектів, які здатні забезпечити системні зміни в суспільстві та сприяти економічному зростанню національної економіки. Необхідність інтеграції українського краудфандингу в світовий зумовлена його соціально-культурною спрямованістю, що створює труднощі у фінансуванні інноваційних проектів.

Закордонний досвід показує, що краудфандинг є одним із найкращих механізмів розвитку малого та середнього бізнесу. Так, за останні кілька років спостерігався динамічний розвиток краудфандингу. Якщо у 2010 р. краудфандингові платформи мобілізували 880 млн дол., то у 2012 р. – 2,7 млрд дол., 2013 р. – 6,1 млрд дол., 2014 р. – 16,2 млрд дол., 2015 р. – понад 34,4 млрд дол. [2]. За прогнозами Світового банку до 2020 р. оборот краудфандингу становитиме 90 млрд дол.

Впродовж 2014-2017 рр. в Україні спостерігається активний розвиток краудфандингу. Станом на початок лютого 2017 р. у проекти краудфандингової платформи «Спільнокошт», українці вклали понад 10 млн. грн., до справи долучилися понад 21 тис. людей, профінансовано 157 проектів.

Варто зазначити, що ще одним ефективним методом розширення джерел фінансування інноваційної діяльності є удосконалення законодавчої бази для впровадження пільгового режиму оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності. Таке пільгове оподаткування можна реалізувати як шляхом скорочення бази оподаткування, так і шляхом зменшення податкових ставок, вираховуючи їх із податкових платежів. Також інноваційну діяльність можна стимулювати податковими пільгами за операціями, пов'язаними з оборотом науково-технічної продукції та пільгами по податку на майно.

Іншим методом розширення джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні є надання преференцій комерційним банкам, які кредитують інноваційну діяльність. Для прикладу, зниження норм обов'язкового резервування коштів, звільнення від оподаткування частини прибутків банків, що інвестуються в акції підприємств, які виробляють високотехнологічну інноваційну продукцію та надання права участі у майбутніх прибутках профінансованого інноваційного проекту, стимулюватимуть вкладення коштів комерційних банків у розвиток інноваційних проектів.

Таким чином, низький рівень інноваційної активності підприємств в Україні вимагає вдосконаленої системи та методів розширення джерел фінансування, а також підвищення зацікавленості підприємств у створенні та впровадженні інновацій. Також пошук нових джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні потребує дослідження та аналізу закордонного досвіду та впровадження найбільш прогресивних методів, які будуть ефективними в українських реаліях.

1. Єлісеєва Л.В. Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи в контексті зарубіжного досвіду / Л.В. Єлісеєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/>. 2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. зб. – К.: ДП “Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України”, 2016 р. - 141 с.

Пацай Т.Р.

гр. ФБСС – 11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник - к.е.н., доцент Гориславець П.А.

ДИНАМІКА ТА ДИСПРОПОРЦІЇ У РІВНЯХ ВИПЛАТ ЗА ВИДАМИ NON-LIFE СТРАХУВАННЯ

В сучасних економічних умовах страхові компанії задіяні чи не у всіх сферах господарювання. Тому коливання фінансової стійкості страхових компаній комплексно впливають на всю економіку. Звідси впливає актуальність питання забезпечення фінансової стійкості, важливим критерієм якої є наявність оптимального та збалансованого страхового портфеля.

Зрозуміло, що кожна страхова компанія має свій напрям роботи, конкретний набір ризиків, а отже і відповідний страховий портфель. Проте всі страхові компанії під час формування свого портфеля керуються принципом максимізації прибутку за мінімальних ризиків. Одним з ключових факторів впливу на прибутковість страхової компанії є рівень страхових виплат.

Розглянемо дані про зміни рівнів страхових виплат окремо по кожному виду страхування на страховому ринку України за 2015-2017 рр., що наведені в табл.1 [1].

Таблиця 1

Рівні страхових виплат окремо по кожному виду страхування на страховому ринку України за 2015-2017 рр., тис.грн.*

Види страхування	Рівень страхових виплат		
	2015	2016	1 півріччя 2017
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	40,49%	41,70%	49,50%
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	62,12%	56,95%	63,23%
Страхування кредитів	86,78%	217,86%	55,87%
Страхування фінансових ризиків	38,98%	26,01%	73,43%
Страхування життя	22,48%	15,18%	21,36%
Страхування медичних витрат	34,48%	29,82%	32,41%
Страхування майна	12,45%	3,61%	8,71%
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	5,55%	3,21%	7,86%

* Джерело: побудовано за: Підсумки діяльності страхових компаній за 2015, 2016, I півріччя 2017 р. [1]

Згідно з даними табл. 1 автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка"), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування кредитів характеризуються найвищими рівнями виплат серед інших видів страхування.

Страхові компанії, що мають у своєму портфелі автострахування, в середньому виплачують приблизно 43% із зібраних страхових премій.

У випадку медичного страхування цей показник ще більший і становить приблизно 61%. Натомість страхування кредитів характеризується стрімким зростанням рівня виплат (з 86,78% до 217,86%), що пов'язане з складною економічною ситуацією і коливанням курсів валют. Подібна тенденція спостерігається і в страхуванні фінансових ризиків. На відміну від вищезгаданих видів страхування, такі види страхування як страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування майна, страхування життя характеризуються невисоким рівнем страхових виплат (не більше 20% в середньому) і їх можна вважати низькозбитковими видами страхування. Тобто наявність у страховому портфелі лише високоризикових видів страхування знижує можливість страховою компанією одержати прибуток.

Незважаючи на середньоринкові значення збитковості за видами страхування, в діяльності кожної компанії є суттєві відхилення по даних значеннях, що в подальшому впливає на їхню прибутковість.

Наприклад, рівень виплат по КАСКО у 2016 році страхової компанії «Граве Україна» становить 68,7%, СК «Провідна» – 64,9%, СК «Кремін»

– 5,6%, СК «Еталон» - 7%, СК «Експрес-страхування» - 26,2%. У випадку медичного страхування спостерігається велика варіація навіть серед лідерів ринку – компаній зі страховими преміями понад 50 млн.грн.: СК «UPSK» – 27,7%, ПЗУ Україна – 46% та Нафтагазстрах – 67,8%, СК «Інтер-Поліс» – 83,4% [2].

Тобто здійснюючи управління страховим портфелем, менеджмент страхової компанії повинен постійно аналізувати і корегувати співвідношення у страховому портфелі між видами страхування, страховими сумами та рівнями ризику об'єктів в розрізі діючих та новоукладених страхових договорів. Диверсифікований страховий портфель дозволяє зменшити ризик неплатоспроможності, не зменшуючи очікуваної доходності. Розвиваючи інші, менш ризикові види страхування, рівень виплат за якими нижчий, у компанії зростає можливість покривати страхові витрати за більш ризиковими видами страхування. Саме за умов виконання вищенаведених принципів страхова компанія максимізує прибуток.

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>. 2. Рейтинг страхових компаній України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>.

Піун Ю. І.

гр. ФБСС-11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г. О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Важливе та особливе місце в економіці держави, зокрема, України має відводитись малому та середньому бізнесу, адже саме цей сектор економіки може забезпечувати високий рівень економічного розвитку держави та значною мірою впливає на рівень зайнятості населення.

На сьогоднішній день малий та середній бізнес в Україні має досить високий потенціал, однак характеризується низьким рівнем розвитку, що гальмує процеси зростання економіки держави. Серед чинників, які сповільнюють розвиток даного сектора економіки можна виокремити [2]:

- надмірний податковий тиск на підприємства;
- недостатня державна фінансово-кредитна та майнова підтримка малих підприємств;

- відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;
- значний рівень корупції та втручання органів державної влади у діяльність суб'єктів підприємництва тощо.

Однією з головних проблем розвитку малого підприємництва в Україні є доступ до фінансових ресурсів довгострокового та короткострокового характеру. Низький рівень підтримки з боку держави, недостатність власних фінансових ресурсів, високі ставки за банківськими кредитами та незацікавленість інвесторів у вкладанні коштів в даний вид підприємництва спричиняє проблему недофінансування малого та середнього бізнесу.

Система фінансових механізмів розвитку малого підприємництва в Україні складається з бюджетного, кредитного та механізму самофінансування (власних коштів підприємців) [1].

Згідно з даними Держстату України станом на I півріччя 2017 року основним джерелом фінансування для суб'єктів підприємництва залишаються власні кошти, що становлять 75,9% від загального обсягу фінансування в середньому по Україні, кошти місцевих бюджетів склали 5,5%, а кошти державного бюджету всього лише 1%; кредити та позики становили лише 3,9% від обсягу фінансування.

Для підприємництва, особливо малого та середнього, надзвичайно важливими є системні компенсаційні заходи з боку держави. Тому для подальшого динамічного розвитку малого та середнього бізнесу в Україні потрібно провести ряд заходів [1;3]:

- сприяти формуванню сприятливого підприємницького клімату (привести чинні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики);
- залучати кошти фонди венчурного фінансування для інвестицій у розвиток малого бізнесу;
- створити ряд передумов, які б забезпечили зниження відсоткової ставки за кредитами для малого і середнього підприємництва, розширити спектр банківських послуг для цього сегменту ринку, розробити нові гарантійні схеми фінансово-кредитної підтримки підприємств малого і середнього бізнесу.
- розробити державну систему підтримки малого підприємництва на умовах широкого залучення позабюджетних ресурсів, нових позабюджетних схем відтворення капіталу, самофінансування малого бізнесу (наприклад, через кредитні спілки, товариства взаємного страхування).

1. Галицька Ю.М. Проблеми банківського кредитування малого і середнього підприємництва / Ю.М.Галицька// Молодий вчений. – 2016. - №12.1(40). - с.689 – 693. 2. Табінський В.А. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні/ А.В.Табінський, В.М., Телятник, А.П. Сімон// Молодий вчений. – 2017. - №3(43). – с. 848 – 851.3. Юрій Е.О., Дарабан Н.Р. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в Україні/ Е.О.Юрій, Н.Р.Дарабан// Молодий вчений. – 2016. - №12.1(40). - с.1023 - 1027.

Ступницька Г. М.

гр. ФБСС-11, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – к.е.н, професор Партин Г. О.

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні більшість вітчизняних підприємств знаходяться у критичному стані або на шляху ліквідації, оскільки ми спостерігаємо значне зношення обладнання, підвищення податкового тиску з боку держави на діяльність підприємств та зростання темпів інфляції. Підприємства потребують додаткового фінансування для того, щоб мати можливість модернізувати обладнання, впроваджувати «ноу-хау», знижувати собівартість продукції та покращувати показники прибутковості. Раціональним вирішення перелічених проблем є залучення державних або приватних інвестицій для підвищення їх конкурентоспроможності та ефективної фінансової діяльності.

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємств використовують такі методики:

- метод рейтингової оцінки підприємства на основі даних фінансової звітності;
- інтегральна оцінка інвестиційної привабливості;
- коефіцієнт ефективності інвестиційного проекту.

До чинників, які характеризують інвестиційну привабливість належить галузь, місцезнаходження, відносини з владою та власники, виробничий потенціал, фінансовий стан, менеджмент, інвестиційна програма, діловий імідж керівництва підприємства, оборотність капіталу, фінансова стійкість підприємств, положення на ринку, вартість бренду та лояльність клієнтів [1, с.26] .

За даними Державної служби статистики, протягом 2012- II квартал 2017 років спостерігається значне коливання обсягу капітальних

надходжень. Більш детальну динаміку обсягу капітальних інвестицій, ми можемо побачити на рисунку 1 [3].

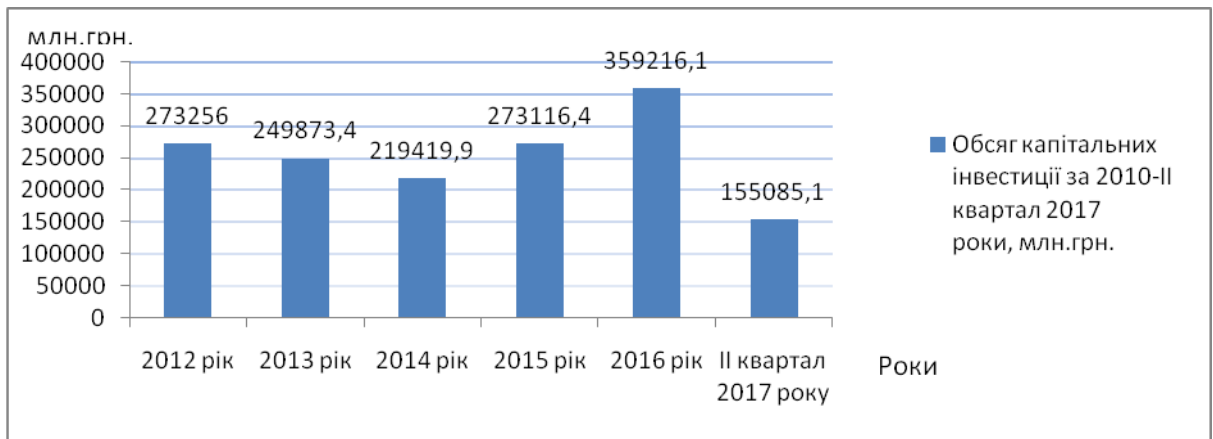

Рисунок 1. Динаміка обсягу капітальних інвестицій протягом 2012- II квартал 2017 років

Отже, як бачимо з рисунку 1, обсяг капітальних інвестицій протягом 2012—2014 років має негативну тенденцію до спадання. Скорочення обсягу капітальних інвестицій викликано трансформаційними процесами політико-економічного середовища, нестабільністю економічного середовища, некоректними реформами уряду та бойовими діями на Сході країни, скороченням обсягів виробництва, податковим тиском держави на представників малого та середнього бізнесу. Переламним стає 2015 рік, починаючи з якого інвестиції мають тенденцію до зростання та досягають свого максимального значення у 2016 році – 359216,1 млн.грн., це на 31,54% більше у порівнянні з показником 2015 року.

Події 2013-2016 років суттєво змінили економічний стан держави не в кращу сторону, функціонування вітчизняних підприємств відбувається в умовах ризику та невизначеності. Часті зміни діючого законодавства, нестабільність економічної ситуації загострюють проблему покращення важелів управління підприємством для забезпечення його рентабельності та конкурентоспроможності.

Для того щоб покращити інвестиційну привабливість підприємства, необхідно удосконалювати нормативно-законодавчу базу для покращення інвестиційного середовища країни, популяризувати використання фінансового лізингу як нетрадиційного інвестиційного інструменту, здійснити структурну перебудову економіки на наукових принципах, удосконалити механізми державного стимулювання інвестиційної активності, розробити політику, яка б була спрямована на захист інтелектуальної власності; розробити комплекс антикризових заходів, спрямованих на зниження темпів інфляції, стабілізації стану фондового ринку, надавати фінансову допомогу у вигляді дотацій, субсидій,

субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв [2, с.10].

Інвестиційна привабливість підприємства, є фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу, тому оцінка даного фактора є вирішальною у процесі прийняття рішення щодо забезпечення стійкого підвищення ефективності діяльності. Інвестиційна привабливість підприємства відіграє вагомую роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, залученні інвестицій, а також у зміцненні економічної системи країни загалом.

1. Дзеніс В. О. Міжнародна інвестиційна привабливість підприємства [Електронний ресурс] / О. А. Шестакова, О. О. Дзеніс, В. О. Дзеніс // Інфраструктура ринку : електронний науково-практичний журнал. – 2017. – № 5 – С.24-29.
2. Щербіна А.С Підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств як чинник стабілізації економічної ситуації в Україні / А.С Щербіна А.С, О. А. Костенко // Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства . -2016 – № 1 (3) – С. 1-12.
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Федорів В. М.

гр. ФБМ-23 Інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник: д.е.н, професор кафедри фінансів Хома І. Б.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ ЯК ВАЖЛИВИХ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

На сьогодні в Україні розвиток недержавного пенсійного забезпечення не набув масового характеру (на кінець 2016 р. було зареєстровано 834 тис. осіб учасників недержавних пенсійних фондів (далі НПФ), що становить 5,1 % населення України), що позбавляє економіку України важливого джерела інвестиційних ресурсів. Тому актуальною проблемою залишається перетворення НПФ на активних учасників фінансового ринку. НПФ, маючи багато вільних коштів, повинні проводити ефективну інвестиційну політику, від якої залежить фінансовий стан та результати їх діяльності [2, с.487].

Варто проаналізувати основні показники діяльності НПФ, щоб виявити проблеми функціонування та знайти шляхи їх вирішення. Дані відобразимо в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів за 2010-16 рр.

Показники	Період, роки						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість НПФ од.	101	96	94	81	76	72	64
Загальна кількість учасників НПФ , тис. осіб	569,2	594,6	584,8	840,6	833,7	836,7	834,0
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн.:	1144,3	1386,9	1660,1	2089,8	2469,2	1980,0	2138,7
Загальна сума пенсійних внесків, млн. грн., в тому числі:	925,4	1102,0	1313,7	1587,5	1808,2	1886,8	1895,2
Здійснено пенсійних виплат, млн. грн.	158,2	208,9	251,9	300,2	421,4	557,1	629,9
Кількість осіб, що отримали/отримують пенсійні виплати, тис. осіб	47,8	63,1	66,2	69,0	75,6	82,2	81,3
Сума інвестиційного доходу (наростаючим підсумком з початку діяльності), млн. грн.	433,0	559,9	620,6	953,3	1266,0	872,2	1080,5

Складено автором на основі джерела [1]

Отже, проаналізувавши табл. 1 можемо зробити висновок про поступове нарощення діяльності недержавних пенсійних фондів, про що свідчить поступове збільшення основних показників діяльності (тільки в 2015 р. спостерігається зменшення активів, доходу та прибутків від інвестиційної діяльності, що не вплинуло на зменшення пенсійних внесків та виплат). Позитивні результати спостерігаються на фоні зменшення кількості НПФ із 101 в 2010 р. до 64 в 2016 р., що свідчить про ефективну роботу надійних пенсійних фондів і поступове закриття збиткових та неефективних. Тобто, бачимо загалом позитивну тенденцію, хоча обсяги діяльності залишаються незначними. Це зокрема зумовлено низькими доходами населення, незначною поінформованістю громадян та низькою довірою в умовах нестабільної економіки. Крім того окремо потрібно виділити проблему ефективного інвестування активів НПФ. Інвестиційний портфель вітчизняних НТП відобразимо в табл. 2.

Таблиця 2

Структура інвестицій НПФ за видами вкладень за 2010-16 рр.

Структура інвестиційного портфеля, %	Період						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кошти на депозитних рахунках	35,80	30,40	34,50	36,40	38,60	39,40	41,30
Акції українських емітентів	18,70	18,90	15,50	13,30	10,60	3,30	0,70
Облігації підприємств вітчизняних емітентів	15,80	25,70	31,20	31,00	27,70	13,40	9,40
Цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ	15,40	15,50	11,90	11,50	15,30	34,10	41,00

Цінні папери, дохід за якими гарантовано РМ АРК, місцевими радами	0,50	0,50	0,20	0,50	0,00	0,00	0,00
Банківські метали	2,90	1,90	1,10	0,70	0,60	0,70	0,40
Об'єкти нерухомості	5,80	3,60	2,90	2,80	2,80	3,60	4,00
Інші активи	5,10	3,50	3,00	3,80	4,40	5,50	3,20
Разом	100	100	100	100	100	100	100

Складено автором на основі джерела [1]

Проаналізувавши табл. 2, бачимо, що структура інвестицій НПФ за видами вкладень за аналізований період дещо змінилась. Так в 2010 р. НПФ найбільше коштів вкладали в депозити, акції та облігації Українських емітентів, а в 2016 р. – в депозити, цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ та облігації вітчизняних підприємств. Отже, бачимо, що НПФ збільшують обсяги вкладень в менш ризикові (але і менш дохідні) фінансові інструменти. Вкладення в акції зменшилися з 18,7 % в портфелі до 0,7 %, що свідчить про недовіру до українських підприємств. Варто зауважити, що структура інвестицій є мало диверсифікована, відсутні вкладення в деривативи та іноземні фінансові інструменти.

Роблячи висновок варто зазначити, що для ефективного функціонування вітчизняні НПФ повинні нарощувати обсяги діяльності, ефективно інвестуючи свої активи в диверсифіковані фінансові інструменти, який забезпечать максимальний дохід при мінімальному рівню ризику; необхідно проводити активну політику позиціонування НПФ як важливого елемента пенсійного забезпечення та вдосконалювати нормативно-правову базу.

1. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-npz.html> 2. Хлібова, Т. О., Черненко, К. П. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні / Т. О. Хлібова, К. П. Черненко // «Молодий вчений» . - 2014. - № 7 (41). - С. 486-490.

Шелест М. О.

гр. ФК-43, Інститут економіки і менеджменту
Науковий керівник – д. е. н., проф. кафедри фінансів Шкварчук Л. О.

РОЗВИТОК РИНКУ ЛОМБАРДНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Зростання потреб громадян у невідкладному отриманні в кредит невеликих сум коштів, зменшення обсягів банківського кредитування сприяють стрімкому розвитку ринку ломбардних послуг в Україні.

Ломбард – це фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під процент та надання супутніх послуг ломбарду [1].

Офіційно вважається, що ломбарди почали функціонувати у XV столітті, коли у Франції євреї-лихварі, що були родом із Ломбардії, почали видавати кредити під заставу коштовного майна. За допомогою невеликих позик ці установи рятували населення від голоду, банкрутства, попереджали можливі крадіжки або інші відчайдушні вчинки [3, с. 74].

В Україні серед невеликої кількості фінансових установ, які надають швидкі короткострокові фінансові кредити фізичним особам під заставу майна, лідирують саме ломбарди. Відсоткові ставки, що вони надають є набагато вищими від ставок за кредитами банківських установ, але така форма діяльності дозволяє анонімно здійснювати операції та миттєво отримувати позики, а також існує можливість довгострокового погашення суми позики та легка процедура відмови від її повернення [3, с. 76].

Ломбардний бізнес є одним із сегментів фінансового ринку, що сьогодні найбільш динамічно розвивається. Експерти прогнозують, що він ще досить довго буде залишатися одним із найважливіших джерел кредитування для населення. Поряд із цим таке становище призводить до загострення конкуренції між самими ломбардами, що більшою мірою грає на руку споживачам ломбардних послуг, оскільки в боротьбі за клієнта ломбарди дотримуються більш лояльних умов кредитування і застосовують гнучку систему знижок.

Основним недоліком функціонування ломбардів залишається те, що їх діяльність ще досі не врегульована на фінансовому ринку України, тобто немає законодавчої бази, яка б підвищить прозорість діяльності цих установ [1].

Станом на 31.03.2017 до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 458 ломбардів [2]. Основні показники їх діяльності за I квартал 2015 – I квартал 2017 рр. наведено в табл.1.

Таблиця 1 - Показники діяльності ломбардів у 2015 – 2017 рр.

Показники	31.03.2015	31.03.2016	31.03.2017	Темп приросту			
				31.03.2016/31.03.2015		31.03.2017/31.03.2016	
				Абсолютний	%	Абсолютний	%
Кількість ломбардів (на кінець періоду)	478	478	458	0,0	0,0	-20,0	-4,2
Сума наданих фінансових кредитів під заставу (млн.грн.)	3 062,5	3 689,0	4 064,7	626,5	20,5	375,7	10,2
Кількість наданих фінансових креди-	2 743,3	2 795,0	2 948, 5	51,7	1,9	153,5	5,5

<i>тів під заставу, тис.шт.</i>							
<i>Сума погашених фінансових кредитів (млн.грн.), у тому числі</i>	2 793,3	3 478,3	3 968,8	685,0	24,5	490,5	14,1
<i>Погашено за рахунок майна, наданого в заставу</i>	186,5	322,8	444,9	136,3	73,1	122,1	37,8
<i>Кількість договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу (тис.шт.)</i>	303,5	250,7	304,6	-52,8	-17,4	53,9	21,5

Відповідно до показників табл. 1 спостерігається збільшення загальних обсягів кредитування на ринку ломбардних послуг у I квартал 2017 порівняно з минулими періодами. Сума наданих фінансових кредитів під заставу та сума погашених фінансових кредитів, збільшились на 10,2% та 14,1% відповідно, а кількість наданих фінансових кредитів під заставу збільшились на 5,5%. Показник кількості договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу збільшився на 21,5%.

Отже, ломбарди можуть стати конкурентами банків на ринку фінансових послуг, адже за складних нині умов, бідність змушує людей позичати за набагато вищими ставками, але дозволяє при цьому анонімно здійснювати операції, миттєво отримувати позики, довгостроково погашати суму позики та легко відмовлятися від її повернення. Тому для підвищення прозорості діяльності цих установ важливим кроком є прийняття законодавчої бази, яка б комплексно врегульовувала найважливіші питання, що виникають під час створення та діяльності ломбардів.

1. Карпова В. Правові засади діяльності ломбардів [Електронний ресурс] / В. Карпова // БУХГАЛТЕР&ЗАКОН. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://bz.ligazakon.ua/>. 2. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за I квартал 2017 року [Електронний ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://nfp.gov.ua/>. 3. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок / Л. О. Шкварчук. – Київ: Знання, 2013. – 382 с